

PERSFOCUS

VIJFDE JAARGANG NUMMER 8 - AUGUSTUS 1989

knipselkrant van vereniging Martijn
over kinderen, volwassenen en seksualiteit

In dit nummer:

Nog meer incesthulp	pag. 2
En meer vertrouwensartsen	pag. 7
Het belang van het kind	pag. 8
Problematisch pleegouderschap	pag. 10
Age-ism	pag. 11
Ontucht van de maand	pag. 12
Mauriks drama	pag. 17
Brinkman kiest eieren voor zijn geld	pag. 19
Pornobestrijding	pag. 21
Onterecht	pag. 23
Dubieus geweldsonderzoek	pag. 25
Bij de pinken	pag. 26
U.S. Moral	pag. 28
Achtergrond	pag. 30

Knipsels uit:

NRC-Handelsblad	NRC
De Volkskrant	VK
Trouw	Tr
Telegraaf	Tel
Het Parool	Par
Algemeen Dagblad	AD
Het Vrije Volk	VV
Nieuwsblad v/h Noorden	NvhN
Utrechts Nieuwsblad	UN
Leidsch Dagblad	LD
Tubantia	Tub
Hoogenveensche Courant	Hgv Courant
De Havenloods (R'dam)	
Vrij Nederland	VN
Groene Amsterdammer	GA
Het Schoolblad	
ASVA-Peper (A'dam)	
Gazet van Antwerpen	GvA
Time	
Parade Magazine	
San Fransisco Chronicle	SF Chron
Seattle Post Intelligencer	

bonnementen op Persfocus kosten f 65,-. Bezorging als brief is f 15,- duurder en komt op f 80,-.

Losse nummers f 8,-.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn

Postbus 5478, 1007 AL AMSTERDAM

Ruud Bullens, orthopedagoog, is een van de weinige psychotherapeuten in Nederland die zich bezighouden met therapie aan incestplegers.

NB: VN 10 Juni '89

Hij werkt mee aan de behandeling van mannen die eerst door de rechterlijke macht of het openbaar ministerie voor de keus worden gesteld tussen gevangenisstraf en een therapeutische behandeling.

Zijn belangrijkste doel is: het misbruik een halt toeroepen.

Dit vak wordt met vallen en opstaan geleerd. In 1983 werkte ik als orthopedagoog met seksueel misbruikte jeugd. Ik kreeg te maken met een vader die zijn zaakjes heel goed verkocht. Een half jaar nadat de therapie met het gezin was afgesloten, moest de dochter van twaalf een abortus ondergaan. Dat was een enorme schok voor me. Toen nam ik me voor: *dat overkomt me geen tweede maal.* Daderschap bestaat bij de gratie van ontkenning. Niet alleen het slachtoffer wordt ontkennd, ook het effect van de gepleegde feiten. De behandeling van plegers begint met het opheffen van deze ontkenning. Als een pleger de eerste keer bij me komt,

gedraagt hij zich in de regel onderdanig. De therapeut is voor hem een toegangspoort tot iets minder gezichtsverlies. Ik kan er — misschien — voor zorgen dat de echtscheiding niet doorgaat; dat de werkgever hem ziekteverlof geeft; dat thuis brood, bad en bed nog klaarstaan. Wanneer de incest is uitgekomen hebben plegers alleen nog maar te verliezen, binnen de kosten-batenanalyse die ze maken ben ik voor hen een belangrijk iemand. In de eerste fase van de behandeling probeer ik het herstel van het gewone leven te bevorderen, bij voorbeeld door er voor te zorgen dat een pleger niet meteen zijn baan kwijtraakt; tegelijk houd ik iets van de crisis in stand. Wil je een verandering, dan heb je een crisis nodig. Ik wil niet als de grote vertroetelaar fungeren. Plegers doen doorgaans al heel snel alsof

alles weer normaal is. Dat is de fase van ontkenning en afweer. Zij hebben geen pijn; zij hoeven geen behandeling; met hen is niets aan de hand.

Daaruit blijkt al meteen hoezeer de relatie tussen behandelaar en pleger verschilt van een gewone therapeutische relatie. In het laatste geval heb je te maken met een cliënt die ergens pijn aan heeft en enige motivatie heeft om te willen veranderen. Bij de pleger tref je, zeker in het begin, niet de minste motivatie aan.

Het is niets nieuws als ik zeg dat plegers heel vreemde ideeën hebben over seksualiteit. Ze hebben ook heel rare ideeën over meisjes en vrouwen. En rolstereotiepe fixaties: *mannen hebben het voor het zeggen.* Bovendien houden ze er gestelde opvattingen op na omtrent de belevingswereld van het betrokken slachtoffer: *ze zei altijd dat ze het liefst met mij vrijde.* Het zijn weerspannige tegenstrevers wanneer je ze verantwoordelijkheid voor hun daden tracht bij te brengen. Vraag ik bij voorbeeld: heb je macht gebruikt, dan kijkt een pleger je glazig aan: *macht? Ik? Ik was juist altijd heel lief voor haar.* Voor een pleger staat macht gelijk aan dwang. Macht is: iemand met het pistool op de borst iets afdwingen.

Iedere pleger dingt af: op de feiten, op de omvang, op de effecten. Soms zeggen ze: mijn dochter en ik hadden het beste huwelijk. Als ik daar als behandelaar het woord incest tegenaan gooi, maak ik zijn handelingen smerig en laakbaar. We kunnen het volstrekt eens zijn over de concrete feiten, maar: *dat was geen incest.* Dat was lief zijn, of dat was therapie. Een man die zijn dochter tussen haar achtste en veertiende misbruikte, deed dat naar zijn zeggen om een aanranding door een vreemde met haar te verwerken. Op zolder speelde hij de aanranding na: dat was therapie.

Ontkennen kan ook inhouden dat een pleger wel toegeeft dat hij zijn dochter heeft misbruikt tussen haar elfde en veertiende, maar niet tussen haar achtste en elfde. Dat wordt heel zorgvuldig afgeschermd. Dat is van hem.

De hele aard van het delict is ontkennen. Een pleger vertelde me hoe hij vergroeid was geraakt met de ontkenning. Hij had zijn hele leven niks anders gedaan dan sporen uitwissen. Als hij koffie zette, dan werd alles meteen omgewassen, afgedroogd, weggezet. Zijn hele gedrag was gericht op het voorhanden hebben van een continu alibi. Alles staat in het teken van het grote geheim dat verborgen moet blijven.

Plegers maken allemaal het moment mee dat ze bij die slaapkamerdeur staan, en denken: *dit moet ik niet doen.* Maar dan is er iets waar ze geen controle over hebben, zelf noemen ze het vaak een *trance*; het is sterker dan zij — en het gebeurt toch. Is het afgelopen, dan kan er even door te heen flitsen: wat ben ik toch een schoft; maar terwijl ze door de gang lopen, hernemen ze zich, en als ze de huiskamer binnenstappen hebben ze het hele plegergedrag van zich afgeschud. Sommige plegers bezitten het vermogen tot dissociatie: een *splitting off* tussen lichaam en geest, waardoor gevoelens worden afgeweerd en het realiteitsbesef gestoord raakt. Zo kan het zelfbeeld van de goede vader intact blijven. Ook de kinderen hoor je vaak zeggen: hij was verder een gewone vader. Plegers vormen een dwarsdoorsnede van

de bevolking, ze kunnen alle mogelijke maatschappelijke posities bekleden, van hoog tot laag. Sommigen hebben een IQ van 146 en een prachtbaan, anderen zijn minder gezegend. Hoe verschillend ze ook kunnen zijn, ze hebben één ding gemeen: het ontbreekt hen aan inlevingsvermogen in het slachtoffer. Ze hebben nooit geleerd rekening te houden met een ander, dat wil zeggen: wanneer ze die ander als een mindere zien. Want ze zijn over het algemeen autoriteitsgevoelig.

Het aanscherpen van het inlevingsvermogen is een heel belangrijke fase. Daar besteed ik veel tijd aan. De machtsaspecten komen aan bod. Een meisje van zeven kan niet nee zeggen, want je bent tegelijk ouder en vader; autoriteit en beschermer. Als technieken bij deze stap gebruik ik huiswerkopdrachten. Ik geef ze ego-documenten van slachtoffers mee, waarin de pijnlijke effecten van het misbruik tot op het bot zijn blootgelegd. Ik vraag ze regel voor regel aan te strepen waarin ze zich kunnen herkennen.

Ook geef ik ze de opdracht precies op te schrijven wat er is gebeurd. Daarbij hullen ze zich vaak in algemeenheden. Er staat bij voorbeeld: *geslachtsgemeenschap gehad met dochter.* De volgende keer krijgen ze de opdracht mee, het gebeurde zo precies mogelijk te beschrijven. Waar, wanneer, hoe. Vaak haal ik het proces-verbaal erbij. Je moet durven attaqueren en vooral: durven ingaan op seksualiteit. Te vaak zijn therapieën met

plegers afgerond zonder dat het onderwerp seksualiteit aan bod kwam. De hulpverlener sprak dan over *de dingen die je gedaan hebt.*

In de loop van de behandeling kun je iets van het verleden van de pleger ontsluiten. Een niet onaanzienlijk aantal is vroeger zelf misbruikt. Ook hier weer de ontkenning: ze willen er niet over praten. Het is heel moeilijk om bij die kern te komen.

Gerard van zestien is vanaf zijn zesde regelmatig anaal verkracht. Hij maakt nu een periode door waarin hij elk meisje pakt dat hij pakken kan. Elke geslachtsdaad is voor hem een stap dichterbij de verlossing uit het beeld dat op zijn netvlies staat gebrand: weerloos van achteren te worden genomen door zijn vader, die hem tegelijkertijd voorhield van hem te houden. Gerard scheidt genoeg in het macho-pronken met de slipjes die hij van de meisjes verzamelt. Hij treitert er zijn vader mee door ze in zijn kamer op te hangen. Cynisch genoeg is de vader nu hulp gaan zoeken voor zijn zoon, omdat deze nog te jong zou zijn voor seksueel contact met een meisje.

Als je je slachtofferschap op welke manier dan ook kunt compenseren, heb je er even geen last van. In de uitoefening van macht doe je immers je slachtofferschap teniet. Je wordt niet langer geconfronteerd met dat verguisde deel van jezelf. Maar de tol die je moet betalen, is hoog — dit geldt voor elke compenserende ont-

kenning van slachtofferschap.

Het zijn mensen die in nood zitten. Af en toe kan ik nog steeds uiterst geschokt zijn, maar wat heeft de pleger te maken met mijn walging? Je reageert het af op collega's. Even een zieke grap maken. Lekker dissociëren noemen we dat. Anders houd je het niet vol.

Soms constateren plegers halverwege de behandeling: ja, ik heb het gedaan. Ik neem de verantwoordelijkheid op me. Dan klinkt het alsof ze het over iemand anders hebben. Via voortgezette therapie probeer ik zo ver te komen dat ze ook *zoelen* wat er gebeurd is. Dat is vaak zwemen in stroop. Als je zo ver komt, kan er een nog diepere crisis ontstaan — een persoonlijke crisis. Het is heel bevredigend als je aan een persoonsverandering kunt meewerken, maar het is voor mij geen doel op zich. Waar het om gaat is dat de incest stopt.

De behandelkans is bij de kinderlijke dadertypen het grootst. Bij de autoritaire dadertypen is het de angst voor straf die het meeste werk doet. Als ik merk: ik kom met deze man niet verder, hij belijdt met de mond zijn verantwoordelijkheid zonder dat, zeg maar, het kwartje in het hartje valt; dan zet ik mijn hele gewicht erop om hem op zijn minst de angst voor de straf bij te brengen.

De meeste mensen zeggen: gooi ze maar in de gevangenis. Ik vind dat je ze beter kunt behandelen. Heel simpel: in de gevangenis leren ze niks. Ze zijn daar in de pikorde het laagste van het laagste. Een goeie kraak zetten is tot daar aan toe, maar kinderen, daar blijf je met je poten af. Volle pispotten worden in hun cel geworpen, ze worden regelmatig bedreigd, krijgen opmerkingen in de trant van: *psst, hoe is het met de handel in kinderschoenen?* Daar komt bij: plegers zijn geen *tough guys*. Een cliënt zei tegen me: ik heb een week vastgezet, en dat was het ergste dat me ooit is overkomen. Ik doe het nooit meer. Let wel: hij zei niet: wat heb ik eigenlijk gedaan.

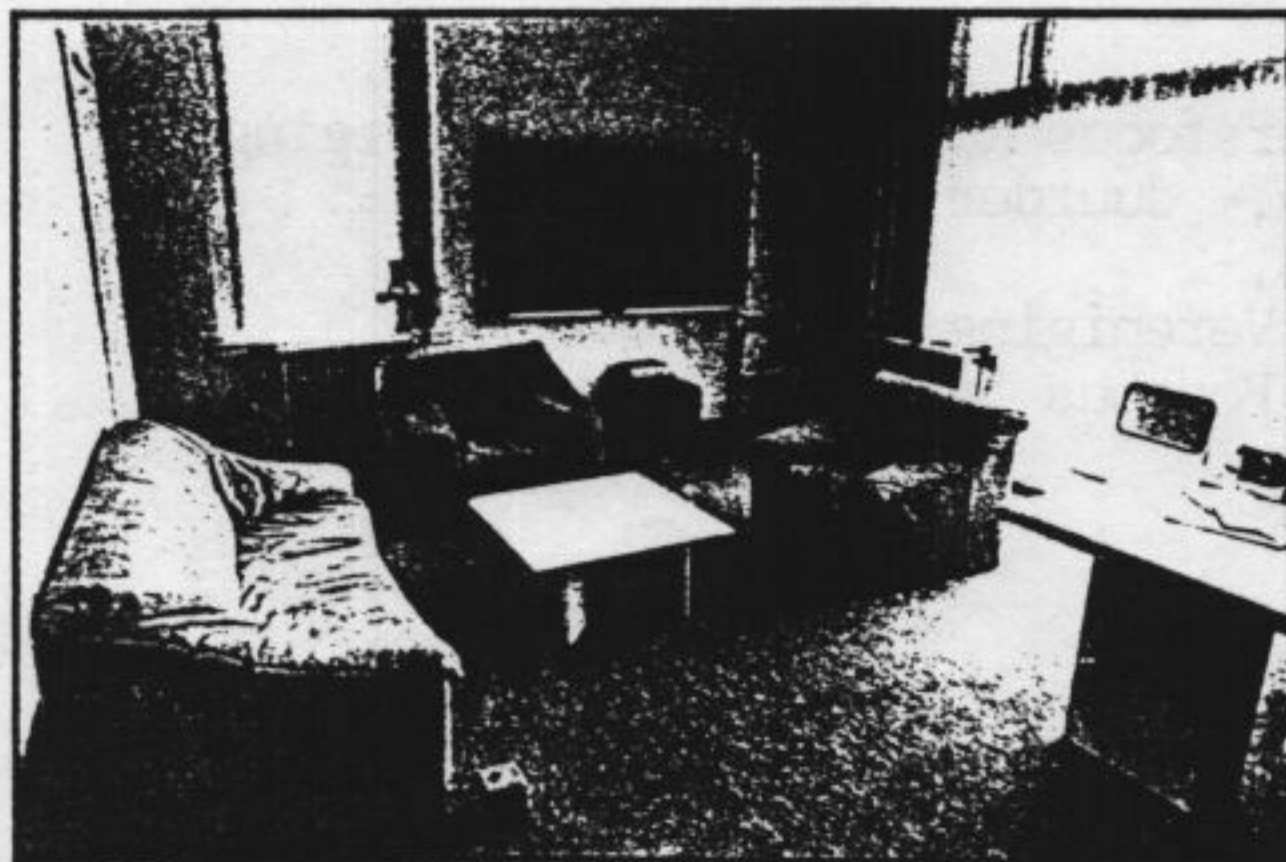
Binnen de gevestigde hulpverlening is de houding tegenover dadertherapie in Nederland neutraal tot afwerend. Afschuw en weerstand overheerst vaak. Men vindt: therapeuten moeten zich niet vereenzelvigen met het openbaar ministerie. Mensen moeten komen vanuit hun eigen pijn, en een dader heeft geen pijn.

Nu vind ik ook dat de therapeut niet op de stoel van het openbaar ministerie moet gaan zitten. Een dadertherapeut is nooit verlengstuk van justitie. Hij werkt binnen een justitieel kader, maar heeft een duidelijk gescheiden verantwoordelijkheid. De therapie komt ook niet in plaats van straf; de uiteindelijke strafzitting kan dan ook het best na afloop van de therapie volgen. Mislukt de therapie, dan draaien de molens van justitie gewoon door.

Een collega zei me: ik bemoei me in mijn therapieën niet met criminelen, en die flauwe kul van opgelegde hulpverlening zie ik helemaal niet zitten. Ik heb zo mijn eigen voorkeuren. In mijn vak bestaat de opvatting: incestplegers, daar begin je niet aan. Ik vind dat een luxe standpunt. In de praktijk betekent het dat de incest gewoon doorgaat. Het onbekende, het gevreesde, blijft onbekend en angstaanjagend.

MARJO VAN SOEST
FOTO'S BERT NIENHUIS

'In mijn vak bestaat de opvatting: incestplegers, daar begin je niet aan'

Nog veel schroom bij kerkelijke pastores

N⁴/h¹N 17-8-89

'Incest gaat ook kerk aan'

"Kerken krijgen steeds meer oog voor incest als maatschappelijk probleem. Eén op de zeven vrouwen is door een bloedverwant seksueel misbruikt, is door onderzoeken aangetoond. Hoewel je dat misschien niet zou verwachten, gebeurt het ook in kerkelijke gezinnen. Daar kan de kerk niet meer omheen."

Dat is de mening van de 36-jarige Jeanne Merx, die

**Van onze verslaggever
Koos Bijlsma**

sinds enkele maanden als functionaris verbonden is aan het interkerkelijk hulpverleningsproject 'Godsdienst en incest'. Het bureau dat Groningen en Drenthe heeft als werkgebied, is gevestigd op het adres Radesingel 4 in de stad Groningen. De Rooms Katholieke kerk verleent ter plaatse onderdak aan het project. Het is het eerste hulpverleningsproject op dit gebied in het land dat op initiatief van kerken is opgericht.

Iedere woensdag houdt mevrouw Merx van 10 uur 's morgens tot half één 's middags zogeheten inloop-spreekuur. Verder begeleidt ze vrouwen, die seksueel misbruik door een familielid aan den lijve hebben ondervonden. In oktober gaat een aantal nieuwe groepen van start. Jeanne Merx spreekt liever niet van 'incestslachtoffers'. "Dat woord slaat terug op het beschadigd-zijn van de vrouwen. Ze zijn ook een stuk van hun leven kwijt. Maar het is beter dat ze niet bij dit verleden blijven steken. Het is verstandiger om vooruit te zien."

Overigens is mevrouw Merx ervan overtuigd dat vrouwen

met een incest-achtergrond die ervaringen hun hele leven lang met zich meedragen. "t Is niet een boek dat je uitgelezen in de kast kunt leggen. Vergeten doe je het nooit. Dat is net als met een syndroom van iemand die in een Japenkamp heeft gezeten. Aan zo iemand vraag je toch evenmin: bent u het al kwijt?"

Jeanne Merx spreekt uit eigen ervaring. Ze is zelf tot haar achttiende levensjaar door haar stiefvader seksueel misbruikt. Samen met een familielid stapte ze destijds op eigen initiatief naar de politie. Haar stiefvader zat enige tijd achter slot en grendel, maar trok bij vrijlating onmiddellijk weer bij haar moeder in. Jeanne heeft de banden met haar ouders dan ook al een aantal jaren verbroken.

Ze herinnert zich: "Alles wat je is overkomen, probeer je voor jezelf eerst te verstoppert. Je doet net of er niets is ge-

beurd. Maar daarmee steek je je kop in het zand. Want vroeg of laat, dat is ook bij mij gebeurd, komt alle pijn toch weer boven." Mevrouw Merx is afgestudeerd maatschappelijk werkster en werd in 1983 te werk gesteld in het incestslachtofferhuis dat toentertijd in Groningen werd geopend. Vorig jaar werkte ze mee aan de televisie-documentaire 'Gezocht: een lieve vader en moeder'. Vrijmoedig deed ze in die uitzending haar verhaal. "Dat heeft mij heel erg geholpen om het te verwerken. Nogmaals, vergeten doe je het nooit. Maar het is nu zo dat die negatieve ervaringen een dusdanige plek hebben gekregen in m'n leven dat ik er niet meer voortdurend last van heb. Ik kan er mee omgaan."

Het hulpverleningsproject van de kerken richt zich op vrouwen met een godsdienstachtergrond. Volgens Jeanne Merx gaat het hier om een spe-

cifieke problematiek. "Veel vrouwen uit kerkelijke gezinnen die incest is overkomen, voelen zich schuldig. Zelf ben ik van katholieke afkomst en zo is het bij mij ook gegaan. Heel lang heb ik altijd gedacht dat 'Eert uw vader en uw moeder' het eerste van de tien geboden was. Pas op latere leeftijd kwam ik er achter dat het hier het vijfde gebod betrof."

Schuld

Veel incest-daders misbruiken volgens Merx de bijbel-teksten aan als legitimatie voor wat ze vrouwen aandoen. Het vijfde gebod is een voorbeeld van een bijbelgedeelte dat in dit verband wordt misbruikt. "Het gevoel van schuld dat ik had, kwam ook voort uit een verkeerd godsbeeld dat mij vroeger is aangeleerd. Ik stelde me God voor als een verheven, almachtig iemand in een mooie witte jurk. Voor alles wat m'n stiefvader me aandeed, zocht ik de fout bij mezelf. Want, dacht ik, als ik goed zou zijn, zou God dat slechte in m'n leven toch niet dulden."

Veel slachtoffers van incest keren de kerk later de rug toe. En dat terwijl de daders van incest niet zelden alom gerespecteerde lidmaten van de kerk, soms zelfs ambtsdragers, zijn en blijven. Ook al komen hun daden in de volle openbaarheid. Volgens Merx kunnen veel predikanten moeilijk omgaan met de problematiek van incest. "Er worden op dit gebied veel fouten gemaakt. Dan verlangen pastores van slachtoffers dat zij hun dader vergeven. Als ze dat dan niet kunnen, wordt het schuldgevoel nog weer groter. Wij zeggen: vergeving is pas mogelijk als de dader berouw heeft getoond."

● Jeanne Merx: "Je zoekt de schuld bij jezelf." (Foto: Han de Graaf)

SSK start met telefoonlijn

ROTTERDAM — De Stichting tegen Sexuele Kinder mishandeling binnen het gezin (SSK) start op 14 augustus met een telefoonlijn. Meisjes en vrouwen die slachtoffer zijn geweest van seksueel misbruik kunnen vrijblijvend bellen met lotgenotes.

Aan de telefoon zitten namelijk getrainde vrijwilligers met eigen verwerkte seksueel geweld-ervaringen. Zij luisteren en geven tevens advies over juridische en medische aspecten. Het telefoonnummer is 4250192 en er kan gebeld worden op maandag van 19.30 tot 21.30 uur, op woensdag van 10.00 tot 12.00 uur en op vrijdag van 14.00 tot 16.00 uur.

In oktober start de SSK tevens met een groep voor vrouwen die vroeger binnen de familie seksueel misbruikt zijn. De groep gaat bestaan uit acht tot tien vrouwen die onder begeleiding van twee medewerkers met elkaar praten. Er zullen twintig bijeenkomsten zijn die drie uur duren en één keer in de twee weken zullen plaatsvinden. Deelname is kosteloos.

Informatie en aanmelding telefoon: 4250191 op maandag, dinsdag en donderdag van 8.30 tot 13.30 uur. Daarnaast houdt de SSK vanaf 10 augustus op elke tweede en vierde donderdag van de maand een open spreekuur van 13.00 tot 14.00 uur. Aanmelding is niet nodig.

SSK-telefoonlijn voor slachtoffers seksueel misbruik

ROTTERDAM — Meisjes en vrouwen die slachtoffer zijn geweest van seksueel misbruik kunnen op maandag van 19.30 tot 21.30 uur, op woensdag van 10.00 tot 12.00 uur en op vrijdag van 14.00 tot 16.00 uur gebruikmaken van de SSK-telefoonlijn om te praten met lotgenotes.

Aan de telefoon zitten dan getrainde vrijwilligers met eigen, verwerkte ervaringen met seksueel misbruik. Zij luisteren, geven steun en eventueel informatie en advies over algemene, juridische en medische aspecten rond seksueel misbruik. Uiteraard is

de anonimiteit gewaarborgd, zo stelt de Stichting SSK. Het nummer van deze telefoonlijn is 4250192.

Ook houdt de Stichting tegen Sexuele Kindermishandeling binnen het gezin elke tweede en vierde donderdag van de maand een open spreekuur van 13.00 tot 14.00 uur. Het spreekuur wordt gehouden in het gebouw van de SSK aan de Pieter de Hoochweg 110. Vrouwen en meisjes kunnen dan zonder aanmelding binnenlopen voor een persoonlijk gesprek met een professionele medewerkster alsmede voor informatie en advies.

Havenloot 22-08

H.V. COURANT 30-11

Medisch bekeken

De bedoeling van deze rubriek; die tweewekelijks in de woensdageditie zal staan, is medische informatie te geven aan de lezers van dit blad. Dit kan inhouden de beschrijving van een ziektebeeld, voorlichting over het voorkomen van ziekte, beantwoording van vragen van lezers, maar ook het geven van voorbeelden van moeilijke situaties uit de dagelijkse huisartsenpraktijk.

Incest

Tijdens de in april gehouden nascholingsweken voor de Drentse huisartsen is het onderwerp incest aan de orde geweest. Hierbij waren drie vrouwen uit de Vereniging tegen Sexuele Kindermishandeling binnen het gezin (VSK) aanwezig om hun eigen ervaringen als slachtoffer van incest te vertellen. Hoewel uit de dag- en weekbladen en van de televisie natuurlijk al veel informatie over incest tot ons is gekomen, was het erg indringend om op deze manier te horen wat slachtoffers van incest mee hebben gemaakt.

Incest: „Seksuele contacten van familieleden of huisgenoten met een meisje/jongen, die gebeuren tegen haar/zijn zin of zonder dat zij/hij het gevoel heeft (gehad) dit contact te kunnen weigeren. Dit omdat het gebeurde onder dwang of met geweld of door te dreigen”.

Uit onderzoek is gebleken dat één op de zes meisjes/vrouwen met incest te maken heeft gehad. Dit kan variëren van steeds maar weer aangeraakt worden tot verkrachting. Dit betekent dat elke huisarts onder zijn patiënten tientallen vrouwen/mannen heeft die het slachtoffer zijn geweest van incest of nog dagelijks zijn. Het bleek bij deze bijeenkomst dat elke huisarts wel

een aantal mensen zich kon herinneren, maar lang niet zoveel als volgens het onderzoek.

Dit betekent dat onder u die dit leest slachtoffers zijn van incest die hun ervaringen niet hebben kunnen vertellen en daar nog dagelijks onder lijden.

De vraag die wij als huisartsen ons stellen: „Hoe maken wij aan onze patiënten duidelijk dat wij bereid zijn naar hun verhaal te luisteren, dat wij niet aan de geloofwaardigheid hiervan twifelen, dat wij het geheim zullen houden als zij dit ons vragen ook al zouden we het gevoel hebben dat er actie tegen de dader ondernomen moet worden.

Het antwoord hierop hebben wij tijdens de bespreking in de nascholingsweek niet gekregen. We weten meer over hoe vaak incest gebeurt en wat de gevolgen kunnen zijn voor het leven van het slachtoffer en van de gezinsleden.

Wanneer u slachtoffer bent (geweest) van incest of jij er dagelijks mee bedreigd wordt hopen we dat u de moed hebt om er met ons over te praten zodat we samen kunnen bespreken hoe het nu verder moet.

Wanneer u het niet aandurft naar uw huisarts te stappen, kunt u ook bellen naar de VSK te Assen: 05920 - 46093.

Hebt u het vermoeden dat in uw omgeving incest plaatsvindt, dan kunt u bellen naar het bureau van de Vertrouwensarts voor Kindermishandeling, tel. 050 - 232003.

Hebt u opmerkingen over het bovenstaande of vragen die u graag in deze rubriek behandeld zag, u kunt deze zenden naar de redactie van dit blad.

Hoogeveense Huisartsen

foto: Studio Kuigrok

denkt nou op zo'n moment aan zoiets? Nu is het een vnzne foto geworden. Weerzinwekkend.

In HS 10 van 18 mei kan het nog weerzinwekkender. Wat moeten we daarmee? Zijn dat de benen van iemand (m/v) die bezorgd komt informeren hoe het gaat met de muggebulten van de kleine en ondertussen denkt: 'Hoe krijg ik die kauwgum uit dat haar?'

Konden we het daar maar op houden. Als er iets anders gesuggereerd wordt - wat helaas waarschijnlijker is, gezien de zwaar overtrokken inhoud van het artikel dat door de foto geïllustreerd moet worden - dan sta ik versteld van de perverse fantasie van de maker (m/v).

Dan gaat mijn fantasie ook aan het werk en vraag ik mij af: is dit een actiefoto, mag dat zomaar, welke rol speelt hier de fotograaf (m/v)? Of is deze plaat in scène gezet? Wat hebben ze toen dat kleurtje wijsgemaakt? Hoe hebben ze die

plekken op dat beentje geknoeid en hoe hebben ze dat uitgelegd? Al met al een walgelijk staaltje van verkrachte, reactie-onaire feministenporno. Nee, niet in 'Opzij', maar in ons doorgaans zo frisse onderwijsblad.

Maar het weerzinwekkendst is toch wel de naar overjarige schelvis riekende walm van mannenhaat die opstijgt uit het de foto omringende schrijfsel van ene Saron. Daar werd ik wel even 'zwak, ziek en misselijk' van. Ongewild schetst zij het beeld van een moeder die het steeds weer lukt haar kinderen volkomen in de war te brengen met haar enge agressie tegen het man-monster waar ze mee getrouwd was. In die tijd leed ze zo dat ze vier kinderen kreeg en daarbij hoofdleidster, remedial teacher en schoolbegeleidster werd. Uitermate deskundig dus, zou je zeggen, om je eigen kinderen uit de problemen te kunnen helpen.

Jammer dat uit Sarons artikel alleen maar duidelijk naar voren komt dat moeder zichzelf steeds het belangrijkste vindt en met haar kinderen rondsolt om zelf maar in de belangstelling te kunnen komen. Monster Pa en de dappere zielepiet spelende Ma 'Grootte' hebben hun kinderen heel wat aangedaan....

Ik kan het mij wel voorstellen dat deze deskundige moeder in scholen tegen grenzen aan loopt. Aan haar begeleiding van onze school zou ik indertijd ook niet de minste behoefte gehad hebben. Overigens, ik kan haar en andere verbeterde incestjagers (m/v) nog een interessant boekje ter lezing aanbevelen. Nog niet zo lang geleden was het een best-seller: 'Laat eens zien' van Helga Fleischhaner-Hardt, uitgeverij Kosmos. Veel lees- en kijkplezier toegewenst.

Bert Stoer, De Koog

Incesthysterie

Eerst: een voorpagina van Het Schoolblad enkele weken terug (HS 6, 23 maart). Een leuke foto, de kinderen lekker aan het gymmen. Dan de tekst: 'Incest herkennen'. Wat zie je dan? Verdromd, die beentjes.... Welke vozeling

BY ANDREW VACHSS

PAGE 14 • AUGUST 20, 1989 • PARADE MAGAZINE

An outspoken expert offers some tough suggestions

What can be done about sexual abuse of children? In newspapers, radio, television and film, the question has been raised increasingly across America in recent years. To find an answer, we asked

Andrew Vachss

Andrew Vachss, one of this country's leading authorities on the subject, for his views. What follows is his outspoken and forthright response, including a number of practical suggestions.

HOW WE CAN FIGHT CHILD ABUSE

RECENTLY I HAD A conversation with a man I greatly respect, a man who once risked his life to protect this country and now devotes that life to improving it. We talked about child sexual abuse.

The conversation ended when he asked me a blunt question: What can be done about it?

A pedophile is an individual with intense, recurrent sexually arousing fantasies and urges involving prepubescent children. Such feelings are "sick." To act on such feelings, to make them reality, is evil. The predatory pedophile is as dangerous as cancer. He works as quietly, and his presence becomes known only by the horrendous damage he leaves. He (or she) may be a teacher, a doctor, a lawyer, a judge, a scout leader, a police officer, an athletic coach, a religious counselor. And he is protected not only by our ignorance of his presence, but also by our unwillingness to confront the truth.

I have encountered many predatory pedophiles. Some boast of their crimes, claiming that only a rigid, puritanical society prevents children from "freedom of sexual expression." Some claim they are "addicts," unable to stop themselves from preying on children. But the only

The only pedophiles I have heard express remorse for their crimes are those facing a sentencing court or a parole board

pedophiles I have ever heard express remorse for their acts are those facing a sentencing court or a parole board.

Predatory pedophiles are clever, calculating criminals. They stalk their victims with great care, working themselves into positions of trust. They study children as carefully as any psychologist, and their camouflage is our unwillingness to see the shark in our swimming pool.

The consequences of their depravity can be found in our psychiatric wards, our prisons and our graveyards. The runaway who turns to child prostitution, the violent juvenile criminal, the teenage suicide... all too many members of this army of victims can be traced to a predatory pedophile's original attack.

The ultimate protection of such criminals, the near-immunity they enjoy, is the perception that any individual who sexually molests a child must be "sick." That trump card is only played when they are caught and prosecuted. That rarely happens. And the "rehabilitation" of predatory pedophiles is fast becoming a growth industry.

What can be done? The answer is simple: raise the stakes.

The essence of criminal rehabilitation

is remorse. Even if it is true that predatory pedophiles are "sick," that does not mean they can be treated. But, sick or not, they are certainly contagious.

Sexual molestation of children is a volitional act. It is a matter of choice.

Kiddie pornography is not a "first amendment" issue. It is a picture of a crime.

Incest is not "family dysfunction." It is rape-by-extortion.

Most child molesters are not strangers to their victims. We are far more endangered by those who have our trust than by the relatively rare kidnapper.

Pedophiles do not regret their actions, they glory in them. They regret only the possibility of consequences to themselves, not the certainty of damage to their victims.

Pedophiles are not "homosexuals." We would not call a man who molested a five-year-old girl a "heterosexual." Whatever the sex of the adult and the child, the proper description is simple: the adult is the perpetrator, the child is the victim.

The new pedophile defense is "addiction." They cannot help themselves. If true, such individuals will remain dangerous, and must be treated accordingly.

If we had an amnesty, allowed predatory pedophiles to turn themselves in, promised immunity from prosecution upon an agreement that they volunteer for treatment, I believe we would have no candidates.

We debate "solutions" to the narcotics problem. The solutions come down to two: interdict or legalize. Neither is possible with predatory pedophiles. Therefore, if we cannot eliminate the evil, we must increase its consequences to the perpetrators.

This is how we raise the stakes:

- Significant incarceration for offenders. Child molesters are among the least likely criminals to be prosecuted and, when prosecuted, are first in line to receive "alternative" sentencing options such as probation with psychiatric treatment. We have no problem with treatment programs for addicts. But we also have no problem with criminal sentences for those addicts who commit crimes to "support" their addiction. Nor do we have a problem with life sentences for those who traffic in narcotics. Is child sexual abuse a lesser threat to the youth of this country?

- The crime of "incest" should be eliminated, and replaced with a flat law against sexual intercourse with minors, regardless of the biological relationship between perpetrator and victim. An offender should not enjoy a lesser exposure to prison simply because he grew his own victim.

- Enhanced penalties for child sexual offenses involving more than one victim, and for more than one offense against any victim. Second offenses must result in mandatory incarceration.

- Increased penalties for "networking"

continued

Most child molesters are not strangers to their victims. We are far more endangered by those who have our trust

PARADE MAGAZINE • AUGUST 20, 1989 • PAGE 15

CHILD ABUSE/continued

of any kind, including: child sex rings, trafficking in children, distribution of kiddie pornography (and the use of telephone and computer lines to promote or distribute the same).

- National registration of convicted child molesters, with agencies and institutions that work with children required to check each potential employee.

- Intensive probation supervision for released child molesters, with specialists assigned to each.

- Increased use of federal resources for interstate crimes involving child sex abuse, including use of the RICO racketeering statutes for prosecution of child sex abuse rings.

- Training of specialized law enforcement units, both investigative and prosecutorial. Increased support for those already in existence.

- Development of new weapons and adaptation of existing ones to this vital task. For example, a regulation bringing child prostitution and pornography within the scope of the child labor laws. This would require only the passage of a regulation, not legislation, and would give federal authorities immediate access to the child exploitation industry. If child prostitution and pornography are not hazardous occupations, what is?

- Let all "rehabilitative" experiments with predatory pedophiles continue. But let them continue behind bars.

Some predatory pedophiles will be deterred, and children will be spared. Some will not, and the enhanced penalties will keep them away from their new victims for much longer periods of time. Either way, we benefit.

If we are truly concerned about crime, if we truly understand that today's victim is tomorrow's criminal, then we must act

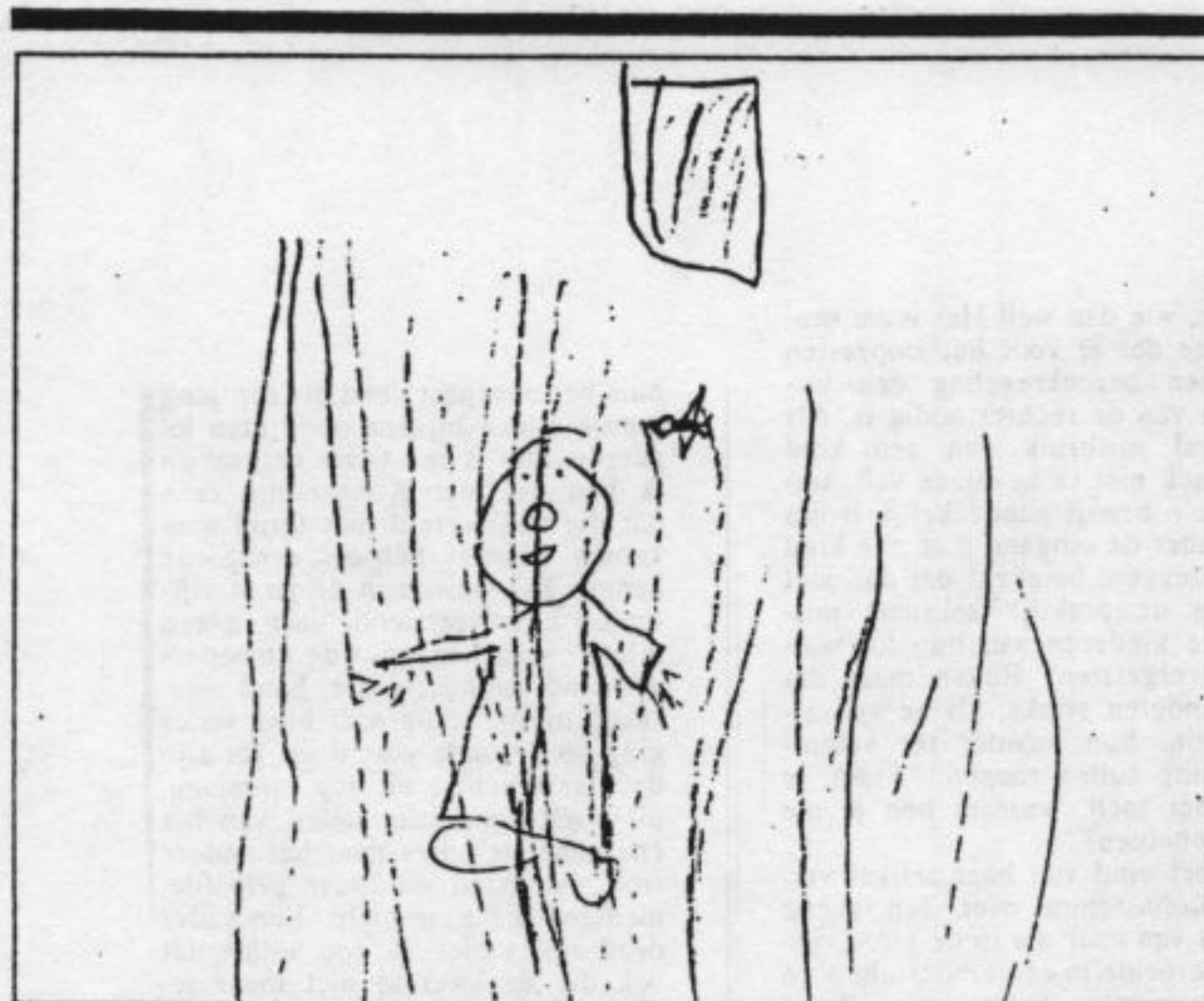
The trend today is toward accountability. It seems the ultimate irony that while some are demanding children be tried as adults on ground of "accountability," there is still no groundswell of support for the proposition that predatory pedophiles are responsible for their crimes. If we are truly concerned about crime in America, if we truly understand that today's victim is tomorrow's criminal, we must act.

We must raise the stakes in this most evil of games. The predatory pedophile has upped the ante to include not

only our country's children, but its future as well. It's time to call, or fold. **EQ**

For more information on child sexual abuse, write to the Children's Safety Project, Dept. P, P.O. Box 30201, New York, N.Y. 10011, Attn: Jeffi Powell, Information Officer.

Andrew Vachss, a New York attorney whose business card reads "Limited to Matters Concerning Children and Youth," is former director of the Juvenile Justice Planning Project in New York City, a renowned expert on child abuse, and a novelist whose newest book, *Hard Candy*, has just been published by Knopf.

This drawing by a 7-year-old boy showed his attacker in jail—a common theme.

NOODLOTTIGE COMBINATIE

Rita Kohnstamm *NRC 29*

Laat ik het zo neutraal mogelijk stellen: door omstandigheden was ik in de gelegenheid het justitiële dossier in te zien van een vader die wordt beschuldigd van incest met zijn zesjarige dochtertje. Geen langdurige affaire, maar het zou enige keren hebben voorgedaan als het meisje haar vader bezocht in het kader van de omgangsregeling. De zaak is namelijk een variatie op een nieuw thema dat zich de laatste tijd steeds vaker in echtscheidingsdrama's voordoet: de moeder die de vader van incest beschuldigt. Soms gebeurt dat met boze opzet: uit wraak om het in de steek gelaten zijn; uit jaloezie, omdat het kind emotioneel naar de vader trekt; uit gemakzucht, om onder de als lastig ervaren bezoeksregeling uit te komen. Soms gebeurt het te goeder trouw: een in seksueel opzicht wat gepreoccupeerde moeder ziet, daartoe aangespoord door berichtgeving in de media, incestueuze sporen. Het dossier deed me denken aan een boek van Patricia Highsmith. Op zichzelf vrij onschuldige of eenvoudig te begrijpen feiten vormen (door toeval?) een noodlottige combinatie. De onheilszwangere interpretatie van het ene geeft een al even dramatische betekenis aan het andere. De slechte afloop is onvermijdelijk, maar de lezer weet dat met een kleine wending aan het begin van de verklaringketen alles een andere betekenis had gekregen.

Waar in de romanliteratuur van het een het ander komt, werkt zo'n keten in het echte leven vaak retrospectief. Als eenmaal één gebeurtenis op een bepaalde manier is geïdentificeerd, worden ook voorafgaande feiten in dat licht gezien. Omdat wij geneigd zijn een interpretatie waardevoller en waarschijnlijker te vinden naarmate hij meer afzonderlijke gebeurtenissen verklaart, ontstaat een zekere schijn-evidentie, waarbij uit het oog wordt verloren dat voor die gebeurtenissen misschien ook wel afzonderlijke verklaringen zouden zijn te vinden. Die ene noemer creëert een waas van waarheid. Mensen noemen dat: "Toen begreep ik opeens alles" of "Opeens vielen alle stukjes van de puzzel op hun plaats" of "In een flits werd alles me duidelijk". Stel nu eens het volgende. Een meisje van zes plast sinds enkele we-

ken weer in haar bed. Haar moeder denkt, daarin gesterkt door de leerkracht, dat de spanning op school haar te veel is, omdat zij zo'n moeite heeft met leren lezen. De laatste tijd heeft zij ook geprotesteerd als zij een weekend naar haar vader moest en zij heeft een paar keer overgeslagen. Volgens vader zou dat kunnen komen door zijn nieuwe vriendin, die zijn dochtertje als aandachtconcurrent ervaart. Hij oppert dat ze misschien maar beter niet tegelijkertijd bij hem moeten zijn. Het meisje komt op een dag met een angstig verhaal over vrijen, bloed en doodgaan. Na aanvankelijke schrik wordt de moeder gerustgesteld als zij hoort dat een iets ouder buurjongtje een aantal kinderen uit de straat met ijselijke verhalen heeft bang gemaakt. Drie afzonderlijke feiten met plausibele verklaringen. Maar dan hoort de moeder op een dag haar dochtertje met twee vriendinnen bezig met rijmelarijen vol traditionele vieze woorden. "Pappa's piemel" speelt daarbij een prominente rol. En opeens "vallen de puzzelstukjes op hun plaats". Bedplassen, niet naar pappa willen, vrijen, bloed: natuurlijk, incest. Misschien heeft ze gelijk. Maar misschien ook niet en moeten de drie feiten hun eigen verklaring houden. In het dossier dat ik las ging het ook ongeveer zo. Misschien was er wel incest, maar het is ook heel goed mogelijk voor de afzonderlijke feiten een afzonderlijke verklaring te geven. De moeder doet aangifte, de vader ontkent, het kind vertelt een halfslachtig verhaal, de dokter kan geen tekenen vinden.

Maar dan is daar gelukkig de poppenmethode. Door de Rotterdamse officier van justitie Moraal in een interview in deze krant 'een lichtpuntje' genoemd. Er is inmiddels veel kritiek op deze methode gepubliceerd. Ik hoef die niet te herhalen. Maar ik zou willen dat ik uit het protocol (de letterlijk uitgetikte band) kon citeren. Of liever nog het in zijn geheel kon afdrukken. Dan zou iedere lezer zelf kunnen zien hoe een erkende poppendeskundige zondigt tegen elementaire beginselen die studenten leren tijdens observatiepractica, interviewpractica en testpractica. Wat te denken bij voorbeeld van de uitspraak waarmee de interviewer het spel begint: "Toen papa die akelige dingen met jou deed..." Deze vooringenomenheid loopt als rode draad door het spel: tegengestelde

gedragingen krijgen eensluidende interpretaties. Op het moment dat het meisje niet verder wil spelen wordt dat geduid als angst en wordt zij gedwongen tot verdere handelingen met de poppen. Als zij wel seksuele gedragingen met poppen uitbeeldt wordt dat geduid als preoccupatie. De interviewer is in zijn conclusie zeer stellig over de incest. In dit dossier heeft zijn poppengetuigenis daarmee de status van bewijs gekregen. In deze zaak zelfs het enige 'bewijs'. Dat is in strijd met de richtlijnen van de beroepsorganisaties, maar de praktijk blijkt hardleers.

In *De Psycholoog* van februari 1989 heeft de Groningse hoogleraar Hofstee kernachtig uiteengezet waar het probleem schuilt. De psychologische diagnostiek kan nooit leiden tot pertinente uitspraken; daarvoor zijn er in een onderzoekssituatie te veel oncontroleerbare factoren. Het strafrecht eist echter wel een uitspraak over aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid. Zolang die zekerheid er niet is, wordt iemand geacht onschuldig te zijn. Daarin is het strafrecht absoluut dan de psychologie. "Ouders die vrijuit gaan wegens gebrek aan bewijs vormen geen bedreiging voor het rechtsstelsel" schrijft Hofstee. De psycholoog blijft in zo'n geval van *false negatives* echter tobben over de mogelijke schade die het kind oploopt als de ouder wel schuldig is en blijft wellicht ook zoeken en helpen. Dat is echter een ander soort betrokkenheid dan het aantonen van schuld: "De psychologische professie is daar ook niet op gebouwd." Juristen als officier van justitie Moraal verwachten in incestzaken dus

misschien iets van de psychologie dat zij niet kan geven: de doorslaggevende aanwijzing. Hun valt dat niet te verwijten, zij worden daarin gesterkt door (ortho)pedagogen en psychologen die zich niets gelegen laten liggen aan de door Hofstee bepleite terughoudendheid. Zoals de poppendeskundige in het door mij gelezen dossier. Hij toont geen enkele schroom, geen enkele relative-ring, geen enkele terughoudendheid: hij heeft vastgesteld. Een bijkomend probleem bij deze methode is dat men zich niets aantrekt van wetenschappelijke eisen van objectiviteit. Iedere kritiek die wordt geuit wordt ter zijde geschoven met het argument dat alleen ervaren poppendeskundigen zelf recht van spreken hebben. Buitenstaanders zien niet wat zij door hun grote ervaring wel zien. Daarmee gaan de poppenmethodisten lijken op een sekte van gelovigen.

Tijdens het lezen van het dossier kreeg ik nog een heel andere associatie. Een goede kennis van mij groeide in de jaren vijftig op in een kindertehuis. Om de veertien dagen was zij een weekend bij opa en oma. Dat waren voor haar wat met een mooi Duits woord 'Bezugspersonen' heten. Aan de grootouders en hun huis heeft zij nog steeds dierbare herinneringen. Toen zij tien jaar was stierf haar oma. Aan de bezoeken kwam abrupt een einde. Pas toen zij volwassen was begreep zij wat werd bedoeld met de door het tehuis gegeven toelichting "dat het geen pas gaf als een jong meisje alleen bij een oude man logeerde". Er was een tijd dat we opgelucht konden denken dat deze denkwereld voorbij was. Komt die nu weer terug? Al die gescheiden vaders die eens in de veertien dagen hun dochtertje op bezoek krijgen, moeten die opeens op hun tellen gaan passen? Haar niet meer bij zich in bed nemen als zij een nachtmerrie heeft? Niet meer uitbundig knuffelen? En als het hem tijdens een stoeipartij gaat naar de wijze der mannen, moet vader dan maar hopen en bidden dat het kind niks heeft gezien en niet thuis al fantaserend moeder op verkeerde gedachten zal brengen?

Marcel Haenen: Bolderkar-vaders gaan voorlopig niet vrijuit. NRC-Handelsblad 12 mei 1989. Willem K.B. Hofstee: Wat iedere psycholoog van poppen moet weten. De Psycholoog, feb. 1989.

Incest *NRC 5-9*

In W&O van 29 augustus heeft Rita Kohnstamm het over "een nieuw thema dat zich de laatste tijd steeds vaker in echtscheidingsdrama's voordoet: de moeder die de vader van incest beschuldigt." Zij verdeelt die moeders in twee soorten: de kwaadwillige ex-echtgenote die handelt uit jaloezie, wraak, of om onder een als lastig ervaren bezoeksregeling uit te komen, en de "in seksueel opzicht wat gepreoccupeerde moeder" die, "daartoe aangespoord door de berichtgeving in de media, incestueuze sporen" ziet. Volgens mij ontbreekt hier een categorie: die van de moeders wier beschuldiging terecht is. Door die categorie weg te laten wekt Kohnstamm de indruk dat incest niet meer is dan een argument in de ruzies van ex-partners, een wapen in de handen van de vrouw om haar man een hak te zetten.

Nog niet zo lang geleden werd het een vrouw kwalijk genomen als zij bij een man bleef die hun beider kind seksueel misbruikte. De wat oudere incestliteratuur staat bol van de verwijten aan het adres van moeders die onder dergelijke omstandigheden de stap naar een echtscheiding niet durfden te zetten. Sinds de invoering van de Bijstandswet in 1963 brengt echtscheiden voor een vrouw met kinderen minder financiële risico's met zich mee. Maar de vrouw van een incestpleger die in het belang van het kind voor deze oplossing kiest,

schiet daar weinig mee op wanneer dat kind vervolgens eens in de zoveel tijd bij de vader op bezoek moet.

Ik wil best geloven dat het door Kohnstamm geschetste drama van de vader die ten onrechte van incest wordt beschuldigd, bestaat. Maar dat andere drama bestaat ook: dat van de moeder die zich gedwongen ziet haar kind naar haar ex-man te sturen, terwijl ze nu juist van die man is gescheiden om haar kind tegen zijn seksuele toenaderingen te beschermen.

Kohnstamm generaliseert op basis van één justitieel dossier. Haar generalisatie betreft niet alleen vrouwen die hun ex-echtgenoot van incest beschuldigen, maar ook hulpverleners die aan de hand van de poppenmethode trachten te achterhalen of een kind seksueel is misbruikt. De werkwijze van de interviewer uit het door haar bestudeerde dossier klopt inderdaad van geen kanten. Maar moet je dan meteen zeggen dat de poppenmethode niet deugt? Kan het niet ook zo zijn dat de poppenmethode te gemakkelijk wordt gebruikt door mensen die daartoe niet de bevoegdheid of de capaciteiten hebben? Kohnstamm verbindt aan haar kritiek op de poppenmethode de vraag of juristen in incestzaken niet van de psychologie iets verlangen dat zij niet kan geven: de doorslaggevende aanwijzing. Dat klinkt heel verstandig. Maar als de psycholoog de rechter niet kan

helpen, wie dan wel! Het is nu eenmaal zo dat er voor het stopzetten van een bezoeksregeling een uitspraak van de rechter nodig is. Als seksueel misbruik van een kind praktisch niet te bewijzen valt, terwijl zo'n bewijs noodzakelijk is om een vader de omgang met zijn kind te ontzeggen, betekent dat dan niet dat in de praktijk seksueel misbruikte kinderen aan hun lot worden overgelaten? Reken maar dat die kinderen straks, als ze volwassen zijn, hun moeder ter verantwoording zullen roepen: "Mam, je wist het toch, waarom heb je me niet geholpen?"

Aan het eind van haar artikel vertelt Kohnstamm over een goede kennis van haar die in de jaren vijftig opgroeide in een kindertehuis en om de veertien dagen een weekend bij opa en oma logeerde. Toen haar oma stierf, mocht zij ineens niet meer naar haar opa, omdat het te-

huis het ongepast vond als een jong meisje alleen bij een oude man logeerde. Het is een triest verhaal en ik ben het met Kohnstamm eens dat die denkwereld niet terug mag komen. Maar ik heb ook een goede kennis. Die baarde in de jaren vijftig op haar veertiende jaar in een tehuis voor ongehuwde moeders een kind van haar vader. Kind afgegaan, meisje terug naar huis, vader ging op de oude voet door, tot zijn dochter vluchtte en nog jarenlang, uit angst voor haar vader, van het ene geheime adres naar het andere trok. Niemand die haar geloofde, niemand die haar hielp. Een vader deed zoiets niet. Ik zou willen dat ook die denkwereld niet meer terugkwam.

José Rijnaarts
Amsterdam

UTRECHTS NIEUWSBLAD/NZC

Extra steun verbaast

DINSDAG 29 AUGUSTUS 1989

vertrouwensartsen

(Van een onzer verslaggeefsters)

UTRECHT — Het spreekwoord mag dan willen dat je een gegeven paard niet in de bek kijkt, toch is drs. H.A. Mourits van de Landelijke Stichting Bureaus Vertrouwensartsen inzake Kindermishandeling (LSBVK), nogal verbaast over de plotselinge extra financiële steun van WVC voor zijn tien bureaus. Het ministerie voert de komende twee jaar de begroting van de stichting op van 6 tot 8,5 miljoen gulden.

Afgelopen vrijdag was hij het wachten beu. Mourits zocht de publiciteit met een noodkreet over het bijna chronische geldgebrek bij de tien bureaus vertrouwensartsen. En ziedaar, een paar dagen later blijkt het ministerie ineens over de brug te komen met 1,5 miljoen extra. Mourits moet het heuglijke nieuws dan wel uit de krant vernemen omdat WVC verzuimde hem eerst in te lichten, maar dat foutje neemt hij op de koop toe.

Aan de wand in zijn kantoor hangt een poster met de toepasselijke tekst 'Genoeg Gewacht'. De woorden slaan, geheel toevallig, op het 'ongeduld' waarmee Mourits jl. vrijdag naar buiten trad met een probleem wat hem al lang dwars zit. De tien bureaus vertrouwensartsen kampen al jaren met te weinig personeel terwijl het percentage meldingen van mishandeling, verwaarlozing en seksueel misbruik van kinderen in vier jaar tijd met 91 procent is toegenomen. In 1985 kregen de tien bu-

reaus 3883 meldingen tegen 7429 vorig jaar. Door die toename is de werkdruk bij de artsen en maatschappelijk werkenden enorm toegenomen met als resultaat een hoog ziekteverzuim.

Directeur Mourits: „Er komt veel op de stapel terecht omdat er vaak geen kant-en-klare oplossingen voor een kind zijn. Het

natrekken van meldingen via huisarts, ziekenhuis of consultatiebureau kost enorm veel tijd. Als een maatschappelijk werker na een paar weken maar weer eens over 'Marietje' belt, zegt de huisarts: weet u niet dat Marietje dood is? Ik fantaseer niet. Ik zeg ook niet dat dit vaak voorkomt, maar elke keer is een keer

te veel. U kunt zich de ellende van dat meisje en het schuldgevoel van onze medewerkers wel voorstellen”.

Aan de lijn

Al in mei vorig jaar, toen er 39 procent meer meldingen waren binnengekomen dan in het eerste kwartaal van '87, hing direc-

teur Mourits bij WVC aan de lijn om te zeggen dat het zo niet langer kon. Er volgde een toezegging van 500.000 gulden extra, hoewel WVC daarnaast opperde dat de bureaus best wat effectiever konden werken. Ze wees een onafhankelijk organisatiebureau aan om dat eens te onderzoeken. Al in september vorig

jaar kwam dat bureau in een voorlopig rapport tot de conclusie dat de personele bezetting bij de bureaus vertrouwensartsen 'volstrekt onvoldoende' is.

Februari dit jaar was het eindrapport klaar en ook daarin was de conclusie ongewijzigd. Om goed te kunnen werken zouden de tien bureaus in totaal 40 procent meer personeel nodig hebben. Mourits: „Maar er kwam geen extra geld. De boot werd afgehouden. WVC heeft me bovendien uitdrukkelijk verzocht om geen publiciteit te zoeken en rustig af te wachten, eventueel tot na Prinsjesdag. Maar ik heb niet willen weten 'of ik iets krijg maar hoeveel ik krijg. Afgelopen vrijdag was mijn geduld op. Ik heb ook mijn eigen verantwoordelijkheid”.

Bij de tien bureaus in het land werken 23 vertrouwensartsen, veertig maatschappelijk werkenden en evenveel administratieve krachten, allen part-time omdat het volgens Mourits anders emotioneel niet uit te houden is. De extra toezegging van WVC betekent voor komend jaar een uitbreiding per bureau van ongeveer twaalf uur vertrouwensarts en acht uur maatschappelijk werk. Toehoudt Mourits er rekening mee dat hij over een paar jaar weer om extra subsidie nog moet vragen, als de stijging van het aantal meldingen in dit tempo doorgaat.

De meldingen, in bijna de helft van de gevallen gedaan door bureaus, kennissen of familieleden, zijn te verdelen in vier groepen. De afgelopen vier jaar ging het in 26 procent van de gevallen om emotionele mishandeling en verwaarlozing, in 13 procent om lichamelijke verwaarlozing. Twintig procent betrof zaken waarin een kind seksueel was misbruikt en in 36 procent was sprake van lichamelijke mishandeling. Het gaat hier om jongens (42 procent) en meisjes van nul tot achttien jaar.

maandag 28 augustus 1989

Mishandeling kinderen steeds vaker gemeld

Door een onzer redacteurs

UTRECHT, 28 aug. — Het aantal meldingen van kindermishandeling bij de tien bureaus voor vertrouwensartsen is tussen 1985 en 1988 met 91 procent gestegen. Het aantal meldingen van seksueel misbruik van kinderen verdubbelde in absolute zin en maakte in 1988 29 procent van het totaal aantal meldingen van mishandeling (7429) uit, tegen nog maar vijftien procent in 1985.

Dit zegt H.A.A. Mourits, directeur van de Landelijke Stichting Bureau Vertrouwensartsen inzake Kindermishandeling in Utrecht, in een pleidooi voor veertig procent meer subsidie van het ministerie van WVC.

Die is inmiddels, 2,5 miljoen groot, door staatssecretaris Dees in de begroting voor de komende jaren opgevoerd, aldus een woordvoerder van WVC.

De cijfers over het aantal meldingen zijn afkomstig uit een met geld van Kinderpostzegels en het Juliana-fonds uitgevoerd onderzoek in de archieven van de tien in de Stichting verenigde bureaus.

In 1985 kwamen in totaal 3883 meldingen van kindermishandeling (inclusief seksueel misbruik) binnen, sindsdien was er sprake van een gemiddelde stijging van 24 procent per jaar. Ten aanzien van seksueel misbruik heeft Mourits „een sterk vermoeden" dat er sprake is van een toename van het aantal daadwerkelijke gevallen, los dus van een grotere alertheid in de samenleving en een grotere bereidheid om seksueel misbruik te melden.

Bij de tien bureaus, waar vermoeden van kindermishandeling kan worden gemeld zonder dat

justitie wordt ingeschakeld, is drie procent van de meldingen afkomstig van kinderen zelf. In 23 procent van de gevallen is de melding afkomstig van bureaus of kennissen, 9 procent van familieleden, 18 procent van artsen, 12 procent van onderwijskrachten en 9 procent van justitie.

Mourits zei met deze cijfers in de openbaarheid te komen, omdat de toename van het aantal meldingen de consultatiebureaus „geweldig in de klem" brengt en WVC sinds vorig jaar treuzelde met verhoging van de subsidie. Wel is in opdracht van WVC in februari van dit jaar door een onafhankelijk organisatie-adviesbureau een rapport uitgebracht, waaruit de noodzaak van een uitbreiding van het budget met veertig procent blijkt. WVC had sindsdien echter geen voornemens in die richting geformuleerd, aldus Mourits. Een woordvoerder van WVC bevestigde dit vanochtend. Wel was voor het lopende jaar een half miljoen extra ter beschikking gesteld. Sinds 1986 is het budget van de bureaus van drie tot zes miljoen gulden toegenomen. Het budget wordt gefaseerd uitgebreid: volgend jaar 1,5 miljoen erbij, en in 1991 nog eens een miljoen extra.

Extra geld hulp tegen kindermishandeling

UTRECHT (ANP) — Staatssecretaris D. Dees (volksgezondheid) trekt komend jaar 1,5 miljoen gulden extra uit voor de bureaus vertrouwensartsen. De bewindsman maakte dit vanmorgen bekend nadat de bureaus melding hadden gedaan het werk niet meer aan te kunnen door de explosieve groei van kindermishandeling.

Het aantal meldingen van kindermishandeling bij de bureaus is de afgelopen vier jaar met 91 procent toegenomen, terwijl de personeelsbezetting nauwelijks is gegroeid.

Vooraf het aantal meldingen van seksueel misbruik van kinderen is explosief gestegen. In 1985 maakten deze meldingen 15 procent van het totaal uit. Drie jaar later was het gestegen tot 29 procent van de in totaal 7.429 meldingen van kindermishandeling.

Uit een onderzoek naar werkdruk en personeelsformatie blijkt dat een uitbreiding met 40 procent nodig is om de bureaus hun werk goed te laten doen, zo heeft de landelijke stichting gisteren meegedeeld. Met de uitbreiding zou een bedrag van 2,5 miljoen gulden zijn gemoed.

Het budget voor de bureaus vertrouwensartsen is de afgelopen drie jaren al verdubbeld van drie miljoen naar zes miljoen. Dat wordt nu opgetrokken in 1990 tot 7,5 miljoen.

23/8, Voor nr 1

Meer vertrouwensartsen

WVC komt na bericht over werkdruk met anderhalf miljoen over de brug

Van een onzer verslaggeefsters
UTRECHT — Het ministerie van WVC stelt komend jaar anderhalf miljoen gulden extra ter beschikking aan de bureaus vertrouwensartsen inzake kindermishandeling.

Met dit geld kunnen de bureaus het tekort aan vertrouwensartsen opheffen.

De landelijke stichting waarbij de tien bureaus zijn aangesloten, maakte zondag de inhoud van een vertrouwelijk onderzoek naar de werkdruk bekend. Daaruit bleek dat

de bureaus in vier jaar tijd nauwelijks meer medewerkers hebben gekregen. Het aantal meldingen van kindermishandeling is in die periode echter verdubbeld. Een onverantwoorde situatie, stelde de stichting. Een woordvoerder van het ministerie van WVC liet gisteren weten dat inclusief de anderhalf miljoen extra het budget voor de bureaus in 1990 nu op 7,5 miljoen gulden komt. De afgelopen drie jaar is het budget al verdubbeld tot zes miljoen gulden.

Directeur H. Mourits van de landelijke stichting is blij met de toezeg-

de anderhalf miljoen. Over de gang van zaken is hij echter 'lichtelijk geïrriteerd'.

„De ambtenaren van WVC hebben mij nadrukkelijk verzocht het rapport niet naar buiten te brengen. Ze zeiden dat ik Prinsjesdag moest afwachten”.

„Maar de nood op de bureaus werd steeds hoger. Op een gegeven moment was mijn geduld op. Ik bracht het rapport toch naar buiten. En opeens is er extra geld voor ons. Ik ben zo ondeugend te veronderstellen dat de verkiezingen hier een rol in spelen.”

TR 29

Trouw VRIJDAG 25 AUGUSTUS 1989

Samenleving

School houdt zwijgrecht

Verblijfplaats leerling blijft verborgen voor moeder

Van een onzer verslaggeefsters
AMSTERDAM – De docenten van het openbare Mondriaanlyceum in Amsterdam hoeven de ouders van de 16-jarige leerlinge Sita niet te vertellen waarom zij van huis is weggegaan. Ook haar huidige verblijfplaats hoeven zij niet aan de ouders door te geven.

De president van de rechtbank in Amsterdam heeft deze en drie andere eisen van de moeder gisteren afgewezen. De vrouw had twee weken geleden een kort geding aangespannen tegen de gemeente Amsterdam en de rector, vertrouwensleerkracht en conector van het Mondriaanlyceum.

Vertrouwen

Sita liep in februari van dit jaar van huis weg nadat zij de vertrouwensleerkracht van haar beweegredenen op de hoogte had gesteld. Zij dreigde met zelfdoding als deze contact zou opnemen met haar moeder. De docente heeft dit niet gedaan, omdat zij het vertrouwen van Sita niet wilde beschamen en bovendien vanuit haar speciale functie zwijgrecht heeft. De leerlinge kreeg via het Jongerenadviescentrum (Jac) een tijdelijk onderkomen.

Fungerend rechtbankpresident mr. Van Breda vond de eis dat de docente openheid van zaken moet geven inmiddels achterhaald. De moeder kan de informatie van haar dochter zelf of via de ingeschakelde hulpverleners krijgen, oordeelde mr. Van Breda.

De schoolleiding hoeft evenmin te vertellen waar Sita momenteel verblijft, om de eenvoudige reden dat niemand van de docenten dat weet. De eis van de moeder om Sita opnieuw in te schrijven op het lyceum dient volgens Van Breda geen enkel belang, omdat de school dat nooit heeft geweigerd.

Inlichtingen

De laatste eis van de moeder – alle inlichtingen en medewerking die de ouders nodig vinden om maatregelen in het belang van Sita te treffen – werd eveneens afgewezen. De rechtbank-president noemde de formulering te vaag en te algemeen gesteld.

Mr. P. Prinsen, de advocaat van de moeder, overweegt in hoger beroep te gaan tegen het vonnis. „Het

Mondriaanlyceum heeft een vrijbrief gekregen het vertrouwen van ouders te schenden zonder daar verantwoording voor af te leggen”, zei hij na de uitspraak. Prinsen noemde het laakbaar dat de school niet heeft onderzocht of Sita's verhaal klopte.

Rectrix E. van Welie van het Mondriaanlyceum: „Mijn collega's vonden het paniekverhaal van Sita zo ernstig, dat zij meteen hulp moest krijgen. Zij vonden het belang van het kind in dit geval zwaarder wegen dan het ouderlijk gezag. Hoe pijnlijk dat ook is voor de moeder.”

Vluchtig

Van Welie betreurt het dat Sita en haar moeder sindsdien niet nader tot elkaar zijn gekomen. Zij hebben elkaar maar een paar keer vluchtig gezien. De rector wil Sita, haar moeder en de deze maand aangeestelde voogdes vragen of zij ertoe kan bijdragen dat het contact wordt hersteld.

Het verwijt dat de school Sita na veelvuldig verzuim heeft uitgeschreven blijkt niet terecht te zijn. De leerlinge is volgens Van Welie inderdaad weinig op school geweest. Zij zou zich er bedreigd voelen omdat haar moeder regelmatig langskwam. Dit schooljaar is Sita echter nog steeds welkom op het Mondriaanlyceum. Van Welie: „Als een scholiere grote problemen heeft ga je toch geen strafmaatregelen treffen.”

Kinderen mogen weer kindertjes zijn

door Jan Douwes

Discipline is niet langer taboe in de opvoeding. Integendeel, opvoeders mogen weer regels stellen aan kinderen. Ze hoeven niet meer bang te zijn dat ze de kinderen belemmeren in hun vrijheid. Discipline is namelijk onmisbaar in de opvoeding.

Deze stelregel staat centraal in het boek '101 praktische opvoed-tips' van dr. John Pearce, een bewerking van een succesvolle Britse tv-serie. In het voorwoord maakt de vertaler al duidelijk dat wat dit onderwerp betreft de jaren zestig definitief achter de rug zijn. Wat hem betreft moeten kinderen niet meer behandeld worden als kleine volwassenen. Want daar kunnen ze zo onhandelbaar van worden, dat er grote spanningen in het gezin ontstaan. Een vreemde stelling. Is de groep ouders die kinderen behandelt als kleine volwassenen werkelijk zo groot? De pedagoog Lea Dasberg zal één van haar boeken toch niet voor niets de titel 'Grootbrengen door kleinhouden' hebben meegegeven? In elk geval wil de schrijver 'ouders helpen bij het hervinden van het evenwicht dat de laatste

twintig jaar is zoekgeraakt", aldus de vertaler. De praktische tips van dr. John Pearce zijn kenmerkend voor de jaren tachtig. Dat is niet alleen te merken aan het pleidooi voor meer discipline. Ook mogelijke gevaren op seksueel gebied krijgen veel aandacht. Zo krijgen ouders het advies in een rollenspel te oefenen hoe hun kind moet reageren als een onbekende man of vrouw het meevraagt. Bovendien leren ze wat ze moeten doen wanneer er iets naars is gebeurd. „Wees nooit geschokt of zo, maar blijf uiterlijk kalm, opdat je kind niet extra in verwarring raakt door jouw reactie.” Modern is ook de opvatting dat een kinderdagverblijf ideaal kan zijn voor kinderen. „Zij leren onafhankelijk van volwassenen, samen met leeftijdgenootjes, beslissingen te nemen en hun leventje in te richten”, zegt Pearce. Aardig gezegd, al verraden de vele verkleinwoorden dat de schrijver kinderen eerder als kindertjes dan als kleine volwassenen ziet. Maar dat schijnt zo te horen in de jaren tachtig.

Dr. John Pearce, 101 praktische opvoedtips, uitgeverij Intro, Nijkerk. Prijs: f 22,50.

Meer opvoedingsproblemen bij de kinderbescherming

Van een onzer verslaggeefsters
AMSTERDAM – De raden voor de kinderbescherming krijgen steeds meer zaken over opvoedingsproblemen, vooral van uithuiszittende kinderen. Deze zijn vaak zo ernstig van aard, dat een ondertoezichtstelling moet worden geadviseerd.

Dit schrijven de negentien raden voor de kinderbescherming in het jaarverslag van 1988. Zij zagen het aantal opvoedingsproblemen waarmee zij vorig jaar te maken kregen met zeventien procent stijgen. Dat komt volgens hen vooral doordat er meer allochtone jongeren in de kinderbescherming terechtkomen.

De stijging van het aantal kinderbeschermingsmaatregelen is voornamelijk aan deze groep toe te schrijven. Sinds 1982 zijn er zeventien procent meer ondertoezichtstellingen uitgesproken voor allochtone jon-

geren dan voor die tijd. Volgens de raden komt dat doordat hun problemen vaak niet meer op te lossen zijn met vrijwillige hulpverlening. Secretaris G. Zuur van de Raad voor de kinderbescherming in Dordrecht: „De zaken van weggelopen allochtone meisjes zijn vaak uitermate zwaar voor ons. In veel culturen wordt niet getolereerd dat meisjes zich verzetten. Wij krijgen regelmatig families over de vloer die ons bedreigen als wij niet vertellen waar hun dochter zit.”

Het ministerie van justitie heeft de komende jaren extra geld beschikbaar gesteld voor de hulpverlening aan allochtone jongeren. Onder het toenemende aantal opvoedingsproblemen vallen ook de incestzaken waarmee de raden te maken krijgen. „Het deksel is van de beerput. Er komt nog veel stank uit”, aldus G. Zuur. Sinds de Bolderkar-affaire vragen de raden zich af wat zij moeten doen

als zij een melding krijgen van incest, die gebaseerd is op een omstreden diagnose. Zij hebben dan de keus uit een onmiddellijke uithuisplaatsing en uitstel van de beslissing tot er meer zekerheid is. In het jaarverslag melden de raden meer echtscheidingszaken waarbij er problemen waren met het ouderlijk gezag of de omgangsregeling tussen kind en ouder. De alternatieve straffen voor jongeren zijn eveneens in aantal toegenomen. Vooral de leerprojecten, in de vorm van trainingen en cursussen, zijn in opmars. Sinds vorig jaar behoren de alternatieve straffen tot de taken van de raden voor de kinderbescherming. De instellingen breken zich het hoofd over de vraag in welke gevallen een aids-test moet worden afgenomen bij een kind dat mogelijk seropositief is. Tot op heden zijn er twee stromingen: de ene groep vindt dat het

meteen moet gebeuren als een kind uit een risicogroep (bij voorbeeld een 'drugsbaby') aan een raad wordt toevertrouwd. Het voordeel van deze maatregel is dat de toekomstige pleegouders weten waar zij aan toe zijn. De tweede groep voert aan dat een aidstest in het eerste levensjaar van een kind nog geen uitsluitel kan geven. Bovendien kunnen pleegouders zelf om een test vragen als zij de verantwoordelijkheid voor een kind willen nemen. Volgens G. Zuur blijkt in de praktijk dat de meeste pleegouders vooraf geen aids-test eisen. Zijn raad heeft besloten de afstandsbaby's die aan de instelling worden toevertrouwd niet automatisch te laten testen.

Het is de bedoeling dat de raden dit jaar nog een gezamenlijk standpunt over deze zaak in te nemen. In totaal worden er jaarlijks ongeveer 120 baby's aan hen toevertrouwd.

Van alle rapporten die de Raad voor het jeugdbeleid uitbrengt is er niet één zo omstreden als het vorige week verschenen voorstel

over de inkomens van jongeren. Het was het laatste advies dat voorzitter Mathilde van den Brink presenteerde. Een waardig

afscheid, vindt ze zelf. Op 1 september wordt zij topambtenaar bij het ministerie van WVC.

TR 30

door Jolan Douwes

Voor de donkere bureaula moest het rapport over de inkomens van jongeren behoed worden. Daarover waren alle leden van de Raad voor het jeugdbeleid het eens. Zij wisten ook dat dit alleen zou lukken als zij op de realistische toer gingen. De laatste klus van voorzitter Mathilde van den Brink zou tevens een moeilijke worden.

Vorige week kwam er een rapport dat menigeen verbaasde. De Raad stelde onder andere voor werknemers tot hun zesentwintigste minimumjeugdloon te geven; drie jaar later dan nu. Tot die tijd zou hun salaris geleidelijk omhoog moeten gaan. Zo hebben jonge volwassenen meer kans een baan te krijgen of te houden, redeneert de Raad. Zij hoeven minder te concurreren met jongere, goedkopere mensen.

Minister-president Lubbers was vol lof, maar de vakbondsjongeren reageerden woedend op het voorstel. Zij waren het er vooral niet mee eens dat 23- en 24-jarigen minder zouden gaan verdie-

nen. Ook keerden zij zich tegen het plan werkloze jongeren een half jaar 'zoektijd' te geven. Volgens de Raad moeten zij daarna deelnemen aan werkervarings- en scholingsprojecten. Als zij drie keer een aanbod weigeren krijgen ze geen RWW meer.

Mathilde van den Brink kijkt er niet van op dat er kritiek is op het plan. „Natuurlijk hadden wij een schitterend rapport op tafel kunnen leggen over de noodzaak om jongeren vanaf hun eenentwintigste het minimumloon voor volwassenen te geven. Maar zo'n voorstel is niet realistisch, want het kabinet heeft anders besloten. We zijn daar indertijd knarsetandend mee akkoord gegaan. Als we toch op de vroegere weg doorgaan, zijn we gauw uitgepraat.”

Heilige der heiligen

Volgens de voorzitter komt het rapport precies op het goede moment. Zij verwacht dat er binnenkort belangrijke beslissingen worden genomen over jongeren. „Ons advies is niet het heili-

ge der heiligen, maar het geeft een manier van denken aan die scoort. Morgen staat het zelfs op de agenda van het debat tussen de lijsttrekkers.” Niet iedereen deelt het enthousiasme van Mathilde van den Brink over het succes van het rapport. Vier van de drieëntwintig Raadsleden hebben een minderheidsstandpunt ingenomen: zij kunnen zich er niet mee verenigen dat werknemers tot hun zesentwintigste minimumjeugdloon moeten krijgen.

Van den Brink: „Ik was geschokt toen zij ons verweten geen principes meer te hebben. Ze deden net alsof wij het jeugdbeleid verkwanselen. Alsof wij de economische zelfstandigheid van jongeren niet meer toegenegeen zijn! Ik voelde me aangetast in mijn integriteit. En dat het daar toch echt wel goed mee zit weet ik zeker. Verdraaid nog aan toel!”

Pasje opzij

Voor het eerst ontstond er een scheiding der geesten in de Raad. Mathilde van den Brink: „Dat

'ER WORDT GEHANNEST MET HET BELANG VAN HET KIND'

heeft me veel zorgen gebaard. Ik vond het niet terecht dat de minderheid ons standpunt niet respecteerde. Maar we zijn er uitgekomen met elkaar. Ik kan waardig afscheid nemen.”

Het advies over de inkomens van jongeren zou wel eens het laatste in een lange rij kunnen zijn. „We kunnen niet eeuwig doorgaan met papier produceren. Het wordt nu tijd om te onderzoeken wat er met onze voorstellen gebeurt. Al blijven we natuurlijk een papieren orgaan. De Raad is nu eenmaal een denktank.”

De voorzitter vindt het jammer dat zij deze koerswijziging niet meer meemaakt. Op 1 september stapt ze over naar het ministerie van WVC. Zij wordt plaatsvervangend directeur-generaal welzijn.

Met het jeugdbeleid zal Mathilde van den Brink zich voorlopig niet bemoeien. Ze wil nog niet met haar eigen Raad aan de vergadertafel zitten. „Even een pasje opzij”, zegt ze. Behalve sport, minderheden en maatschappelijke ontwikkelingen krijgt zij nu ouderen in haar portefeuille. „Is dat niet enig na de jongeren?” Aan een loopbaan in de ambtenarij had Van den Brink nooit gedacht. „Zou het aan vrouwen liggen dat onze carrière vaak berust op toeval? Ik zeg keer op keer dat meisjes moeten nadenken over hun toekomst, maar zelf heb ik ook niets gepland. Anderen moesten me op deze baan opmerkzaam maken.”

Lacherig

Toch is haar loopbaan niet eens zo grillig als het lijkt. Mathilde van den Brink begon als PvdA-fractievoorzitter in Schoonhoven, werd burgemeester van Gieten en was drie jaar voorzitter van de Raad voor het jeugdbeleid. Ze had daar nog vijf jaar kunnen blijven, maar haar nieuwe functie lokt net iets meer. Ze heeft wel gewacht tot de Europese verkiezingen voorbij waren, want ze was onverwacht hoog op de kandidatenlijst van de PvdA gezet. Een plaats in de

socialistische fractie zat er echter niet in. De PvdA kreeg te weinig stemmen voor tien zetels. Bij de Raad voor het jeugdbeleid is Van den Brink 'gepakt en gemazeld', zoals zij zelf zegt. Weglopers, buitenlandse jongeren, rechten van kinderen, zij weet er inmiddels alles van. De voorzitter kan zich nog goed de lacherige sfeer herinneren waarin Raad begon aan een advies over meisjesbeleid. Tot iemand de meligheid uit de lucht haalde met een stevige lezing.

Van den Brink: „Voor het eerst realiseerde ik me dat ik meisjes ook met andere ogen bekijk dan jongens. Ik ben bij voorbeeld hevig teleurgesteld als ik hoor dat een meisje iets opgeeft. Altijd bang dat anderen denken: 'Zie je wel, die houdt het ook al niet vol.' Maar in feite ben ik degene die discrimineert. Ik verwacht veel meer van meisjes dan van jongens. En dat is niet terecht. Een meisje moet net zo goed kunnen afhaken.”

Homo-paren

Aan één begrip heeft Mathilde van den Brink de afgelopen periode bijna een hekel gekregen: het belang van het kind. Daar wordt heel wat mee afgehanest, vindt ze. „Ik heb wel eens de indruk dat iedereen het belang van het kind interpreteert op de manier die hem of haar het beste uitkomt.”

Als voorbeeld geeft ze de discussies over adoptie door homo-paren. Tot nu toe krijgt een mannen- of vrouwenpaar geen kinderen toegewezen. Hoewel onderzoeken het tegendeel aantonen, blijven deskundigen beweren dat twee vaders of moeders niet goed zijn voor kinderen. En de politiek sluit zich hierbij aan. Mathilde van den Brink vindt dit veel te ver gaan. „Het gaat er ons meer om of kinderen liefde en geborgenheid krijgen. En wie zegt ons dat homo-ouders dat niet kunnen geven?”

Ook tijdens discussies over nieuwe geboortetechnieken duikt het belang van het kind vaak op. Zo zou de anonimiteit van sperma-donors

moeten worden opgeheven, omdat kinderen willen weten wie hun biologische vader is. Van den Brink: „Naar dit onderwerp is juist nog te weinig onderzoek verricht. Daarom heeft de Raad als voorlopig standpunt dat kinderen altijd één biologische ouder moeten kennen. Al is het alleen al om de verhalen over de eerste tandjes en snikjes te kunnen horen.”

In de discussies over kinderopvang komt Van den Brink 'het belang van het kind' juist weer erg weinig tegen. De voorzieningen lijken vooral in het belang van buitenshuis werkende moeders te zijn. Volgens de voorzitter van de Raad kan opvang goed zijn voor de ontwikkeling van kinderen. Als zij in kleine gezinnen opgroeien leren zij daar bij voorbeeld met leeftijdgenootjes omgaan. Maar niet elk kind is hetzelfde. Het ene kind kan het best thuis worden verzorgd, het andere kind in een crèche.

JAC

Herhaaldelijk pleitte Mathilde van den Brink er de afgelopen jaren voor dat minderjarigen voor informatie bij anderen terecht moeten kunnen dan bij hun ouders. Toch moest ze even slikken toen haar eigen dochter naar het JAC ging. Het conflict over de besteding van de vakantie was zo hoog opgelopen dat ze er samen niet meer uitkwamen. Van den Brink wilde dat haar zestienjarige dochter niet alleen zou achterblijven als zij weg was. Maar haar dochter zei: „Dit is ook mijn huis. Ik wil helemaal niet weg.”

Van den Brink: „Eerst dacht ik: moet ze nou echt naar het JAC? Als ouder voel je je dan toch even in je eer aangetast. Maar ik moet zeggen dat we er heel goed zijn uitgekomen. De tussenkomst van het JAC heeft verfrissend gewerkt. De eerste week heeft mijn dochter vakantiewerk gedaan en de tweede week is ze zelf vertrokken. Iedereen die beweert dat het JAC kinderen tegen hun ouders opzet krijgt het mij mij aan de stok. Ik kan uit eigen ervaring zeggen dat dat niet zo is.”

plaatsing

Kinderrechter verdedigt uithuis

ASSEN (ANP) — Kinderrechter mr. O.W.E. Berg uit Assen heeft gisteren via een ingezonden brief in het Nieuwsblad van het Noorden zijn beslissing verdedigd om twee jonge kinderen bij hun pleegouders in het Drentse Aalden weg te halen en in een opvang-

huis in Groningen te laten plaatsen.
In zijn brief laat mr. Berg het publiek weten dat hij alle argumenten uitdrukkelijk heeft meegewogen, ook die welke voor handhaving van de kinderen bij hun pleegouders gelden.
„Hoewel ik mij afvraag of het voor de betrokkenen goed is dat

hun wel en wee in de krant wordt besproken, is het in ieder geval voor mij goed te merken dat er kritisch naar mijn beslissing wordt gekeken”, aldus mr. Berg.
De kinderen waar het om gaat, een meisje van zeven en haar broertje van vier jaar, werden vijftien maanden geleden met een incestverleden in een gezin geplaatst. De kinderrechtser besloot drie weken terug tot over-

plaatsing van de kinderen naar een opvangtehuis in Groningen onder meer op grond van de uitkomst van een rapport van de Groningse kinderpsychiater prof. dr. Eijer. Volgens deze deskundige zijn de pleegouders psychisch onvoldoende uitgerust om de kinderen goed te kunnen begeleiden.
De beslissing van mr. Berg ondervond zowel van de pleegouders als uit het publiek veel kri-

stiek. De kinderen zijn dinsdagochtend naar Groningen gebracht.
Berg: „Juist binnen de kinderbescherming hebben wij de slechte gevolgen van uithuisplaatsingen ervaren. Lang is daarom geprobeerd de kinderen met een intensieve begeleiding te laten in de bestaande pleegsituatie. Bij deze pogingen bleek echter dat het nu nemen van de door u bestreden beslissing op de lange termijn het meest in

Trouw WOENSDAG 16 AUGUSTUS 1989

Pleegouders in spe gaan zich stap voor stap voorbereiden

Van onze correspondent AMSTERDAM — De helft van het aantal kinderen dat in een pleeggezin wordt geplaatst, verlaat het gezin weer vroegtijdig. Soms positief, doordat het kind weer naar zijn ouders terug kan, maar vaak ook negatief, als de pleegouders niet in staat blijken om het kind voldoende op te vangen.

Volgens directeur Bram Vonk, van de Centrale verpleegzorg Noord-Nederland, vormen de mislukte plaatsingen een groot probleem. Het is schadelijk, zowel voor het kind als voor de pleegouders, die vaak met een flinke kater blijven zitten.
Om aan dit probleem het hoofd te bieden, staat volgende maand op vijf plaatsen in het land een speciaal voorbereidings- en selectieprogramma voor pleegouders, getiteld Stap (Samenwerking teamgeest aspirant pleegouders). Het project is een initiatief van de stichting 'Op kleine schaal' in Amsterdam. Ook Leiden, Den Bosch, Deventer, Groningen en Leeuwarden doen mee.

Stap maakte aan toekomstige pleegouders 'stap voor stap' duidelijk wat hen te wachten staat als ze een pleegkind in huis nemen. Over het pleegouderschap blijken vaak verkeerde ideeën te bestaan.
„Veel mensen zien het als een soort adoptie”, legt Vonk uit. „Maar ze krijgen geen ouderlijke bevoegdheid. Die blijft bij de echte ouders, of een andere instantie.”

Zware eisen
Aan pleegouders worden zware eisen gesteld. Ze moeten kinderen opvangen, die vaak met incest, mishandeling en verwaarlozing te maken hebben gehad. Daarnaast moeten ze ook goede contacten onderhouden met zowel de echte ouders van het kind als de begeleidende instantie.
„Daarbij moet een pleegouder ook nog eens 'verliesexpert' zijn”, vertelt Vonk. „Ze moeten accepteren dat het kind niet voor altijd bij hen is.”
Het Stap-programma helpt pleegouders hiermee om te gaan. Momenteel zijn er eigenlijk geen goede voorbereidings- of selectieprogramma's voor aspirant-pleegouders.

„Mensen krijgen vaak een paar voorbereidende gesprekken”, vertelt Saskia Pothof, een woordvoerder van de stichting 'Op kleine

schaal'. „Maar daarmee komen ze er niet.”
Via het Stap-programma, kunnen aspirant-pleegouders beter voor zichzelf beslissen of het pleegouderschap iets voor hen is. Zo'n zelfselectie voorkomt dat de ouders achteraf ontdekken, dat ze niet tegen de problemen opgewassen zijn.

Naast elkaar
„Het bijzondere van dit programma is dat pleegouders en hulpverleners zich samen zo goed mogelijk voorbereiden”, aldus Pothof. „Ze staan niet tegenover elkaar, zoals zo vaak gebeurt, maar naast elkaar.”

Begeleiders en pleegouders hebben geleerd zich in elkaars situatie te verplaatsen, en begrijpen het werk van de andere partij veel beter. Het idee voor dit alles is overgehaald uit Amerika en in Nederland aangepast aan de specifieke omstandigheden. „Er zijn in mei maatschappelijke werkers getraind, die bij de cursus betrokken zijn. In september gaat het project van start”, vertelt Pothof.

Mensen van tien verschillende pleegadressen komen tien keer samen voor een bijeenkomst van drie uur. Dit gebeurt onder leiding van twee maatschappelijk werkers en een ervaren pleegouder. Tijdens de verschillende samenkomsten, worden de aspirant-pleegouders vertrouwd gemaakt met de situatie die hun te wachten staat.

„Dat gebeurt via oefeningen, rollenspellen, en door het geven van informatie”, aldus Hans van Meer, die als maatschappelijk werker bij het project betrokken is.
„Het hele leven in zo'n gezin met een pleegkind wordt nagespeeld.” Zo wordt bijvoorbeeld bekeken hoe een kind zich voelt dat in een vreemd pleeggezin wordt geplaatst.

Inleven
Op die manier kunnen pleegouders zich veel beter inleven in de leefwereld van een toekomstig pleegkind. Verder worden oefeningen gedaan die de ouders vertrouwd maken met de situatie van vraag en aanbod in de wereld van de pleegzorg.

„Ik ben enorm enthousiast over dit programma”, vertelt Van Meer. „We kampen al jaren met allerlei problemen in de pleegzorg, en dit lijkt een oplossing te zijn. Het is voor ons echt een eye-opener geweest.”

No. 31.585 d. 3/8/89

Toch naar tehuis ondanks geluk in pleeggezin

Van onze correspondent AALDEN, donderdag
Twee incest-slachtoffertjes, Johan (4) en zijn zusje Monique (7) die jarenlang door hun beide ouders werden misbruikt en verwaarloosd en inmiddels een jaar en drie maanden een gelukkig leven leiden bij hun pleegouders Jan en Marga de Vries in het Drentse dorpje Aalden, moeten op last van de kinderrechtser naar een tehuis in Groningen.

Bange diertjes
De dorpsbewoners begrijpen er niets van dat de kleintjes, die dankzij hun pleegouders zich van „bange diertjes” in een jaar tijd ontwikkelden tot gezonde levenslustige kinderen, nu opeens uit hun gezinsverband worden gerukt en naar het tehuis De Sluis moeten.
Pogingen van de onderwijzers van de dorpsschool om de kinderrechtser op andere gedachten te brengen mochten niet baten.

Ook het argument dat het tweetal binnen een jaar heel goed mee kan op school kon kinderrechtser mr. O.W.E. Berg uit Assen niet overtuigen.

Volgens de kinderrechtser hebben Johan en Monique bij hun echte ouders zoveel schade opgelopen dat het tweetal eerst in De Sluis behandeld moet worden voordat er van opvoeding gesproken kan worden.

Dat het bij de pleegouders met de kleintjes goed gaat kan binnen twee jaar totaal veranderen, aldus mr. Berg, die zich beroept op een rapport dat de Groningse psychiater prof. dr. Eijer over de kinderen maakte.

Na behalve de kinderen ook de pleegouders vorig jaar enkele malen te hebben gezien, schreef de psychiater in zijn rapport over de familie De Vries: matig begaafde, maar warm invoelende pleegouders die de te verwachten problemen in de toekomst niet aankunnen. De kinderen moeten naar een tehuis, aldus prof. Eijer in januari.

Waarom de kinderen toen niet meteen naar een tehuis gingen? „Tja, er is wat ziekte geweest onder de hulpverleners die hun zegje over de zaak moesten doen”, legt kinderrechtser Berg uit.

„Er wordt met de kinderen gesold alsof het speelballen zijn”, zegt Marga de Vries, die alles heeft geprobeerd om de beslissing van de kinderrechtser ongedaan te maken.

„Op 15 augustus moeten de kinderen in het Groningse opvangcentrum worden afgeleverd. Daarna mogen we ze nog wel zien, éénmaal per maand een uurtje, natuurlijk wel onder deskundige begeleiding”, aldus Marga de Vries die zielsveel van de kinderen houdt, maar het geestelijk niet meer opbrengt om zo iets nog een keer mee te maken.

Een handtekeningactie die men in het dorp voor de kinderen wilde voeren, hoeft voor haar niet meer. „Wij melden ons af als pleegouders”.

het belang van de kinderen zou zijn”.

Mr. Berg begrijpt dat het moeilijk is om zonder nadere achtergrondinformatie zijn beslissing te accepteren. „Ik hoop echter wel u duidelijk te hebben gemaakt dat al uw terechte argumenten zijn meegewogen voordat door mij deze op dit moment voor de kinderen en de pleegouders nare beslissing is genomen”.

Kinderrechtser wil gezin De Vries niet op televisie

AALDEN, zaterdag
De Asser kinderrechtser mr. O.W.E. Berg heeft de familie De Vries uit Aalden verboden met hun pleegkinderen Johan (4) en Monique (7) in het TROS-tv-programma Dierenbingo te verschijnen.

Komen ze volgende week dinsdag toch op de buis dan zal de kinderrechtser de kinderen direct bij de familie De Vries weg laten halen.

Dat heeft de rechtser gisteren aan de pleegouders laten weten. Mr. Berg is van mening dat alle publiciteit rond de beide hummels schadelijk is voor hun verdere leven.

De kinderen werden vorig jaar mei bij hun ouders weggehaald nadat bekend werd dat ze jarenlang door hun vader seksueel waren misbruikt en door beide ouders schromelijk verwaarloosd werden.

Volgens een psychiater kunnen Piet en Marga de Vries, bij wie de kinderen helemaal opfleurd, de problemen in de toekomst niet de baas. Daarom moeten ze op 15 augustus naar het opvangtehuis De Sluis in Groningen. Tel 5-8-89

Pleeggezin VK 19

Met verontrusting las ik de artikelen over de uithuisplaatsing van twee kinderen uit een goed functionerend pleeggezin door een Asser kinderrechtser op indicatie van een psychiater.

Als klinisch psycholoog niet onbekend met incestproblematiek, verwonderde ik me over de natuurkundige nauwkeurigheid waarmee een psychiater blijkbaar in staat is het optreden van mogelijke, let wel mogelijke, incest te voorspellen en hieraan direct het pro-

bleemoplossend vermogen van een pleeggezin te relateren.

Vakwerk!
Of zou het veeleer natte-vingerwerk zijn? Geen psychiater en zelfs geen psycholoog kan in de toekomst kijken. Binnen ons vakgebied dienen we zoveel mogelijk rationele beslissingen te nemen, gebaseerd op feiten. De feiten toonden aan dat het pleeggezin goed functioneerde en dat de kinderen zich blijkbaar op hun plaats voelden.
NIJMEGEN. Drs A. van Wassenberg

NRC Handelsblad 7

De zilveren stroom NR 126

DISCRIMINATIE op grond van leeftijd dient te worden verboden. Dat is een stelling die in een verkiezingsforum instemming kreeg van eigenlijk alle politieke blokken. Er valt al direct in de politieke praktijk iets te verbeteren. Leeftijd speelde een lelijke rol toen het kabinet onlangs staatssecretaris De Graaf in de voorzitterszetel van de Ziekenfondsraad parachuteerde. Het kabinet gooide het passeren van een beoogde en onmiskenbaar gekwalificeerde kandidaat op het feit dat hij wat ouder was dan de eigen naar voren geschoven bewindsman.

Het verkiezingsdebat over leeftijdsgrenzen is een teken dat het maatschappelijk klimaat aan het veranderen is met het verschuiven van de bevolkingsopbouw. Het wordt tijd eens op te houden over „de grijze golf”, zei Annie M.G. Schmidt begin dit jaar in een televisie-interview, en het te gaan hebben over „de zilveren stroom”. Wat minder poëtisch uitgedrukt heeft een toenemend aantal ouderen behalve een niet te onderschatten electorale betekenis, en een eigen koopkrachtige vraag, een reservoir aan daadkracht en ervaring waarvan het zonde is het maatschappelijk onbenut te laten als zij zelf er iets mee willen doen.

VASTGELEGDE leeftijdsgrenzen - en er zijn er wat in een land als het onze! - krijgen steeds meer iets willekeurig voor de mensen op wie ze betrekking hebben. Vaste grenzen hebben natuurlijk niet te onderschatten voordelen zoals dat zij de onplezierige mededeling overbodig maken dat een op zichzelf verdienstelijke loopbaan op een gegeven moment toch werkelijk zijn tijd heeft gehad. In de afgelopen jaren heeft vervroegde uittreding trouwens de belangrijke functie vervuld jonge mensen een kans te geven. De verandering in de bevolkingsopbouw zal het belang daarvan op langere duur doen afnemen of zelfs doen omslaan, maar dan is alleen maar te verwachten dat de vrouwenbeweging de aandrang verheft op het vrij maken van arbeidsruimte.

Dat de mogelijkheid van vervroegde uittreding zijn zin heeft bewezen betekent echter nog niet dat men de mensen behoort af te schrikken dóór te werken als er behoefte aan hun inzet blijkt en zij bereid zijn die te leveren. Net zo goed als mensen recht hebben om met (vervroegd) pensioen te gaan mogen ze verlangen dat vakantietoelage of verzekering hen niet tegenwerken een betaalde bezigheid te blijven ambiëren. De noemer 65-plus en zelfs niet hulpbehoevendheid kunnen ook een afdoende verklaring heten voor de nog altijd wel erg schrale medezeggenschap van de consumenten van pensioenen of bejaardenzorg.

DE OUDERENBONDEN willen nu de werking van de voorgestelde Algemene wet gelijke behandeling verruimd zien tot discriminatie op leeftijd. In het licht van de mogelijke belangenbotsing van leeftijd en sexe over de Vut kan dat nog interessant worden. De hele Algemene wet is trouwens al politiek dynamiet gebleken. Het is de vraag of het ontrafelen van het gegroeide web van leeftijdsgebonden regelingen op zoveel verschillende gebieden zich leent voor de Gordiaanse knoop benadering. Eerder is een zorgvuldig uitkammen en bijstellen geboden. Een „wets therapie”, zoals het wet is genoemd, die dicht in de buurt komt van de „deregulering” die twee kabinetten-Lubbers hoog in het vaandel hebben gevoerd. Daarmee is immers ook nooit bedoeld dat er alleen maar zou worden gehakt, maar juist dat er op verstandige manier ruimte zou worden gemaakt voor nieuwe ontwikkelingen.

„Let op onze daden”, zei minister Korthals Altes van justitie daarover tegen een Kamercommissie op 9 mei 1985. Dat is nu net het probleem gebleken: hij en de zijnen hebben de deregulering laten versloffen terwijl de behoefte aan een sanering van wetten en regels onverminderd groot is.

Grote partijen willen discriminatie wegens leeftijd verbieden

VK 25

Van onze verslaggeefster

DEN HAAG — De grote politieke partijen willen een wettelijk verbod van discriminatie op grond van leeftijd. Zij deden donderdag die uitspraak tijdens een bijeenkomst van het Cosbo, het centraal orgaan van samenwerkende ouderenbonden, in Den Haag.

Het Cosbo zelf had voorgesteld de toekomstige wet gelijke behandeling in te ruimen voor een verbod op discriminatie van leeftijd. Dat plan werd niet direct overgenomen. VVD-lijsttrekker Voorhoeve noemde dat een „nuttige gedachte”. PvdA-lijsttrekker Kok achtte een wettelijke regeling noodzakelijk. Wat hem betreft moet de overheid daarop dit ogenblik al naar handelen. Ook De Vries, die namens het CDA lijsttrekker Lubbers verving, repte over het uitbannen van discriminatie op grond van leeftijd.

Behalve Kok, die sprak over de verkiezing van staatssecretaris De Graaf als voorzitter van de Ziekenfondsraad ten faveure van een oudere kandidaat, noemde ook Beckers van Groen Links voorbeelden. Zij kritiseerde vooral het verbod van de Nederlandse Spoorwegen voor 65-plussers met een zogenaamde seniorenkaart om voor negen uur 's morgens per trein te reizen.

Er zijn ook andere voorbeelden, onder andere aangedragen door het Cosbo. Werklozen die ouder zijn dan 45 jaar, worden door arbeidsbureaus vrijwel niet meer geholpen aan een andere baan. Bij bedrijfssluitingen en reorganisaties vliegen ouderen, veel met instemming van de bonden, er als eersten uit.

In veel statuten staat een maximum leeftijd genoemd voor deelname aan besturen. Banken en verzekeringsmaatschappijen verstrekken geen leningen of verzekeringen meer en ook in de Tweede Kamer zijn ouderen ondervertegenwoordigd.

Overwicht van volwassene maakt ontucht strafbaar

Eis tien maanden tegen vriendelijke maar handtastelijke buurman

Door Arnoud Riethof
 ROTTERDAM — Hij vroeg ze wel eens hun broek uit te doen. Hij aarde z'n buurjongetjes dan een beetje over de billen. Maar hij trok ze ook wel eens af. En hij liet zich door hen bevredigen. Of hij deed het bij zichzelf, in hun bijzijn. Vaak ook gebeurde er niks. Mochten de jeugdige en soms ook wel eens oudere („Want die kwamen op de brommer“) jongens videospelletjes doen. Zaten er vier naast mekaar op de bank. Was het gewoon gezellig.

Want ach, je bent alleen en je wilt wat aanspraak. Maar 't kon niet langer zo duren, dat wist-ie ook wel. Hij maakte er zelf een eind aan: ze mochten niet meer binnenkomen. Vier weken later, op 10 mei dit jaar, kwam toch de politie aan de deur. Hij zit nu 85 dagen in de gevangenis. En huilt daar veel, want dit heeft-ie nog nooit meegeemaakt. Eigenlijk kan hij er niet langer tegen.

De Rotterdamse officier van Justitie mr. J.C. Gras eiste gisteren tien maanden gevangenisstraf, waarvan zes voorwaardelijk, tegen deze 44-jarige Rotterdammer. De zwakbegaafde man zou vanaf vorig jaar zomer zijn ontucht hebben gepleegd met minstens negen buurjongens in de leeftijd van negen tot vijftien jaar. Mr. Gras vroeg de Rotterdamse rechtbank ook om de man na zijn detentie langdurig te laten begeleiden door de reclasserings- „Opdat het niet weer gebeurt.“

De verdachte werd gearresteerd na klachten over ontucht door de ouders van de jongens. Uit hun verhalen bleek dat de jongens in de loop der tijd één voor één, via een soort mond tot mond-reclame, op bezoek gingen bij hun vriendelijke buurman. Je kon er videospelletjes doen en hij gaf wel eens wat geld weg. In ruil voor 'vieze spelletjes'. Dan kwam er weer een vriendje bij, dat wat zenuwachtig en met tegenzin maar niet echt bang zich voor een tientje liet betasten.

Uit de verklaringen van de jongens bleek dat de meesten niet echt angst hadden gehad. Ze hadden het ook niet leuk gevonden, maar ja, ze kregen (ook niet altijd) wat zakgeld als vergoeding. Slechts een van hen had zich één keer echt gewelddadig benaderd en opgesloten gevoeld. Maar dat was niet zeker.

De man had naar zijn zeggen dus zelf een eind gemaakt aan de stroom bezoekende jongetjes. Ze begonnen ruzie te maken, en hij had eigenlijk wel door dat het allemaal te ver ging. Ze kwamen op het laatst zelf aan de deur, met de

vraag: „Eventjes trekken?“ Voor geld. Maar het was slecht, en het moest een keer mis gaan.

De verdachte had, zo constateerden rechters, officier en raadsman gezamenlijk, geen 'geweld' gebruikt om zijn zin door te drijven. Bleef over het overwicht dat de man als 44-jarige had ten opzichte van de kinderen. Daarvan maakte hij wél misbruik bij het vervullen van zijn seksuele behoeften. „Dat is nu juist een van de redenen dat dit soort handelingen niet mag,“ zei strafkamerpresident mr. F. Heijnen. „Denkt u niet dat die jongetjes er later nog last van zullen hebben? Beseft u wel dat u schade kon aanrichten?“ De verdachte: „Ik weet het niet. Ik denk het wel. Ik ben fout, ik zeg het eerlijk.“

Een psycholoog heeft de verdachte beschreven als een zwakbegaafde man, die verminderd toerekeningsvatbaar is voor wat betreft zijn ontuchtige handelingen. De man heeft in z'n eigen jonge ja-

ren als tehuiskind ook geleden onder ontucht — van leeftijdsgenoten, maar ook van de tehuisleiding. Emotioneel en psychisch is hij in z'n jeugd ernstig verwaarloosd. Hij heeft al een keer wegens strafbare pedofilie onder toezicht van de reclasserings-gestaan, zonder dat het toen tot een straf kwam. De deskundigen achten een psychotherapie zinloos, omdat de man te weinig intelligent zou zijn „om zichzelf te kunnen veranderen“.

„Ik eis toch een forse gevangenisstraf,“ zei officier mr. Gras. „Omdat de verdachte uiteindelijk zelf het initiatief tot de ontucht nam. Bovendien is er ernstig inbreuk gepleegd op het leven, de persoonlijkheid van jonge jongens. Die qua leeftijd echt nog niet toe waren aan het opdoen van seksuele ervaring. In die leeftijd moeten kinderen op straat spelen en ravotten. Met het voorwaardelijke deel achter de hand moet de reclasse-

ring mede kunnen zorgen voor een goede maar ook lange begeleiding.“

De reclasseringszag die mogelijkheid zelf ook wel. Raadsman mr. A. Rhijnsburger erkende wel alle feiten, maar wees er op dat zijn cliënt juist door zijn zwakke begaafdheid niet goed kon inschatten dat hij misbruik maakte van zijn 'volwassenen-overwicht'. Ook vond de advocaat dat de leeftijdsgrens van zestien jaar — waaronder ontucht strafbaar is — voor de huidige tijd wel wat hoog ligt. „Kinderen ontwikkelen zich tegenwoordig eerder.“

Mr. Rhijnsburger dacht dan ook dat de rechtbank het maar meteen bij die nu al uitgezeten 85 dagen cel moest laten en alle aandacht op de begeleiding diende te richten. Maar de strafkamer wilde toch eerst nog twee weken bedenktijd.

Negen maanden geëist voor ontucht met pupil

AMSTERDAM (ANP) — Officier van justitie mr. J. Sassenburg heeft donderdag voor de rechtbank in Amsterdam negen maanden, waarvan drie voorwaardelijk, geëist tegen de 47-jarige J. B. De man was mentor van een „begeleid wonen project“. Hij zou ontucht hebben gepleegd met een van zijn vrouwelijke pupillen.

De officier stelde de rechtbank voor de onvoorwaardelijke maanden celstraf om te zetten in 240 uur dienstverlening.

De verdachte, begeleider bij een zogenoemd kamertrainingscentrum, bekende ontuchtige handelingen te hebben gepleegd. „Ik beschouwde mezelf als een soort vaderfiguur voor de jongens en meisjes binnen ons centrum en had een heel lichamelijke manier van werken. Ik ben volgens de wet misschien strafbaar, maar zelf voelde ik dat niet zo. Ik wilde haar aandacht geven en een beetje gelukkiger maken.“

Het slachtoffer zei bang te zijn geweest voor haar begeleider. „Ik had zijn aandacht nodig en liet veel meer toe dan ik wilde. Dat ben ik me later pas gaan realiseren.“ De raadvrouw van het slachtoffer vorderde een schadevergoeding, voor geleden immateriële schade, van 1.500 gulden. De raadvrouw van de verdachte, mr. N. Slootweg, benadrukte de goede bedoelingen van haar cliënt. „Als professioneel hulpverlener heet hij met zijn lichamelijke aanpak veel succes gehad. Het was voor hem een manier om emotioneel geblokkeerde kinderen te helpen.“

De rechtbank doet 17 augustus uitspraak.

Vk. 4-8-89

Negenjarig meisje verkracht en gewurgd in Durbuy

GVA Aug 89

Woensdagnamiddag heeft een 27-jarige beroepsmilitair in een deelgemeente van het Waalse Durbuy een 9-jarig meisje uit Hotton verkracht en vervolgens gewurgd. Hij begroef haar lijkje in een bos, maar kon nog dezelfde namiddag worden opgepakt. De verdachte, Claude Hencart, een korporaal bij een anti-tank compagnie uit Flawinnes, heeft volledige bekentenissen afgelegd.

Het drama gebeurde tijdens de jaarlijkse verbroederingsfeesten in de deelgemeente Petit Han die het peterschap heeft over de bewuste compagnie. Terwijl de bijna voltallige dorpsgemeen-

schap een voetbalwedstrijd tussen dorpelingen en militairen bijwoonde, sleurde de stomdronken korporaal het meisje in een bosje. De moeder van het slachtoffer hoorde de angstkreten van haar kind en sloeg alarm, maar de hulp kwam te laat.

Claude Hencart werd even later ingerekend en bekende onmiddellijk, maar kon zich de plaats van de feiten niet nauwkeurig herinneren. Een speurtocht in de omliggende bossen leverde niets op. Donderdagnamiddag werd een detachement Ardeense Jagers naar het dorp gestuurd voor een doorgedreven zoekactie.

Lichaam van verkracht en gewurgd kind teruggevonden in Petit Han

GVA

Aug 89

Het lichaam van het 9-jarige meisje dat woensdag, te Petit Han, door een beroepsmilitair werd verkracht en vermoord werd zaterdagmiddag teruggevonden in de buurt van het voetbalveld van Petit Han.

Zoals ieder jaar rond dit tijdstip was ook deze keer een anti-tank detachement naar Petit Han gekomen voor de feestelijkheden.

Op het ogenblik dat de meeste dorpelingen naar het voetbal aan het kijken waren had korporaal Hencart die dronken was het kind naar een bosje meegelokt, haar verkracht en gewurgd. Daarna had hij het lichaam begraven. De moeder van het kind had nog kreten gehoord en alarm geslagen maar het was toen al te laat.

Dezelfde dag nog werd Hencart aangehouden en bekende hij. Het lichaam van het kind werd pas nu teruggevonden.

Steenwijker (33) opgepakt wegens plegen ontucht

Van onze correspondent

STEENWIJK — Een 33-jarige Steenwijker is door de politie aangehouden op verdenking van ontucht met twee minderjarige zusjes. Ook zou hij de kinderen hebben verkracht. De man heeft bekend dat hij van 1985 tot en met dit jaar ontucht met de meisjes heeft gepleegd. De verkrachting ontkent hij.

De politie is ingeschakeld door de moeder van de meisjes, nadat één van hen had verteld wat er de afgelopen vier jaar is gebeurd. De kinderen zijn nu respectievelijk vijftien en negen jaar. Ze wonen in Steenwijk. De verdachte is volgens de politie een ver familielid van de zusjes. Hij zit nog steeds vast.

N/A 8-8-89

Tel. 15/7/89

Zoetermeerse flatbewoners leven in angst voor 'kikkerman'

Van onze Haagse redactie
ZOETERMEER, zaterdag

Tientallen gezinnen van de Zoetermeerse flat Belvédère-bos houden uit angst voor de zogenaamde *kikkerman* hun kinderen angstvallig binnen. De 34-jarige R. K., die in het complex woont, heeft deze veelbetekenende bijnaam gekregen, omdat hij verschillende kinderen tijdens seksspelletjes als kikkers zou hebben laten springen.

Eén van de verontruste ouders zou posters in de hal van de flat en omliggende winkels hebben opgehangen met daarop de waarschuwing: 'Pas op voor de kikkerman, let op uw kinderen.'

„Hij heeft ons 10-jarige zontje bedreigd met een vuurwapen”, vertelt een moeder, die uit angst voor represailles net als de andere verontruste flatouders anoniem wenst te blijven.

„Omdat ons zontje vertelde dat hij met een geweer was bedreigd, deden wij aangifte. K. werd wel opgepakt, maar was na drie dagen weer vrij. Over het vuurwapen, de gestolen kleding en fietsen in zijn woning werd door de politie nooit met een woord gerept. Later hoorden wij via een politieman dat er wel degelijk een vuurwapen was aangetroffen.”

De politie van Zoetermeer spreekt dit gerucht tegen: „De man heeft inderdaad vastgezeten, maar we hebben geen belastende zaken aangetroffen.” Verleden week werd duidelijk dat het 10-jarige knaapje ook door de kikkerman ontuchtig was betast.

„Ons kind begon heel merkwaardige dingen te doen. Hij bedreigde meisjes met een mes en zij moesten zich uitkleden. We hebben het Riagg in Zoetermeer ingeschakeld. Deze instantie kwam tot de conclusie dat het kind inderdaad seksueel is misbruikt. Evenals een 4-jarig meisje hier in de flat, maar haar moeder durft geen aangifte te doen. Begrijpelijk, want ik ben gisteren nog door K. in elkaar geslagen.”

De gemoeieren in de Zoetermeerse flat zijn gespannen. K. schijnt zijn omgeving te terroriseren. „Onder onze mannen leeft de intentie om hem 'even te pakken', maar we proberen toch de zaak te regelen met de sterke arm en hebben gistermiddag bij de politie een aanklacht over de ontucht ingediend.

Port St. Joe police in Florida are investigating this picture, found at a convenience-store parking lot. Police hope releasing the photograph will lead to an identification of the children.

Hoax or plea? Police probe mystery photo of bound children

United Press International

PORT ST. JOE, Fla. — A grim Polaroid photograph of a teen-age girl and a younger boy, both bound and their mouths sealed with tape, is being distributed nationwide as police search for their names and whereabouts.

Authorities in Gulf County, Fla., are not sure if the picture is that of missing children, or an elaborate joke. But they hope someone will recognize the children and provide their names.

The picture was left in a car at a convenience store in Port St. Joe, a rural community on the Gulf coast about 100 miles southwest of Tallahassee, on

June 15, authorities said yesterday.

Investigators said a woman stopped at the convenience store, parking next to a white van. She said that when she returned to her car, the van was gone and she found the photograph.

Identifiable in the photo is a paperback book, a copy of the V.C. Andrews novel "My Sweet Audrina." Andrews is the author of a trilogy about four children locked in an attic by a sadistic grandmother.

Richter said he is not sure if the picture is real or if it is a joke. But he is hoping publicity will produce an answer. He said the case could be one of parental kidnapping.

Aangehouden man en vriendin van ontucht verdacht

Van onze Haagse redactie

Bewijs ontucht niet gevonden

Van onze Haagse redactie
DEN HAAG, dinsdag

De 35-jarige Zoetermeerder R. K., die in de flat Belvédère-bos ook wel de *kikkerman* wordt genoemd, is door de politie weer op vrije voeten gesteld.

K. werd vorige week samen met zijn 27-jarige vriendin op verdenking van ontucht met minderjarigen op-

gepakt. Hij zou verschillende kinderen tijdens seksspelletjes hebben laten springen als kikkers. Ook zou de man, volgens de flatbewoners, de buurt tiranniseren.

Een politiewoordvoerder zei gisteren dat er geen harde bewijzen zijn dat de twee zich inderdaad aan ontucht met minderjarigen hebben schuldig gemaakt. Sommige getuigen hebben hun verklaringen later ingetrokken.

DEN HAAG, donderdag

De 35-jarige Zoetermeerder R. K., ook wel bekend als de *Kikkerman*, is samen met zijn 27-jarige vriendin aangehouden op verdenking van ontucht met minderjarigen.

De man kreeg zijn veelbetekenende bijnaam omdat hij kinderen tijdens seksspelletjes zou laten springen als kikkers.

De zaak tegen de Zoetermeerder kwam aan het rollen toen deze krant ruim een week geleden melding maakte van de praktijken die K. er in de omgeving van de Zoetermeerse flat Belvédère-bos op nahield.

Bang voor zijn tirannie en het reële gevaar dat hun kroost zou worden misbruikt, hielden tientallen gezinnen hun kinderen angstvallig binnen. Een gezin, waarvan het tienjarig zontje is verkracht, durfde de stilte te doorbreken en deed aangifte bij de politie. „Ons kind is door de Kikkerman seksueel misbruikt, terwijl zijn vriendin met een pistool in de aanslag stond toe te kijken”, aldus de moeder toen.

Tel. 1-8-89

Tel. 17-2-89

UN 9/9
MIDDEN-NEDERLAND 9

Psychotische man stak in op ouders vriendje

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — Wegens ontucht met een tiental minderjarige jongens en poging tot doodslag op de ouders van een van de jongens, heeft officier van justitie mr. J. Plooy tegen een 32-jarige Utrechter een ter beschikking stelling met verpleging en een gevangenisstraf van negen maanden geëist.

Vanaf januari 1981 had de verdachte ontucht gepleegd met een tiental jongens die in leeftijd varieerden van 14 tot 16 jaar. Met een van die jongens, een 16-jarige knaap, had de Utrechter een bijzondere relatie opgebouwd.

In de maand februari van dit jaar was bij de verdachte het vermoeden steeds sterker geworden dat het met zijn vriend de verkeerde kant opging: „Ik maakte me ongerust over hem omdat hij een mes wilde aanschaffen”. In de nacht van 5 februari was de verdachte wakker geworden met de idee dat zijn vriend in gevaar was. Om half vier 's nachts was hij naar het huis van die jongen gerend en had iedereen daar wakker gebeld.

„Zijn vader riep vanuit het raam dat ik moest opsodemieteren. Hij zei dat als ik niet weg zou gaan hij met een bijl naar beneden zou komen. Toen werd ik bang dat hij zijn agressie zou richten op zijn zoon. Thuis heb ik een mes opgehaald en ben weer teruggegaan. Die vader kwam met een knots op me af. Er ontstond een vechtpartij waarbij ik die man heb gestoken. Ik heb ook zijn vrouw gestoken omdat ze steeds aan me trok”, aldus de verdachte.

Uit het rapport van de deskundigen van het Pieter Baan Centrum bleek dat de verdachte ten tijde van de steekpartij psychotisch was. Volgens de gedragsdeskundigen was de man toen in volledige mate ontoerekeningsvatbaar. Rechtbankvoorzitter mr. P. van Schendel vond het vreemd dat de man, een afgestudeerd psycholoog, zijn eigen ziektebeeld niet had onderkend. „Maar een van de kenmerken van die ziekte is juist dat je zelf niets doorhebt”, aldus de Utrechter. Hij krijgt nu medicijnen tegen zijn psychotische aanvallen en wil zich in de toekomst laten opnemen in een psychiatrische inrichting. De verdachte omschreef de gebeurtenissen op 5 februari zelf als een 'afgrijselijke nachtmerrie'. Hij betuigde op de zitting zijn spijt tegenover de slachtoffers.

Officier van justitie mr. J. Plooy zat met het PBC-rapport in zijn maag. Volgens hem was

de steekpartij niet alleen te wijten aan de psychotische toestand waarin de verdachte verkeerde, maar speelden meer factoren een rol: „In 1989 begon meneer te lijden aan groothedswa- nen die werden versterkt door zijn gebruik van alcohol en drugs. Hij raakte steeds meer in een isolement en begon zichzelf te verwaarlozen. Daarnaast was hij enorm gefixeerd op kinderen.

Herhaling

De officier vond dat het openbaar ministerie en de rechtbank hun eigen verantwoordelijk hebben ten opzichte van de maatschappij. „Wij moeten ook rekening houden met andere aspecten zoals het leed van de slachtoffers en de bescherming van de maatschappij”, aldus mr. Plooy die de kans op herhaling aanwezig achtte. Hij wilde daarom het advies van het PBC, opname in een psychiatrische inrichting voor de duur van een jaar, niet volgen.

Volgens de officier was de maatschappij meer gebaat bij een TBS. „Als hij in een psychiatrische inrichting wordt geplaatst is de kans groot dat hij buiten het zicht van het strafrecht valt”, aldus de officier. Tenslotte wees mr. Plooy op het gevaar van pedofiele contacten: „Dat kan leiden tot de zedelijke ondergang van die kinderen”.

Raadsman mr. C. Jonkers vond dat laatste wel meevallen. Hij was het met de officier eens dat dat gevaar bestaat, maar in deze gevallen, waarin sprake is van wat oudere jongens, moet je andere normen hanteren. Wat de steekpartij betrof vond de raadsman het onbegrijpelijk dat de officier het advies van het PBC zo naast zich neer legde.

Hij vroeg zich tevens af waar uit de rapporten het gevaar voor de maatschappij te lezen was, waar de officier in zijn requisitoir op had gewezen. Mr. Jonkers pleitte voor de zedendelicten op een straf gelijk aan het voorarrest en verzocht de rechtbank het advies van het PBC te volgen.

De rechtbank doet uitspraak op 22 augustus.

Ten onrechte verdacht van ontucht Smartegeld voor drie Hoogeveners

Van een onzer verslaggevers
ASSEN — De Asser rechtbank heeft gisteren drie Hoogeveners, die be-
gin dit jaar negen dagen hebben vastgezeten op verdenking van on-
tucht met kinderen, een smartegeld van f 2.500 per persoon toegekend.
Het drietal aanvaardt deze genoegdoening.

Mr. J.C. Zevenberg uit Assen, die destijds hun onschuld heeft weten
aan te tonen, had naar analogie van de Bolderkar-affaire f 1.000 per
dag gevorderd. Op deze eis is de rechtbank niet ingegaan. Ze is wel ver-
der gegaan dan normaliter het geval is. Tot dusver bedroeg de vergoe-
ding f 100 per dag, in dit geval ging de rechtbank over tot een vergoe-
ding van f 150 per dag en f 1.300 extra. Daarmee gaf ze aan dat het een
zeer ernstige beschuldiging betrof.

Rechter: Poging tot doodslag valt man niet aan te rekenen

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — Wegens ontucht met een tiental minderjarige jongens heeft de Utrechtse rechtbank een 32-jarige Utrechter veroordeeld tot een geheel voorwaardelijke gevangenisstraf van zes maanden met een proeftijd van twee jaar. De rechtbank ontsloeg de man verder van alle rechtsvervolging voor de poging tot doodslag op de ouders van een van die jongens. Volgens de rechtbank was de man dat niet aan te rekenen omdat hij toen lijdende was aan een psychose.

Vanaf januari 1981 had de verdachte ontucht gepleegd met een tiental jongens die in leeftijd varieerden van 14 tot 16 jaar. Met een van die jongens, een 16-jarige knaap, had hij een bijzondere relatie opgebouwd. In de maand februari van dit jaar had hij het vermoeden gekregen dat de ongen thuis door zijn vader werd mishandeld. In de nacht van 5 februari was de verdachte wakker geworden met de idee dat zijn vriend in gevaar was. Hij was naar het huis van de jongen gegaan en had tijdens een vechtpartij de ouders gestoken met een mes.

Niet en mes. In haar vonnis hield de rechtbank wat de poging tot doodslag betreft sterk rekening met een

rapport van deskundigen van het Pieter Baan Centrum. De gedragsdeskundigen hadden geoordeeld dat de man tijdens de poging tot doodslag zodanig lijdende was aan een ziekte van zijn geest dat de doodslag hem niet toe te rekenen is. De rechtbank nam ook het advies van het PBC over om de man voor een jaar te plaatsen in een psychiatrisch ziekenhuis. De rechtbank ging zo voorbij aan de officier van justitie die twee weken TBS met verpleging had geëist. De officier had toen de kans op herhaling zo groot gevonden dat hij een TBS noodzakelijk achtte. „Wij hebben echter in het PBC-rapport gelezen dat de doodslag voor het overgrote deel te wijten was aan de psychose. Die psychose is volgens de deskundigen goed behandelbaar zodat de kans op herhaling niet zo groot is”, aldus rechtbankvoorzitter mr. P. van Schendel.

De rechtbank ging ook voorbij aan de gevangenisstraf van negen maanden onvoorwaardelijk die de officier had geëist voor de ontucht. „Wij hebben vooral gelet op uw mededeling ter terechtzitting dat u zich voortaan wat dit betreft aan de wet wilt houden en geen ontucht met minderjarigen meer zult plegen. De rechtbank heeft daar vertrouwen in”, aldus mr. Van Schendel.

Ontuchtpleger in zwembad aangehouden

ZWIJNDRECHT/- 14-8
ROTTERDAM — Een 35-jarige Rotterdammer heeft bekend eind vorige week met enkele ongeveer tienjarige jongens ontuchtige handelingen te hebben gepleegd. De man, die nog in een proeftijd liep van een veroordeling voor ontucht met minderjarigen, werd gisteren aangehouden in het zwembad De Hoge Devel in Zwijndrecht. Ouders van twee jongens van tien jaar hadden bij de Zwijndrechtse politie aangifte gedaan. De Rotterdammer werd vervolgens enige tijd in het zwembad in de gaten gehouden. Op de dag van zijn aanhouding had hij volgens de politie niets gedaan. De man, die in eerste instantie een valse naam opgaf, is weer op vrije voeten.

(INGEZONDEN MEDEDELING)

SNOOKEREN DE LIJNBAAN 4047935

VV 14-08

Man verkracht dochter: 1,5 jaar celstraf

Van onze correspondent
LEEUWARDEN/ASSEN - De 38-jarige A. van S. uit Assen is gisteren door het Leeuwarder gerechtshof wegens verkrachting in hoger beroep tot anderhalf jaar cel veroordeeld. Er was drie jaar tegen hem geëist.

Van S. verkrachtte zijn dochter herhaaldelijk tussen haar 16de en 18de jaar. Hij stelde dat het meisje hem had verleid. De man ging in beroep toen hij in maart door de rechtbank in Groningen na een eis van vier jaar wegens incest tot twee jaar gevangenisstraf werd veroordeeld.

N 1/4 N 18-8-89

Onbetaald werken in bejaardenhuis na ontucht met meisje

AMSTERDAM (ANP) - Een ex-hulpverlener is wegens het plegen van ontucht met een 16-jarig meisje veroordeeld tot een voorwaardelijke celstraf van zes maanden. De Amsterdamse rechtbank vond dat de 47-jarige man de grenzen van het toelaatbare ver heeft overschreden. Het meisje woonde in het kamertrainingcentrum waar de man als begeleider werkte. Aan de voorwaardelijke straf wordt een proeftijd van twee jaar gekoppeld, en de bijzondere voorwaarde dat hij tweehonderd uur onbetaald werk moet verrichten in een bejaarden- centrum. Aan zijn slachtoffer moet B. een schadevergoeding betalen van 1500 gulden.

Man verdacht van ontucht met kind (3)

LEIDEN - De Leidse politie heeft zaterdagavond een 62-jarige Leidenaar aangehouden in diens woning in Leiden-Noord. De man wordt verdacht van het plegen van ontucht en mogelijk een poging tot verkrachting van een drieënhal- jarig kind.

Het meisje dat zaterdagmiddag buiten speelde, werd omstreeks vijf uur door haar ouders vermist. Zoekacties leverde niets op. Om kwart over negen 's avonds kwam het kind weer thuis en vertelde bij een buurtbewoner binnen te zijn geweest. Uit het verhaal van het meisje bleek voorts dat de man ontuchtige handelingen had gepleegd. Na een door de politie ingesteld onderzoek is de 62-jarige buurtbewoner in zijn woning aangehouden. De man wordt nog voor verhoor vastgehouden. Hij ontkent vooralsnog zich aan het kind vergrepen te hebben.

nummer 14-8-89

VOORPACINA ALKMAARSCHE COURANT 25-8-1989

Politie lost ontuchtzaak in Wognum op

(Van onze verslaggever)

WOGNUM — Met de aanhouding deze week van twee inwoners van de gemeente Wognum en één van Hoorn heeft de rijkspolitie een omvangrijke ontuchtaffaire in Wognum opgelost. De drie daders, in leeftijd variërend van 39 tot 58 jaar, hebben bekend in de afgelopen vijf jaar in hun woningen seksspelletjes en ontuchtige handelingen te hebben gepleegd met acht minderjarige jongens van vijftien tot zeventien jaar oud. Volgens voorlichter J. de Vries van de rijkspolitie in Alkmaar hebben de jongens, allen afkomstig uit de gemeente Wognum, vrijwillig en soms tegen betaling meegewerkt.

De zaak kwam begin deze maand aan het

rollen toen een ouder van één van de jongens de politie in Wognum vertelde dat er vermoedelijke ontuchtelijke handelingen met een minderjarige zoon waren gepleegd. Na een uitgebreid onderzoek door plaatselijke politie en de afdeling jeugd- en zedezaken van het district Alkmaar van de rijkspolitie, waarbij tal van betrokkenen werden verhoord, konden deze week de vermoedelijke daders worden aangehouden.

J. R. (39) en T. T. (53), beiden uit de gemeente Wognum, en T. V. (58) uit Hoorn hebben tegenover de politie een volledige bekentenis afgelegd. Ze vertelden in de afgelopen vier, vijf jaar met acht minderjarige jongens uit Wognum in hun woningen seksspelletjes te hebben gespeeld en andere ontuchtige handelingen te hebben gepleegd. In sommige gevallen ge-

beurde dat groepsgewijs en tegen betaling. Uit de verhoren is volgens de politie duidelijk geworden dat er op de jongens geen dwang werd uitgeoefend; ook werd geen geweld gebruikt. Het ziet er daarom niet naar uit dat de slachtoffers, mede vanwege hun gevorderde leeftijd, lichamelijke of geestelijke schade hebben opgelopen.

De politie sluit niet uit dat uit verder onderzoek zal blijken dat meer jongeren bij de ontuchtzaak betrokken zijn. Voor zover bekend zijn er geen meisjes slachtoffer geworden van de handelingen van het drietal.

De hoofddader T. T. zit nog vast op het politiebureau; de twee anderen zijn na het afleggen van een volledige bekentenis voorlopig op vrije voeten gesteld.

Straatverbod voor vrouw na ontucht

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — De president van de Utrechtse rechtbank, mr. C.L. baron van Harinxma thoe Slooten, heeft vanmorgen een inwoner van de wijk Ondiep een straatverbod opgelegd. De vrouw, tegen wie een justitieel onderzoek loopt wegens ontuchtige handelingen met vijf kinderen van 4 en 5 jaar, mag zes

maanden niet in de wijk komen, met uitzondering van de noordwestzijde van de straat Ondiep.

Ook heeft de rechtbank in haar uitspraak in het kort geding, aangespannen door de ouders, bepaald dat de vrouw zes maanden lang geen contact mag zoeken met de kinderen. Doet ze dat wel, dan kan ze een boete krijgen van maximaal 500 gul-

den per overtreding.

De vrouw zit momenteel in voorarrest. Toewijzing van de eisen van de ouders betekent volgens de rechtbank weliswaar een forse inperking van haar bewegingsvrijheid, maar dat weegt niet op tegen de psychische druk waaronder de kinderen en de ouders moeten leven, zeker als zij in vrijheid zou worden gesteld.

! Vrouw zou kinderen hebben bedreigd Ouders eisen straatverbod voor verdachte ontucht

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — Vijf ouderparen in de wijk Ondiep hebben donderdag in kort geding een straatverbod en een contactverbod geëist voor een buurtbewoonster. De buurtbewoonster wordt ervan beschuldigd ontucht te hebben gepleegd met vijf jongetjes van vier en vijf jaar. De officier van justitie heeft de zaak in onderzoek. De vrouw, die de ontucht ontkent, is voorlopig in verzekerde bewaring gesteld.

Mr. D.A.N. Bartels eiste namens de vijf ouderparen een gelimiteerd straatverbod. De verdachte zou aan één kant van de straat Ondiep nog wel mogen lopen, de kant met de even nummers, maar in de rest van de straat en de wijk mag zij op straffe van vijfhonderd gulden per overtreding niet komen.

De advocaat van de gedaagde, mr. F.E.J. Menkveld, betoogde tegen de president van de Utrechtse rechtbank, mr. C.L. baron Van Harinxma thoe Slooten dat de eisende partij te vroeg was met het kort geding. De ontuchtzaken zijn nog in onderzoek en allerminst bewezen. Mr. Bartels antwoordde dat zijn cliënten het geding juist nu hebben aangespannen omdat de verdachte binnenkort zou kunnen worden vrijgelaten.

De ontuchtzaken kwamen aan het rollen toen een van de kinderen thuis kwam met een vreemd verhaal over de vrouw. De ouders schakelden direct de politie in. Na korte tijd werd duidelijk dat ook met andere kinderen uit de buurt 'iets vreemds' zou zijn gebeurd toen ze bij de vrouw thuis met haar dochtertje hadden gespeeld. De vrouw zou de kinderen met een slagersmes hebben bedreigd en hebben gezegd dat ze hun nek zou doorsnijden als ze het zouden vertellen.

Vreemd verhaal

Mr. Menkveld merkte op dat de kinderen heel veel tegenstrijdige verklaringen hadden afgelegd bij de politie. „Het is volstrekt onduidelijk waar fantasie en werkelijkheid door elkaar lopen en in hoeverre de ouders elkaar hebben opgefokt. Het verhaal van het eerste kind is als een lopend vuurtje door de wijk gegaan”. De verdachte ligt slecht in de buurt, omdat ze er 'wat vreemd uitziet en zich vreemd gedraagt'. De vrouw is chronisch ziek. Enkele jaren geleden is er al eens een handtekeningactie gehouden om haar weg te krijgen. Volgens de vijf eisers heeft dat er niks mee te maken. Zij zijn er ook van overtuigd dat hun kinderen uit angst voor de bedreigingen bij de politie tegenstrijdige verklaringen hebben afgelegd.

Een straatverbod zou, vertelde Menkveld, het hele gezin isoleren en een dergelijk verbod zou ook onwerkbaar zijn. „Als er iets op school gebeurt met een van haar kinderen, zou ze er niet eens naar toe mogen”. Contactverbod is volgens Menkveld niet te controleren omdat de vrouw de kinderen in de straat zou kunnen tegenkomen. „Als nu al een straat- en contactverbod zou worden opgelegd, zou worden vooruitgelopen op de conclusies van het onderzoek. Er is nog niets bewezen”, aldus Menkveld.

Mr. baron Van Harinxma thoe Slooten doet op donderdag augustus uitspraak.

Ontucht PAR 9

(BETREFT ZELFDE ZAAK) - 9

Naar aanleiding van het ANP-bericht 'Arrestaties na ontucht met pubers' (Het Parool van 26 augustus) vraag ik mij af: Waarom vindt de politie het nodig op te treden tegen gewenste sex-contacten tussen mannen en jongelui? En waarom heeft justitie één van hen 'in verzekering' gesteld?

Ik dacht altijd dat politie en justitie er waren om misdaad te bestrijden. En waarom gebruikt Het Parool de negentiende-eeuwse term 'ontucht'? Duivendrecht T. VAN MEURS

Straatverbod opgelegd aan „ontuchtige” vrouw

UTRECHT (ANP) — Een vrouw die uit de Utrechtse wijk Ondiep mag de komende zes maanden een deel van de wijk niet meer bezoeken en ook geen contact opnemen met de kinderen in de buurt. Dat heeft de president van de rechtbank in Utrecht, mr. C. Baron van Harinxma thoe Slooten, donderdag bepaald.

Hij deed uitspraak in een kort geding dat vijf ouders hadden aangespannen. Voor elke overtreding geldt een dwangsom van 500 gulden. De ouders beschuldigden de vrouw ervan ontuchtige en onzedelijke handelingen met hun kinderen te hebben gepleegd. De vrouw is ingesloten. Het gerechtelijk vooronderzoek tegen haar is geopend. Tegen haar gevangenhouding heeft ze beroep aange tekend.

Vk 12-8-89

Ontucht met 8 jongens uit Wognum

Van een onzer verslaggevers
WOGNUM, zaterdag

De 39-jarige J.R. en de 53-jarige T.T. uit het Noordhollandse Wognum, en de 58-jarige T.V. uit Hoorn hebben bekend jarenlang ontucht te hebben gepleegd met acht minderjarige jongens uit Wognum. Begin deze maand deed een ouder van een van de slachtoffers aangifte bij de politie.

De hoofdverdachte T.T. is in verzekerde bewaring gesteld, de overige twee zijn voorlopig op vrije voeten in afwachting van het verdere onderzoek. Met de jongens (15 tot 17 jaar) werden seksspelletjes en ontuchtige handelingen gepleegd gedurende de afgelopen vier à vijf jaar. Soms gebeurde dat met z'n tweeën, maar ook in groepsverband. De plaats van handeling was in alle gevallen in de woningen van de verdachten. Ondanks enig machts-overwicht van de mannen, was er volgens de politie geen sprake van echte dwang. Wel lieten enkele slachtoffers zich betalen.

Tel 26/8

Boete voor Utrechter na ontucht met jongens

UTRECHT — Politierechter mr. R. Meertens heeft de 24-jarige Utrechter A.N. wegens ontucht met twee Nieuwegeinse jongens van acht en elf jaar veroordeeld tot een boete van 2500 gulden waarvan 1500 gulden voorwaardelijk. De eis van de officier was een boete van 1500 gulden.

Op 5 november 1987 had de Utrechter, volgens zijn verklaring, een jongen van elf jaar gemasseerd omdat die spierpijn had. De jongen had echter tegenover de politie verklaard dat de man hem over zijn geslacht had gestreeld. Naar aanleiding van dit geval had de officier van justitie de reclassering een rapport over de 24-jarige Utrechter

laten opmaken. De Utrechter had de reclassering beloofd voortaan zijn handen thuis te houden.

Bijna een jaar later, op 10 augustus 1988, was de man weer in de fout gegaan. Ditmaal had hij in Nieuwegein ontucht gepleegd met een achtjarige jongetje dat aan de slootkant zat te vissen. De Utrechter ontkende op de zitting dat hij het geslacht van die jongen had betast. Maar bij de politie heeft u beide gevallen toegegeven”, hield de politierechter hem voor. „Dat is dan een black-out geweest”, antwoordde de verdachte.

N. zei overigens spijt te hebben dat hij de jongens had aangeraakt. Op advies van de re-

classering is hij in therapie gegaan om herhaling te voorkomen.

Officier van justitie mr. K. Westerman nam het de verdachte zeer kwalijk dat hij een jaar na de eerste ontucht weer in de fout was gegaan. De officier vond het echter in het voordeel van de verdachte spreken dat hij in de therapie is gegaan. Mr. Westerman legde de Utrechter nog eens uit waarom ontucht met minderjarige strafbaar is: „Het blijft onduidelijk hoe het kind in de toekomst op de vroegere ontucht zal reageren. Uit de reacties van deze twee jongetjes blijkt al dat ze zich angstig voelen na deze ongewenste intimiteiten”.

Meisje had zich met opzet ouder voorgedaan dan ze was Gemeenschap met 13-jarige bestraft

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — „Ze heeft mij als slachtoffer uitgekozen. Ik had zo veel bier op, dat ik niet meer kon zien hoe oud ze werkelijk was”, zei de 33-jarige A.C. uit Utrecht gisteren toen hij terecht stond voor gemeenschap met een 13-jarig meisje.

De verdachte zei dat het meisje hem tot de gemeenschap had verleid. Desondanks achtte politierechter mr. R. Meertens de man strafbaar en veroordeelde hem tot een celstraf van twee maanden.

Op 24 mei 1988 had C. met een vriend bier zitten drinken langs het Amsterdam-Rijnkanaal, vlakbij zwembad Den Hommel. Aan de overkant hadden ze drie jonge mensen zien zitten: een stelletje en een meisje. Volgens C. hadden de meisjes obscene taal naar hem en zijn vriend uitgeslagen en gezegd dat C. bij hen moest komen. Een van de meisjes had gewezen hoe hij het kanaal over kon ko-

men. Daar aangekomen hadden ze volgens C. wat gepraat en had een van de meisjes hem bovenop haar getrokken en hem verleid tot gemeenschap.

Leeftijd

Mr. Meertens wilde van C. weten of hij naar de leeftijd van het meisje had gevraagd. „Ik vroeg haar wat ze was: meisje of vrouw. Zij antwoordde dat ze vrouw was”, aldus C. Zelf had hij gedacht dat ze een jaar of 20 was.

Na de gemeenschap was bij het meisje de vrees voor zwangerschap ontstaan. In overleg met haar vriendin was ze naar de politie gegaan met het verhaal dat C. haar had verkracht. De waarheid was later aan het licht gekomen toen de politie de vriendin en haar vriend had gehoord. De meisjes hadden toegegeven dat de gemeenschap was uitgelokt en

geheel vrijwillig had plaatsgevonden.

Ondanks deze vrijwilligheid achtte officier van justitie mr. M. Timmers C. strafbaar: „U bent gehuwd en hebt zelf kinderen. U had beter moeten weten”. Volgens de officier had C. moeten zien dat het meisje nog geen 16 was. De officier vond dat het voorval C. des te meer viel te verwijten, omdat hij een grote afstand had moeten afleggen om bij het groepje te komen. Zij verweet C. ook 'niet-zichtbaar' geweld te hebben gebruikt: „Het meisje zal gedacht hebben: ik kan me beter maar niet verzetten”. Mr. Timmers vond een celstraf op z'n plaats en eiste zes maanden waarvan drie voorwaardelijk.

Gortig

Raadsman mr. H. Jap a Joe vond het vreemd dat C. was vervolgd. De eis omschreef hij als 'erg gortig'. Mr. Jap a Joe vond dat C. niet had kunnen weten dat

het meisje nog geen 16 was: „De obscene taal die ze uitsloeg, verwacht je absoluut niet bij een 13-jarige. Als je dat leest in de stukken krijg je rode oortjes. Verder ziet ze er stukken ouder uit dan 13 jaar”.

De advocaat vond dat het meisje 'sluw en berekenend' had gehandeld door aanvankelijk aangifte te doen van verkrachting. Zonder dat was de zaak volgens hem nooit tot een zitting gekomen. Mr. Jap a Joe vroeg de politierechter C. schuldig te verklaren zonder straf.

Mr. Meertens vond dat C. had kunnen begrijpen dat het meisje jonger was dan 16. Zij verweet hem voorts dat hij niet voldoende naar haar leeftijd had geïnformeerd. „Jonge meisjes kunnen zich onder bepaalde omstandigheden uitdagend opstellen. Ze willen kijken hoe aantrekkelijk ze zijn”, aldus de politierechter, die een gevangenisstraf ook gerechtvaardigd vond.

Spijkenisser in arrest na misbruiken meisjes

SPIJKENISSE — De politie van Spijkenisse heeft een 39-jarige man aangehouden, die zondagmiddag twee meisjes van acht en negen jaar seksueel heeft misbruikt. De man, die enkele jaren geleden al eens voor ontucht is veroordeeld, heeft een volledige bekentenis afgelegd.

De twee meisjes waren zondag aan het einde van de middag vanuit een plantsoen aan de Heemraadlaan door de man meegelokt naar zijn woning in de wijk De Akkers. Daar heeft hij de meisjes seksueel misbruikt.

De politie trof de meisjes enkele uren later aan bij het metrostation aan de Heemraadlaan in Spijkenisse.

Na een gisteren uitgevoerd buurtonderzoek kon de politie een signalement van de vermoedelijke dader opstellen. De man werd gistermiddag in de buurt van zijn woning in Spijkenisse aangehouden. Het is niet duidelijk of de man in arrest blijft of dat hij, op bepaalde voorwaarden zoals een straat- of stadverbod, voorlopig kan worden vrijgelaten.

NYN 24-8-89

Assenaar veroordeeld wegens ontucht, niet voor verkrachting

Van een onzer verslaggevers

GRONINGEN - De 38-jarige A. van S. uit Assen is vorige week door het gerechtshof in Leeuwarden veroordeeld tot een gevangenisstraf van anderhalf jaar wegens het plegen van ontucht met zijn stiefdochter. Ten onrechte meldden wij dat de man wegens verkrachting was veroordeeld.

Het openbaar ministerie had wel de verkrachting telastegelegd, maar het hof vindt dat dit niet kan worden bewezen. De rechtbank in Assen veroordeelde Van S. eerder tot een gevangenisstraf van twee jaar, na een eis van vier jaar. De rechtbank achtte de verkrachting wel bewezen.

Hagenaar pleegde twee jaar incest met zijn dochter

DEN HAAG, donderdag
De Haagse recherche heeft een 37-jarige vader opgepakt die zijn dochtertje twee jaar lang enkele keren per week seksueel heeft misbruikt. De man vergreep zich aan zijn kind als de moeder naar haar werk was.

De broertjes en zusjes van het destijds 12-jarige slachtoffer moesten dan „buiten gaan spelen”.

De seksuele spelletjes stopten toen het meisje op haar vijftiende een vriendje kreeg en ze via hem bij een hulpverlener terecht kwam. De Haagse politie onderzoekt of nog meer kinderen uit het gezin door de vader zijn lastig gevallen. De man zit in de cel op het hoofdbureau van politie. Het misbruikte meisje is in een opvanghuis ondergebracht.

Twee jaar geëist voor ontucht

Tub 30
ALMELO — Tot twee keer toe heeft een 31-jarige Almeloër bij de politie toegegeven, dat hij met zijn beide dochtertjes van toen zes en zeven jaar geslachtsgemeenschap heeft gehad. Gisteren ontkende hij dat echter bij de Almeloëse rechtbank. De man verstond onder geslachtsgemeenschap heel wat anders dan de betekenis, die de gemiddelde Nederlander er aan geeft. Wel erkende hij, dat hij pogingen had gedaan, maar omdat de meisjes nog zo klein

waren geweest was dat niet gelukt, zei hij.

De Almeloëse officier van justitie mr. Everaars gaf de man het voordeel van de twijfel en achtte de vleselijke gemeenschap niet bewezen. Wel bewezen was volgens hem, dat de Almeloër gedurende een lange tijd meermalen ontucht had gepleegd met zijn dochtertjes. Hij eiste daarvoor een gevangenisstraf van twee jaar waarvan een half jaar voorwaardelijk. De man moet zich

voorts houden aan de aanwijzingen van het consultatiebureau voor alcohol en drugs.

De moeder was eind juni naar de politie gestapt, nadat ze haar man met een van de dochtertjes in bed had betrapt. Gebleken is, dat de vader de meisjes 's avonds wakker maakte als de moeder niet thuis was. Hij dreigde ze met slaag als ze niet wilden meewerken of als ze het verder zouden vertellen.

De Almeloër wordt omschreven als

een neurotische man, die vlucht in de alcohol en dan in een roes tot de ontucht komt. De feiten zijn hem verminderd toe te rekenen, aldus een psychiater. Als hij niet wordt behandeld, is de kans op herhaling groot.

De raadsman, mr. J.G. Luiten, meende dat opsluiting van de man voor het gezin niets zou oplossen. Hij bepleitte maatregelen, die er op zijn gericht het contact in de familie te herstellen.

Deskundigen bestrijden

elkaar in incest-zaak

Door onze redacteur
MARCEL HAENEN

ARNHEM, 3 aug. — De seksuoloog prof.dr. J. Frenken had de bui al zien hangen. „Hoe ernstiger een slachtoffer seksueel is misbruikt, hoe groter het trauma, hoe ongearticuleerder haar uitspraken en hoe groter de kans op vrijspraak van verdachten wegens gebrek aan wettig en overtuigend bewijs”, waarschuwde hij een klein jaar geleden bij de behandeling van de zogeheten 'Maurikse incestzaak' voor de rechtbank in Arnhem.

Vandaag en morgen dient voor het Arnhemse gerechtshof het hoger beroep in deze ongetwijfeld meest gruwelijke strafzaak van seksueel misbruik die ooit in Nederland tot vervolging heeft geleid. In tegenstelling tot de rechtbank neemt het hof niet zonder meer genoegen met de eerder afgelegde verklaringen van het slachtoffer Marianne, die heeft verklaard tussen haar vijfde en negentiende jaar honderden keren op de meest bizarre wijzen door vier broers, vader, buurman, oom en vriendjes seksueel te zijn misbruikt.

De eis van de advocaat mr. P. Bovens, die optreedt namens twee

verdachte broers, dat het slachtoffer tijdens de terechtzitting wordt gehoord zodat haar vragen kunnen worden gesteld, is door het hof ingewilligd.

„Het wordt een hele bijzondere zitting voor het hof omdat er veel getuigen zullen worden gehoord. Er liggen een boel dingen open en het hangt er sterk van af wat de mensen nu gaan verklaren”, zegt de procureur-generaal mevr. mr. W. Sorgdrager voor het begin van het proces.

Gedragsdeskundigen

Haar aanvankelijke bezwaar tegen het horen van Marianne tijdens de zitting, gezien de „te grote weerslag” die dit zou hebben op de psychische gesteldheid van de nu 22-jarige vrouw, heeft ze moeten laten varen. Marianne is vanochtend via een achterdeurtje het gerechtshof binnengebracht. Alleen in aanwezigheid van de drie raadsheeren, de procureur-generaal, griffier en advocaten is zij verhoord in een apart ka-

mertje. Doeding had de toga uitgetrokken om het gesprek te vergemakkelijken.

Ondanks de unieke aard van deze strafzaak is het verloop ervan in zekere zin exemplarisch voor de wijze waarop incestzaken strafrechtelijk worden behandeld.

Het Openbaar Ministerie en de advocatuur slaan elkaar om de oren met de vaak sterk uiteenlopende meningen van gedragsdeskundigen. Wie het grootste aantal en de meest gezaghebbende orthopedagogen, seksuologen of psychologen aan zijn zijde weet te krijgen, wint de zaak. „De rechtspraak bestaat bij dit soort zaken inderdaad voor een belangrijk deel uit het waarden van deskundigenverklaringen. Daar heb ik eerlijk gezegd ook wel moeite mee”, zegt de procureur-generaal.

Voor- en tegenstanders in de Maurikse incestzaak hanteren dezelfde argumenten. „Het verhaal van Marianne is zo afschuwelijk, zo omvangrijk en zo gedetailleerd, dat haar versie wel waar moet

zijn”, zeggen degenen die de kant van het slachtoffer hebben gekozen. Zij weten zich gesteund door Frenken die op verzoek van de rechter-commissaris een oordeel heeft gegeven over het waarheidsgehalte van de uitspraken van Marianne. De verklaringen van het slachtoffer ten aanzien van ten minste vier verdachten zijn „onverkort geloofwaardig”, oordeelt Frenken.

Frenken wist de rechtbank te overtuigen. De rechters veroordeelden een oom tot vijf maanden onvoorwaardelijke celstraf, een buurman kreeg drie jaar en twee broers vijf jaar na een eis van 12 jaar celstraf. De oom had bekend zijn nichtje „zo'n zestig keer” te hebben verkracht. Ook een broer bekende aanvankelijk op zijn twintigste jaar zijn zeven jaar jongere zusje drie keer te hebben verkracht en ook later nog met haar te hebben gevreeën. Hij trok zijn bekentenis in na zijn eerste gesprek met advocaat Bovens. „Ik dacht als ik maar ja en amen zeg dan kan ik naar huis”, verklaarde

hij vanochtend zijn eerdere houding bij de politie. Zes andere verdachten werden niet vervolgd en hebben inmiddels ieder enige duizenden guldens schadevergoeding gekregen omdat ze in voorlopige hechtenis hadden gezeten.

Ziekelijke fantasie

Voor de Utrechtse advocaat Bovens, die de belangen behartigt van de familieleden die door Marianne worden beschuldigd, doet er alles aan het hof te overtuigen dat het slachtoffer alles heeft verzonnen. „Het is onmogelijk dat iemand 15 jaar lang, zo vaak en zo gruwelijk op zo veel loci delicti is misbruikt zonder dat iemand het heeft gemerkt. Haar verklaringen kunnen dus niets anders zijn dan ziekelijke fantasie”, zegt Bovens.

Hij maakt in het bijzonder bezwaar tegen de manier waarop het slachtoffer haar belastende verklaringen heeft afgelegd en de bewijskracht die er vervolgens aan is toegekend. Marianne was psy-

chisch zo in de war dat de aangifte voornamelijk is gebaseerd op het verhaal zoals dat door een hulpverlener in een opvanghuis uit de mond van het slachtoffer is opgetekend. Tijdens het verhoor bij de zedenpolitie was Marianne niet in staat haar ervaringen onder woorden te brengen. Ze reageerde slechts op hetgeen de politie haar uit het verslag voorleed via het geven van één hoofdknikje of hummetje als ze iets wilde bevestigen en twee knikjes ten teken van een ontkenning.

„Hier kun je niet meer spreken van verhoren in juridische zin”, meent Bovens. „Deze verklaringen van een psychisch gestoorde mogen geen bewijskracht opleveren. De waarheidsvinding van een jurist is namelijk iets geheel anders dan die van een gedragswetenschapper. Een jurist mag niet interpreteren.”

Deskundigen

Ook advocaat Bovens heeft zich nu gewapend met gerenom-

meerde deskundigen. Zoals de Utrechtse psycholoog prof.dr. P.A. Vroon die zegt dat „uit de stukken niet is op te maken dat Marianne ziek is geworden door haar ervaringen of dat zij haar verleden negatief belicht omdat zij ziek is”.

De Leidse collega van Vroon, prof.dr. W.A. Wagenaar, is het ook oneens met seksuoloog Frenken die in zijn ogen met 'hachelijke' criteria heeft gewerkt. Dat Frenken de verklaringen van Marianne voor waar houdt op grond van de 'interne consistentie' tussen de uitspraken is volgens Wagenaar een foutieve conclusie.

Bovens zal het hof deze meningen voorhouden. Via het verhoor van acht getuigen, onder wie de ouders, broers en zus van Marianne, hoopt hij verder duidelijk te maken dat de afgelegde verklaringen op vele punten ongeloofwaardig zijn. Neem bijvoorbeeld de beschuldiging van Marianne dat zij werd misbruikt terwijl ze werd vastgezet in een beugel waar nor-

maal gesproken koeien in staan tijdens het melken. „Er zijn getuigen die kunnen verklaren dat het onmogelijk is om een mens in een koeibeugel vast te zetten. Eventueel kunnen verschillende soorten koeibeugels worden meegebracht om dit te demonstreren”, aldus Bovens.

Daarmee zal in de ogen van de advocaat zo veel twijfel worden gezaaid over de juistheid van de uitspraken van Marianne dat er geen wettig en overtuigend bewijs wordt geleverd en de verdachten dus dienen te worden vrijgesproken.

Hulpverleners op het gebied van incest zien zo'n uitspraak met angst en beven tegemoet. Als zelfs in dit soort zaken verdachten de dans weten te ontspringen doordat de bewijsvoering op het gebied van incest zo moeilijk is te leveren dan zullen slachtoffers er definitief voor passen aangifte te doen, is hun redenering.

Advocaat Bovens wijst zo'n opvatting van de hand. „Denkt u nu werkelijk dat advocaten in de toekomst bij vrijspraak in deze zaak nog meer drukte maken en er dus minder aangiftes volgen? Dat is een oneigenlijk argument om koste wat kost een veroordeling door het hof uit te lokken.”

Door onze redacteur
MARCEL HAENEN

ARNHEM, 4 aug. — Het getuigenverhoor voor het gerechtshof in Arnhem in de zogeheten Maurikse incest-zaak heeft voor de drie verdachten gisteren belastende verklaringen opgeleverd. Vooral in het — regelmatig door schreeuwende huilbuien onderbroken — relaas van een oudere zus van de nu 23-jarige Marianne, die deze omvangrijke zaak bij de politie meldde, werd bevestigd dat de verdachten graag — zoals de president het noemde — „knooiden” met een minderjarig meisje.

De drie mannen die voor het hof terechtstaan, zijn twee oudere broers (25 en 30 jaar oud) en de 51-jarige buurman van Marianne. Zij zijn in hoger beroep gegaan tegen een vonnis van de rechtbank in Arnhem die een jaar geleden de buurman tot drie jaar cel en beide broers tot vijf jaar gevangenisstraf veroordeelde wegens veelvuldige verkrachting van Marianne. Zij heeft na hulp van haar hulpverlener uit het opvangtehuis aangifte gedaan van

enige honderden meest bizarre ontuchtige handelingen en verkrachtingen die tussen haar vijfde en negentiende jaar op en rond de boerderij van haar ouders met haar zijn gepleegd.

Als schuldigen, in deze grootste incest-zaak die ooit in Nederland tot vervolging heeft geleid, noemde ze een tiental personen, voornamelijk familieleden. Van deze groep zijn er uiteindelijk vier vervolgd. Een gedeeltelijk ontoerekeningsvatbare oom is door de rechtbank tot vijf maanden celstraf veroordeeld. Hij heeft 60 verkrachtingen toegegeven en berust in zijn vonnis.

Tranen

Voor het verhoor van de 28-jarige Corrie, de zus van Marianne, maakte gisteren indruk. Hoewel zij nooit aangifte heeft gedaan van strafbare seksuele handelingen, verklaarde ook Corrie regelmatig door dezelfde perso-

nen als die Marianne beschuldigt, te zijn misbruikt. Ze staat onder therapeutische behandeling maar heeft haar lot tot nu toe verder in lijdzaamheid gedragen. „Mij is altijd gezegd: familie krijg je gewoon, slechts je kennissen kun je uitkiezen”.

Corrie's verklaringen waren zeer emotioneel. Tranen belemmerden haar regelmatig het spreken. Alleen via aanmoedigen van haar begeleidster en de president van het hof om van haar hart niet nog langer een moordkuil te maken en na aansporingen die ze hardop tot zichzelf richtte, kwam ze tot een onthutsende verklaring. Niet alleen klaagde ze over ontuchtige handelingen van haar familie maar ze onthulde ook dat ze op haar dertiende jaar door de buurman in zijn auto is verkracht. De man had haar eerst gevraagd of ze de pil gebruikte. Omdat dit niet het geval was, heeft hij haar verkracht en is buiten haar lichaam klaar gekomen. Twee jaar

geleden deed de buurman wederom een poging tot gemeenschap. „maar nu had ik gelukkig de moed me te verzetten”, aldus Corrie.

Tijdens haar betoog was het zuchtend tegensputteren van de drie mannen op het verdachtenbankje goed hoorbaar. Zij ontkennen alles en noemen Corrie gek en een toneelspeelster. Tussen de getuige en de verdachten ontstonden regelmatig twistgesprekken die de president maar moeilijk kon sussen. „Ik zit niet te liegen. Ik sta onder ede. Spraken jullie maar eens de waarheid”, siste Corrie haar broers toe.

De twee broers hebben gisteren via een demonstratie geprobeerd aan te tonen dat de verhalen van Marianne „wel ongeveer kloppen maar alleen ten onrechte steeds worden afgerond met een seksuele toestand”, zoals broer Sammy het verwoordde. Zo liet hij zien dat je je hoofd wel degelijk makkelijk

uit een beugel die wordt gebruikt voor het vastzetten van koeien kunt trekken. Dat Marianne heeft verklaard dat ze in die beugel tot gemeenschap werd gedwongen, kan dus niet waar zijn, aldus de broers.

Het verhoor dat Marianne gisteren op verzoek van advocaat mr. P. Bovens werd afgenomen, heeft geen nieuwe feiten opgeleverd. Het slachtoffer bleek ook achter gesloten deuren in kleine kring niet in staat tot het verwoorden van eerder afgelegde verklaringen. Diep voorovergebogen zittend heeft ze alleen ja en nee kunnen zeggen op de verklaringen die de president haar voorleed.

Ook de ouders van Marianne werden gisteren verhoord. Ze wisten de beschuldigingen van hun dochter verontwaardigd van de hand. Ze hadden haar juist altijd zo verwend en nu kregen ze dit op hun dak. Natuurlijk was moeder wel eens streng en sloeg ze de kinderen met de mattenklopper.

Emotionele onthullingen in grootste

incest-zaak

Door een onzer redacteuren
NRC

ARNHEM, 5 aug. — De drie raadsheren en de procureur-generaal van het Arnhemse gerechtshof zullen binnenkort een bezoek brengen aan de boerderij van een van de verdachten in de zogeheten Maurikse incest-zaak. Op verzoek van advocaat mr. L. P. Veldhuijzen zal het hof bekijken of het pand inderdaad zo gehorig is als de 51-jarige bewoner beweert.

De eerder door de rechtbank tot drie jaar cel veroordeelde verdachte, de buurman van de 23-jarige Marianne die heeft verklaard onder andere door deze man meermalen te zijn verkracht, noemt de belastende verklaringen leugenachtig.

Tijdens de schouw wil hij aantonen dat het onmogelijk is dat, zoals Marianne heeft beweerd, hij zijn buurmeisje in zijn woning 's nachts heeft aangerand. De boerderij is namelijk zo gehorig dat een aanranding zeker de achterdocht zou hebben gewekt van zijn vrouw of twee kinderen. Het hof zegt een schouw te willen verrichten omdat dit „in het belang van de verdediging kan zijn”, aldus

Gerechtshof Arnhem bezoekt boerderij van verdachte incest-zaak

president mr. J. H. Koeleman.

De zittingsdag die het gerechtshof gisteren aan deze incestzaak besteedde, begon met het horen van de buurman. Hij verklaarde geen slauw benul te hebben waarom Marianne en haar zus hebben verklaard in hun jeugd door hem te zijn verkracht. Het is allemaal verzonnen, hield hij vol. Net zoals al de verhalen van al die andere vrouwen die hebben gezegd door hem regelmatig te zijn betast.

„U staat bekend als de Don Juan van Maurik, zo blijkt uit de stukken. Als u een borreltje op hebt, gaat u op rokkenjacht. Alle vrouwen zeggen: als hij op een feestje komt, kan ik beter naar de WC gaan anders krijg ik weer een klap op mijn kont of een kneep in mijn tieten”, hield de president hem voor.

De verdachte hoorde het schouderophalend aan. De enige scheve schaats die hij zich zei te kunnen herinneren was „een buitenechtelijke verhouding waar ik genoeg last mee heb gehad”. Dat laatste beaamde zijn nadrukkelijk knikkende 42-jarige echtgenote die in de zaal het proces op de voet volgt.

De echtgenote werd gisteren ook door het hof gehoord. Zij steunt haar man door dik en dun. De laster die er over hem wordt verteld, is allemaal te wijten aan zijn joviale Brabantse aard hetgeen in Maurik niet echt wordt gewaardeerd. „Ik zeg ook wel eens: man, je kunt niet zo maar iemand voor de kont slaan want hij heeft harde handen, dat moet ik zeggen”, aldus de vrouw.

Over de tussen de Betuwe en

Brabant zo verschillende omgangsvormen werd gisteren uitgebreid ingegaan tijdens het verhoor van getuigen die de verdediging had opgeroepen. De bewoners van de Betuwe en van Maurik in het bijzonder werden in de gesprekken afgeschilderd als schepsels van een andere planeet waar het alleen na gebruik van veel alcohol is toegestaan zich aan elkaars echtelieden te vergijpen. Een mentaliteit die geheel afwijkt van de 'vrolijke Frans' die de Brabander nu eenmaal is.

Dat laatste beeld werd vooral opgeroepen door de 45-jarige godsdienstlerares en voorzitter van het kerkbestuur van de katholieke parochie in Maurik. Deze vrouw, zelf ook afkomstig uit Brabant, zegt overtuigd te zijn van de onschuld van de buurman. Inderdaad, hij is het type die iemand eerder op de billen slaat bij het begroeten dan dat hij iemand een hand geeft maar dat bewijst nog niet dat hij kinderen seksueel misbruikt, was de strekking van haar betoog.

De strafzaak wordt 17 november voortgezet met het horen van twee psychologen.

de Volkskrant VAN VRIJDAG 4 AUGUSTUS 1989

Advocaat bestrijdt waarde verklaring incest-slachtoffer

Van onze verslaggever
VICTOR LEBESQUE

ARNHEM — Sammy van Z. demonstreerde een koeienbeugel. Op verzoek van de president van het Arnhemse gerechtshof stak de van incest met zijn zusje verdachte jonge boer — hij is 26 en heeft een boerderij bij Limoges in Frankrijk — zijn „kop” in de metalen halve cirkel en trok het touw aan tot de voor een koeienek bestemde maat. Probleemloos schoof hij zijn hoofd er weer uit.

De vertoning maakte deel uit van het arsenaal dat de raadsman van twee van incest verdachte boerenzonen uit het Betuwse dorp Maurik inzet bij de behandeling in hoger beroep van deze geruchtmakende strafzaak. Advocaat mr. P. Bovens wil aantonen dat het bewijs waarop de rechtbank tot veroordeling van de twee broers kwam, aan alle kanten rammelt.

De verklaringen van het ernstig getraumatiseerde slachtoffer, zusje Marianne van Z. (23), zijn volgens Bovens ongeloofwaardig. Zo zou ze zijn vastgezet met haar hoofd in een koeienbeugel, waarna zij werd verkracht door broers Sammy en Eddie (29) en de even jeugdige oom Henk. Ook buurman Sjaak van S. (51) is verdachte. Hij zou zich herhaaldelijk aan het meisje hebben vergrepen terwijl zij als kinderoppas in zijn huis verbleef.

Het viertal zou het meisje van haar vijfde tot haar achttiende „ontelbare keren” met geweld seksueel hebben misbruikt. Marianne was 21 en verbleef in een incest-opvangtehuis toen zij aangifte deed. Jarenlang had zij gezweven uit angst, schaamte, schuldgevoel en uit loyaliteit met haar familieleden.

Marianne werd woensdag achter gesloten deuren, buiten aanwezigheid van de verdachten, gehoord. Zij herhaalde daar haar eerder afgelegde verklaringen.

In hoger beroep gaat de zaak voornamelijk over de vraag of de verklaring van een psychisch gestoorde juridisch voldoende bewijskracht heeft. De rechtbank heeft die vraag impliciet bevestigend beantwoord. Sammy en Eddie werden veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf. Buurman Sjaak van S. kreeg drie jaar en de oom, „Henk van Oma”, een jaar waarvan zeven maanden voorwaardelijk, en ondertoezichtstelling van de reclassering.

De verklaring van Marianne was niet het enige bewijs waarop de rechtbank tot een veroordeling kwam. Ome Henk heeft bekend „misschien wel honderden keren, soms drie keer per dag” zijn nichtje misbruikt te hebben.

Eddie bekende bij de politie en de rechter-commissaris drie keer „een nummertje” gemaakt te hebben met zijn lichamelijk mindervalide zusje. Later trok hij die verklaring in. Ook voor het hof ontkende hij. Hij zou maar „ja en amen” hebben gezegd in de hoop dan vlugger vrij gelaten te worden.

Marianne is — al of niet als gevolg van de verkrachtingen — een psychisch wrak. Ome Henk is nagenoeg debiel. Volgens mr. Bovens kunnen hun verklaringen niet dienen als wettig en overtuigend bewijs. En evenmin het verhaal van zusje Corrie. Zij getuigde donderdag — uiterst geëmotioneerd — voor het hof. Met veel moeite kreeg zij uiteindelijk woorden uit haar mond die erop duiden dat ook zij ooit door buurman Sjaak was verkracht.

Corrie was er nooit bij geweest als Marianne misbruikt werd, maar twijfelen aan de verklaringen van haar zusje deed zij niet.

Vader en moeder Van Z. verklaarden nooit iets gemerkt te hebben van incestueuze gedragingen op de boerderij. Marianne was volgens haar ouders vervuld geraakt van haat en wraak toen haar vriend een einde maakte aan de verkrachting. „Het gebeurt zo vaak in de wereld, dat die onlust dan verhaald wordt op iemand die er niets mee te maken heeft”, zei vader Van Z.

De behandeling van de zaak wordt voortgezet op 17 november. Dan wordt de Leidse hoogleraar psychologie P. Vroon als getuige-deskundige gehoord. Hij komt op verzoek van de verdediging om tegengas te geven tegen de rapportage van prof. J. Frenken, hoogleraar seksuologie in Leiden.

Frenken observeerde Marianne tijdens de verhoren door de rechter-commissaris. Hij concludeerde dat haar verklaringen „onverkort geloofwaardig” waren. In een schriftelijke reactie meldde Vroon al tijdens de behandeling door de rechtbank dat „het stuk van collega Frenken mij op bepaalde punten allerminst overtuigt”. Op de volgende zitting van het hof zullen de beide gedragswetenschappers de degens kruisen.

VERVOLG NRC 4.

En ja, ook zij was wel eens door de buurman betast. „Toen heb ik hem een schop in zijn kruis gegeven”, zei de moeder die hier verder niet zo zwaar aan tilde. Maar Marianne was niet seksueel misbruikt anders zou ze het wel hebben gemerkt. „Leef je nou werkelijk zo in de waan, meneer de rechter, dat dit allemaal echt gebeurd kan zijn”, vroeg ze een raadsheer.

Advocaten

De advocaten van de verdachten hebben gisteren ook de 32-jarige groepsleidster verhoord die onder meer via het maken van tekeningen Marianne geholpen heeft haar aangifte op papier te krijgen. Bovens hekelde de deskundigheid van de groepsleidster die toefaf dat ook zij in haar jeugd seksueel is misbruikt. De advocaat sluit niet uit dat zij daardoor suggestieve vragen heeft gesteld. De groepsleidster noemde

die kritiek misplaatst. „Marianne corrigeerde mij regelmatig als ik iets verkeerd bleek te hebben begrepen. Wat ze zei is gewoon waar. Dit kun je niet verzinnen”.

De raadslieden houden evenwel vol dat de verdachten dienen te worden vrijgesproken gelet op de wijze waarop het bewijsmateriaal tot stand is gekomen. De groepsleidster is te veel bij incest betrokken, Marianne is psychisch niet in orde, Corrie loopt bij de therapeut en ook de oom die heeft bekend is niet geheel toerekeningsvatbaar. Verklaringen van die mensen mogen niet voor juridische waarheidsvinding worden gebruikt, aldus de advocaten.

Op dit onderwerp zal het hof 17 november verder ingaan als de seksuoloog prof. J. Frenken wordt gehoord die de verklaringen van Marianne „onverkort geloofwaardig” noemt. De verdediging zal psycholoog Vroon naar voren schuiven die bezwaren maakt tegen de zeer stellige mening van Frenken in deze. Vanochtend zijn nog drie getuigen gehoord in de zaak van de buurman. Het vonnis wordt eind november verwacht.

Brinkman verbiedt donatie eicellen

Door een onzer redacteurs

ROTTERDAM, 2 aug. — De ministers Brinkman (WVC) en Deetman (onderwijs en wetenschap) willen eicel-donatie verbieden. Dat blijkt uit het 'Planningsbesluit in vitro fertilisatie', dat Brinkman eind vorige maand heeft vastgesteld.

Voor vrouwen die zelf geen eicellen produceren zal in ons land dus niet langer de mogelijkheid bestaan toch zwanger te worden.

In het besluit stelt Brinkman „dat in vitro bevruchte eicellen slechts mogen worden teruggeplaatst in de baarmoeder van de vrouw die de eicellen heeft geleverd. Hiermee wordt beoogd om eventuele 'handel in eicellen', bijvoorbeeld ten behoeve van draagmoeders, van te voren tegen te gaan”.

In het concept-planningsbesluit, dat voor advies is voorgelegd aan de Gezondheidsraad en het College voor Ziekenhuisvoorzieningen, ontbreekt de passage over eiceldonatie. Volgens gynaecologen, die steeds betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van het besluit, is de bepaling er op verzoek van minister Deetman op het laatste moment aan toegevoegd. De academische zieken-

huizen vallen onder Onderwijs en Wetenschap. Volgens een woordvoerder van WVC is het verbod „na overleg met onderwijs en wetenschap” in het besluit opgenomen.

Dr. A.T. Alberda, gynaecoloog in het Rotterdamse academische ziekenhuis Dijkzigt, is er in ons land geen sprake van „handel in eicellen, zo min als er handel in sperma is”. De groep die nu wordt getroffen bestaat bijvoorbeeld uit jonge vrouwen, die al op jonge leeftijd in de overgang zijn en vrouwen die door bestraling van kanker zelf geen eicellen meer kunnen produceren, maar wel graag een kind willen. In het advies van de Gezondheidsraad staat expliciet dat er geen bezwaren bestaan tegen eicel-adoptie.

Pag. 3: Vervolg/ Minder centra voor reageerbuisbevruchting

Ministers willen verbod eiceldonatie

Vervolg van pag. 1

In principe kunnen drie categorieën vrouwen een donatie doen. Bij vrouwen die worden gesteriliseerd kan de ingreep zo worden gepland dat nog juist een aantal eicellen kan worden afgestaan. Ook kunnen vrouwen die voor een IVF-behandeling hormonen hebben gekregen soms meer dan twaalf eicellen aanmaken, te veel om allemaal te worden gebruikt. Zij kunnen dan als donor dienen. Ook naaste familieleden bieden zich soms aan als donor.

„Degene die deze passage heeft geschreven, begrijpt er niets van”, zegt Alberda. „Nu donaties niet

meer mogen, worden deze vrouwen namelijk gedwongen om naar een draagmoeder om te zien. Bovendien is deze maatregel buitengewoon discriminerend. Er komt geen verbod op spermadonatie, wel op eiceldonatie. De gedachte hierachter ontgaat me volkomen.”

Het aantal gevallen waarbij vrouwen met donor-eicellen zwanger kunnen worden gemaakt, is gering. Alberda schat het aantal zwangerschappen dat hij er tot op heden mee heeft bereikt op ongeveer acht. „Dat neemt niet weg dat er veel vraag naar is”, zegt Alberda. „Er staan ongeveer 250 vrouwen op de wachtlijst.”

Ministeriële overval

BIJZONDERE VOORZIENINGEN in de gezondheidszorg kunnen door de regering worden gebonden aan beperkingen, zo bepaalt de wet sinds jaar en dag. Zeker in een tijd waarin de gezondheidszorg moet woken met geld valt het ook te billijken dat de centra voor in vitro fertilisatie worden onderworpen aan een vergunningenstelsel. De ministers Brinkman en Deetman maken echter schandelijk misbruik van hun bevoegdheid door elke vorm van donatie van eicellen te willen verbieden. Deze verregaande ingreep in de rechten van de betrokkenen is ergens in de toelichting op het Planningsbesluit weggefrommeld onder punt zoveel van de ministeriële vergunningscriteria. De indruk van een overvaltactiek wordt versterkt door berichten dat dit onderdeel niet is voorgelegd aan de adviesorganen maar op het allerlaatste moment is ingevoegd.

De officiële motivering van het verbod is al niet veel beter: handel in eicellen, bijvoorbeeld ten behoeve van draagmoeders, dient te worden voorkomen. Verbod van handel in menselijk materiaal is een geaccepteerd doel in vergunningsvoorwaarden op het gebied van gezondheidsvoorzieningen. Het tegengaan van commercieel draagmoederschap is verklaard beleid van de regering.

DE REGEL dat de in vitro bevruchte cellen slechts mogen worden teruggeplaatst in het lichaam van de vrouw die ze heeft geleverd, schiet beide doelen ver voorbij. De conclusie kan geen andere zijn dan dat de twee CDA-bewindslieden hun eigen ethische opvatting — die bepaald

Juristen: verbod op eiceldonatie verkeerd

Door een onzer redacteurs

ROTTERDAM, 4 aug. — Gezondheidsrechtjuristen menen dat de weg die de ministers Brinkman (WVC) en Deetman (onderwijs) hebben gekozen voor het verbieden van eiceldonaties juridisch fout is. Deze mening werd vanochtend desgevraagd onafhankelijk van elkaar gegeven door een drietal juristen uit ambtelijke kring.

Volgens de geraadpleegde juristen hoort het verbod op eiceldonatie niet thuis in het recente 'Planningsbesluit in vitro fertilisatie' omdat het hier om een ethische beslissing gaat. „Een juridisch monstrositeit, je kunt toch ook abortus niet in een planningsbesluit verbieden?”, zegt een van de juristen.

Het Planningsbesluit in vitro fertilisatie hoort bij de Wet Ziekenhuisvoorzieningen. Het besluit valt onder artikel 18 van deze wet, dat bedoeld is om bepaalde geneeskundige behandelingen, zoals niervergruizing of computertomografie, te plannen. Via een al-

gemene maatregel van bestuur met een bijbehorend planningsbesluit kan de minister van WVC aangeven welke behoefte er aan zo'n behandeling bestaat, en een vergunning afgeven aan instellingen waar deze uitgevoerd mag worden. Worden de bepalingen van deze vergunning — zoals in dit geval het verbod op eiceldonatie — overtreden, dan kan de vergunning worden ingetrokken. „Het is een griezelige zaak als dit soort ingrijpende kwesties via deze weg geregeld gaan worden”, aldus een jurist vanochtend.

Als de wetgever een bepaalde medische handeling wil verbieden, moet dat via het Wetboek van Strafrecht, zo zeggen de juristen. Ethische bepalingen in een 'technische' wet als de Wet Ziekenhuisvoorzieningen wegmoffelen, zoals de ministers nu hebben gedaan, is uit den boze. De correcte gang van zaken zou zijn dat eerst een maatschappelijke discussie over dit vraagstuk plaatsvindt, waarvan de neerslag via het parlement in de wetgeving kan worden vastgelegd.

Brinkman wil geen verbod eicel-donaties

Door een onzer redacteurs

RIJSWIJK, 21 aug. — Minister Brinkman (WVC) is geenszins van plan eicel-donaties te verbieden. De bewindsman heeft dat bij terugkeer van zijn vakantie bekendgemaakt.

Begin deze maand ontstond beroering over het besluit dat de minister had genomen over IVF-(in vitro fertilisatie)-centra die een eigen laboratorium willen hebben. Op dit ogenblik zijn dat er veertien, maar de bewindsman wil er maximaal elf een vergunning geven.

Onder een van de criteria waaraan deze centra voor reageerbuisbevruchting moeten voldoen, staat dat eicellen slechts mogen worden teruggeplaatst in de baarmoeder van de vrouw die ze heeft geleverd. De bewindsman merkt daarbij op, dat op die manier handel in eicellen wordt tegengegaan.

Volgens de centra die aan IVF doen is er echter geen sprake van handel in eicellen, noch van handel in sperma.

De bewindsman stelt nu echter dat de passage in het besluit de bedoeling heeft „mogelijke handel, in combinatie met draagmoederschap” in de toekomst bij voorbaat uit te sluiten. Volgens een woordvoerder van WVC weet ook de bewindsman niet of er op dit ogenblik in ons land sprake zou zijn van handel in eicellen.

Brinkman is overigens niet van plan de tekst van het besluit zodanig te wijzigen, dat donaties van eicellen formeel weer mogelijk zijn. Hij wil met de centra individueel de criteria bespreken. In dat overleg komt ook het punt van de eiceldonaties aan de orde. De bewindsman wil dan mondeling toelichten wat hij precies heeft bedoeld met de passage.

Voor zover bekend worden alleen in het academisch ziekenhuis Dijkzigt in Rotterdam eicellen van donoren bij onvruchtbare vrouwen geplaatst. Geschat wordt dat het gaat om zo'n acht ingrepen per jaar.

niet gemeengoed is — via een achterdeurtje tot wet van het land proberen te verheffen. Een dergelijke inbreuk op de persoonlijke vrijheden vereist echter nu eens werkelijk „de koninklijke weg”, zoals bewindslieden zo goed weten te zeggen wanneer het over mediapolitiek gaat. De wetgever behoort niet mee te werken aan de voorgestelde rechtsaantasting.

Eiceldonatie

Na jaren van onvrijwillige kinderloosheid heb ik eerst in stilte op een wonder gehoopt, maar dat gebeurde niet. Na tal van onderzoeken bleek vervolgens dat ik misschien via eiceldonatie toch zwanger kon raken. Ik liet me op de wachtlijst zetten.

Toen er na weer jaren wachten een

eicel voor mij was (van een in vitro fertilisatie-behandeling) was ik wel zo gelukkig. Maar toen was het STOP: we mogen niet verder gaan van minister Brinkman. Woedend en verbijsterd ben ik. En ik niet alleen, hetzelfde geldt voor andere vrouwen in deze situatie.

De minister heeft het tijdstip goed uitgekozen, want de Tweede Kamer is op reces en veel gedupeerden zijn op vakantie. Dit kan toch niet zomaar?

De minister werkt in de hand dat wij uitwijken naar België voor een behandeling, maar dat maakt de kosten ook weer vele malen hoger.

Het enige positieve van deze maatregel is dat andere vrouwen nu misschien voor het eerst van deze methode horen en zich beschikbaar willen stellen als donor.

(Naam en adres bij de redactie bekend)

Brinkman moet gemakkelijk IVF-centra kunnen

Door onze redacteur
BRAM POLS

Nieuwsanalyse

ROTTERDAM, 2 aug. — Vier jaar geleden waren ongeveer 30 ziekenhuizen in ons land bezig met reageerbuisbevruchting ofwel in vitro fertilisatie (IVF). Zoveel versnippering vormde geen garantie voor deskundig werk, meende de Nederlandse Vereniging voor Reageerbuisbevruchting. Het ministerie van WVC werd aangeschreven om paal en perk te stellen aan de buitensporige IVF-praktijken. Dat lijkt nu te gaan gebeuren.

In februari 1985 adviseerde de Ziekenfondsraad IVF uit te sluiten van vergoeding door het fonds. Er zou eerst een kosten-batenanalyse moeten worden gemaakt. Die heeft ruim twee jaar in beslag genomen en omvatte de vijf centra die door WVC gesubsidieerde behandelingen uitvoeren, plus zes andere waar de patiënt reageerbuisbevruchting uit eigen zak moet betalen. Particuliere ziektekostenverzekeraars hebben nooit moeite met vergoeding gehad. Maar ook deze situatie kon niet voortduren. Minister Brinkman (WVC), die binnen de volksgezondheid de ethische kwesties in beheer heeft, besloot eind juli het aantal IVF-laboratoria tot elf te beperken.

Bij IVF wordt de vrouw eerst met hormonen behandeld, zodat in de eierstokken verscheidene rijpe eicellen zitten. Die moeten op het meest geschikte moment worden 'aangeprikt' en buiten het lichaam op een 'voedingsmedium' worden bewaard. Op dat ogenblik wordt het zaad van de man ermee in contact gebracht zodat de eicel

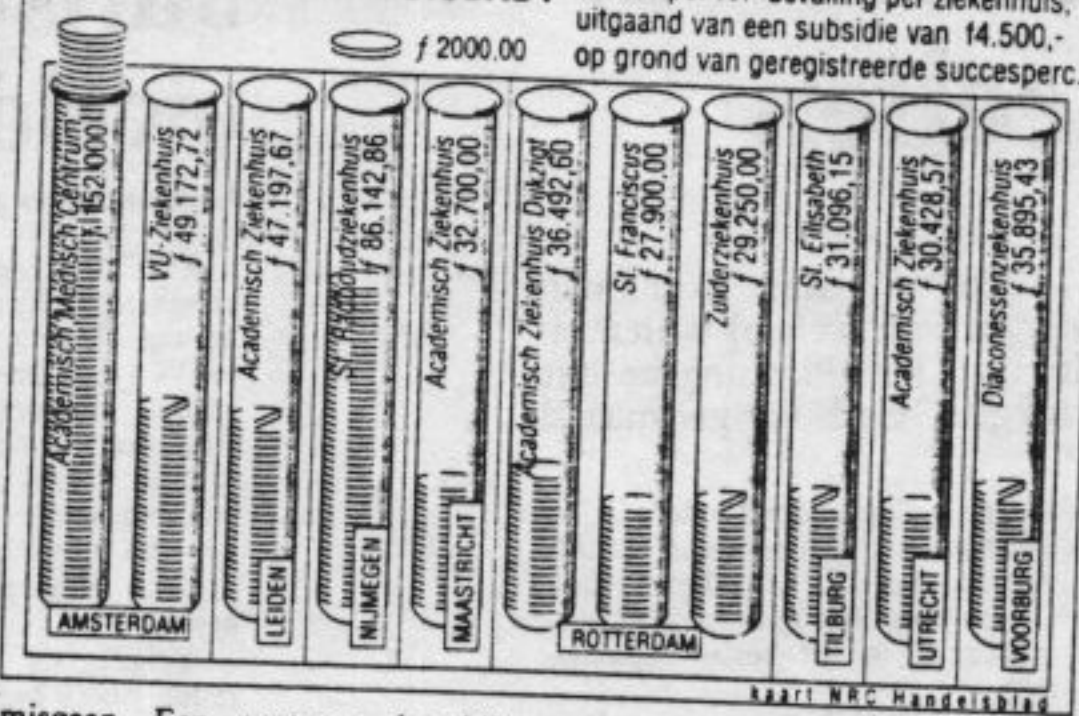
kan worden bevrucht. Het jonge embryo wordt vervolgens teruggeplaatst in de baarmoeder.

Om het succes van een IVF-kliniek in kaart te brengen zijn gegevens over de oorzaken van onvruchtbaarheid van groot belang, omdat de aard hiervan van invloed is op de kans dat de vrouw onder IVF-behandeling zwanger raakt. Wanneer er iets schort aan het zaad van de man is het vooruitzicht op zwangerschap stukken slechter dan wanneer bijvoorbeeld de eicelders van de vrouw verstopt zijn. De mate van succes is van groot belang, omdat het voor minister Brinkman een belangrijk criterium is om na oktober een vergunning voor een IVF-laboratorium te verstrekken.

Met het rapport Evaluatie van in-vitro-fertilisatie, dat de Maastrichtse onderzoeker drs. G. Haan in januari aan de Ziekenfondsraad zond, heeft de bewindsman een document in handen zoals dat in Nederland nog nooit over welke behandeling dan ook is opgesteld. Het rapport geeft een uitputtend verslag van alle mogelijke aspecten van IVF en licht de elf belangrijkste centra in ons land genadeloos door. Sjoemelen met succes-scores is uitgesloten. De ziekenhuizen hebben vooraf moeten opgeven bij hoeveel vrouwen is begonnen met een hormoonkuur en wat dat uiteindelijk heeft opgeleverd aan 'kinderen in de wieg', de enig juiste maatstaf.

De behandeling bestaat uit een aantal stappen waarbij veel kan

KOSTEN REAGEERBUISBABY

misgaan. Een centrum dat bijvoorbeeld niet al te bedreven is in het aanpakken van eicellen zou dat gebrek kunnen maskeren door het aantal 'terugplaatsingen' van embryo's te melden in relatie tot het aantal geboorten. Omdat daarbij mogelijke missers worden overgeslagen zou er een tamelijk flauwe cijfer uitrollen. Bovendien heeft Haan rekening gehouden met de aard van de onvruchtbaarheid. Veel gevallen van 'slecht zaad' drukken op het succes. Maar ook de leeftijd van de vrouw is van belang; naarmate zij ouder wordt neemt de kans op zwangerschap af. Klinieken met veel jonge vrouwen zouden zich zo kunnen beroepen op meer succes.

In zijn planningsbesluit gaat Brinkman ervan uit dat een succespercentage van tien als minimum-eis moet worden gehanteerd. Voor de vijf gesubsidieerde

centra wordt dat nog een probleem. Het VU-ziekenhuis in Amsterdam zit volgens het onderzoek op 9,15 procent. Het academisch ziekenhuis Leiden op 9,53, waarbij aangetekend moet worden dat die kliniek al subsidie kreeg voor er aan IVF werd begonnen en men daar tijdens het onderzoek snel ervaring heeft moeten opdoen. De pioniers in Rotterdam en Tilburg scoren respectievelijk 12,33 en 14,47 procent. Dramatisch daarentegen zijn de resultaten van het Sint Radboud-ziekenhuis in Nijmegen, dat over de gehele onderzoeksperiode niet boven 5,22 procent is gekomen.

Doelmatigheid

Om een goed beeld van de totale praktijk te krijgen heeft Haan er nog zes ongesubsidieerde klinieken bij genomen. Het academisch ziekenhuis in Maastricht

scoort 13,8 procent. Het academisch ziekenhuis in Utrecht zit op 14,8 procent. Het Voorburgse Diaconessenziekenhuis heeft bij 12,5 procent van het aantal ingezette behandelingen succes.

Als ervan wordt uitgegaan dat een behandeling 4.500 gulden kost — dat bedrag werd althans voor de behandeling verstrekt — dan kostte een IVF-baby in het AMC / 152.100 gulden, in het Sint Radboud / 86.142,86 en in het Tilburgse Sint Elisabeth-ziekenhuis / 31.096,15 gulden. Dat is los van de scoringslimiet een belangrijk gegeven. De minister hecht in zijn planningsbesluit immers behalve kwaliteit heel sterk aan doelmatigheid.

De academische ziekenhuizen lijken zich echter voorlopig niet druk te hoeven maken over die cijfers. In het besluit wijst de bewindsman er op dat die academische ziekenhuizen eigenlijk in elk geval een IVF-laboratorium moeten hebben, omdat die instituten nu eenmaal een opleidingsfunctie hebben. Vraag daarbij is alleen of die functie het onderhouden van een laboratorium noodzakelijk maakt. Het gaat er bij artsen en specialisten in opleiding om dat zij vaardigheid krijgen in het induceren van een ovulatie (de hormoonbehandeling), in het aanpakken van een eicel en in het terugplaatsen van het embryo. Dat zijn dingen die in de kliniek gebeuren. Met andere woorden; als het AMC het zo slecht doet, zou het voor de hand liggen het laboratoriumwerk over te laten aan bijvoorbeeld de VU, Dijkzigt, het Voorburgse Diaconessenhuis, Leiden of Utrecht.

Zeventien ziekenhuizen hebben

volgens WVC een officiële aanvraag ingediend voor een IVF-laboratorium. Daarvan moeten dertien aanvragen serieus worden genomen. Het College voor Ziekenhuisvoorzieningen, dat de minister over dergelijke zaken adviseert, heeft aanbevolen alle dertien een vergunning te geven. Het college heeft aanleiding te veronderstellen dat in de toekomst het aantal aanvragen voor IVF een stuk hoger kan komen te liggen. De minister vindt elf genoeg. Het blijft gissen welke dat zullen worden. Het staat vrijwel vast dat de acht academische ziekenhuizen zullen worden ontzien, ook al geeft het onderzoek van Haan een onthullend kijkje in de keuken van het Sint Radboud en het AMC. Het academisch ziekenhuis in Groningen heeft niet eens aan de evaluatie meegedaan.

Behalve die acht is er dus nog ruimte voor drie. Het Rotterdamse Sint Franciscus- en Zuiderziekenhuis maken gebruik van Dijkzigt's laboratorium. Gezien de resultaten in Tilburg en Voorburg — mede gelet op een goede geografische spreiding — lijken die twee ziekenhuizen ook buiten schot te blijven. Het Zwolse Sophia-ziekenhuis heeft ook een aanvraag ingediend. Hoewel daarvan evenmin bekend is hoe succesvol de IVF er bedreven wordt, lijkt dat ziekenhuis een belangrijke regionale functie te kunnen vervullen. Blijven over de ziekenhuizen in Eindhoven en Heerlen. Heerlen lijkt zo dicht bij Maastricht geen kans te maken. Voor Eindhoven zal het moeilijk worden. Het naburige Tilburg scoort onder de gesubsidieerde klinieken immers het best van allemaal.

Onbegrip en woede over verbod op eiceldonatie

Door een onzer redacteurs
NRC

UTRECHT, 3 aug. — Het is onbegrijpelijk dat minister Brinkman (WVC) het doneren van eicellen wil verbieden. Dat zegt de Amersfoortse gynaecologe dr. C. Vermeulen-Meiners, secretaris van de Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie, in een reactie op het gisteren aangekondigde verbod. De Nederlandse Vereniging voor Reageerbuisbevruchting (NVRB), die van een discriminerende maatregel spreekt, overweegt naar de rechter te stappen omdat het verbod mogelijk in strijd is met de rechten van de mens. Het verbod maakt het ouder-

schap van vrouwen die zelf geen eicellen produceren heel wat moeilijker, aldus de gynaecologe Vermeulen-Meiners. De vereniging heeft nog geen officieel standpunt over het verbod, maar de secretaris verwacht dat het be-

stuur het met haar eens zal zijn.

In het deze week gepubliceerde Planningsbesluit in vitro fertilisatie (IVF) kondigt minister Brinkman een verbod af op donatie van eicellen voor reageerbuisbevruchting. De bewindsman wil hiermee eventuele handel in eicellen voorkomen. „Maar dan had hij ook spermadonatie moeten verbieden want dat is in feite hetzelfde”, aldus Vermeulen-Meiners.

De gynaecologe vreest dat veel vrouwen die zwanger willen worden maar zelf geen eicellen produceren, bijvoorbeeld als gevolg van bestraling of omdat ze eenvoudig geen eicellen maken, op zoek gaan naar draagmoeders. „En dat kan zeker tot wildgroei leiden.”

Het Tweede-Kamerlid Nijhuis (VVD) wijst een verbod af. „Ik vraag me af waar Brinkman zich mee bemoeit, het is een zaak van staatssecretaris Dees.”

Documentaire over homoseksueel ouderschap

(Door onze correspondent)

ILVERSUM — Is een kind dat opgevoerd wordt door een homoseksueel echtpaar beter of slechter af dan een kind dat opgroeit in een traditioneel gezin? Deze vraag staat centraal in de door de Radio Volksuniversiteit (RVU) aangekochte Amerikaanse documentaire 'We are family'.

De documentaire wordt uitgezonden op de geïntegreerde tv-kanalen van de Nederlandse Kijk op Homoseksueel Ouderschap. Deze tweede documentaire, getiteld 'De Andere Hoeksteen', is volgend donderdag bij de RVU te zien. Amerikaanse film van oorspronkelijk uur is door de RVU teruggebracht tot half uur. In de documentaire komen drie mensen, die ieder vanuit een homoseksuele een kind opvoeden, aan het woord de vooroordelen tegen homoseksueel ouderschap. De documentaire won een Gollate Award op het filmfestival van San Francisco.

„We hebben deze Amerikaanse documentaire aangekocht op een tv-beurs”, zegt

Louis Bogaers, een van de makers van de Nederlandse documentaire. „Vervolgens vonden we het belangrijk een eigen documentaire te maken, die de Nederlandse situatie belicht”. Samen moeten de twee documentaires volgens Bogaers een 'tijdsbeeld' geven van hoe er gedacht wordt over homoseksueel ouderschap.

Snel uitgepraat

„We kwamen er toen al snel achter dat je in Nederland snel uitgepraat bent als je het over adoptie wilt hebben. Anders dan in sommige Amerikaanse staten is adoptie in Nederland door een homoseksueel paar niet toegestaan. Want om een kind te adopteren moet je getrouwd zijn. We hebben toen gezocht naar andere situaties, waarin homoseksuele stellen kinderen hebben of ze proberen te krijgen.”

In de volgende week uit te zenden Nederlandse documentaire levert dat vier verschillende gezinssituaties op. „We hebben

het zo neutraal mogelijk willen houden”, zegt Bogaers, verwijzend naar de in de documentaire reagerende hoogleraar adoptievraagstukken R. Hoksbergen.

„Het is domweg zo dat een kind in een normale situatie wil opgroeien. Zo is onze natuur samengesteld”, zegt Hoksbergen weinig wetenschappelijk in de uitzending.

„Hoksbergen is een goeroe op het gebied van adoptievraagstukken”, zegt Bogaers. „Hij kan zijn mening ook wel veel beter funderen. Misschien krijgt hij in onze documentaire wel iets karikaturaals. Maar we wilden zijn mening zo neutraal mogelijk brengen. En Hoksbergen is nu eenmaal iemand die zich zeer duidelijk uitlaat over homoseksueel ouderschap.”

Ervaringen van volwassenen die in het verleden door een homoseksueel stel zijn opgevoed, hebben de programmamakers niet kunnen vinden. „Daarom wil ik over tien jaar de mensen die we nu in de documentaire laten zien, nog eens gaan opzoeken voor een nieuwe documentaire”, zegt Bogaers. (Nederland 3, 21.20 uur).

N 1/2 N 10 7 '89

Rainbow zet mediaplannen voort ondanks schulden

Van onze verslaggever **VK 15**
HILVERSUM — Ondanks financiële problemen bij zijn stichting Rainbow gaat directeur drs L. Dorenbos door met de voorbereiding van zijn mediaplannen. Dit weekeinde werd bekend dat enkele crediteuren, waaronder PTT Post, op korte termijn drie- tot vierhonderdduizend gulden opeisen. Volgens directeur Dorenbos werden de financiële problemen bij de stichting veroorzaakt door het opzetten van een zusterorganisatie in West-Duitsland, reis- en programmakosten ten behoeve van de toekomstige media-activiteiten en achterblijvende inkomsten uit een ledenwerfactie.

Omdat de stichting op korte termijn moet bezuinigen hebben drie van de zeven medewerkers hun ontslag aangezegd gekregen. Dorenbos overweegt zijn huis in Hilversum te verkopen en woonruimte te huren in een evangelisch centrum. Op korte termijn moet een mailing aan 120 duizend adressen met het verzoek om een gift, financiële verlichting brengen.

Ondanks de financiële problemen is Rainbow bezig met plannen om in heel Europa op de kabel te komen met Family Channel. Radio- en televisie-uitzendingen op commerciële basis, waarin geen plaats is voor sex, geweld of alcoholreclame. Eind december zal een proefprogramma te zien moeten zijn, de reguliere uitzendingen zouden volgend jaar moeten beginnen.

De programma's zullen worden gemaakt met een evangelische groep in Steenwijk, twee evangelische groepen in Engeland en een groep uit West-Duitsland. Met het Britse bedrijf British Telecom zijn onderhandelingen gaande over huur van een satellietkanaal. Aanvankelijk zullen de uitzendingen drie uur per dag gaan beslaan. Later wil Family Channel uitbreiden tot twaalf uur per dag, met een horizontale programmering. Het grootste struikelblok, afgezien van de financiën, is volgens Dorenbos de beschikbaarheid van programma's en medewerkers.

In de afgelopen weken zijn twee proefprogramma's gemaakt. „Een van de radioprogramma's heet *Good Morning Europe*, met daarin nieuws, actualiteiten en muziek. Over twee weken gaan een Duitse en een Engelse groep daarvan een versie maken in hun eigen taal. Voor de televisie is enkele weken geleden een half uur durend praatprogramma gemaakt over occultisme. Ik was over beide erg tevreden, de groep werkte goed samen en er was sprake van een goede sfeer”, aldus Dorenbos.

De media-activiteiten van Dorenbos zijn ondergebracht bij de stichting Rainbow media, een van de vijf stichtingen van de Rainbow-beweging waarvan Dorenbos voorzitter is.

VK 12-8-'89

Rainbow-beweging verkeert in ernstige financiële problemen

HILVERSUM (ANP) — De evangelische Rainbow-beweging is in ernstige financiële moeilijkheden geraakt. Volgens directeur drs L. Dorenbos moet er op korte termijn 300 duizend gulden worden bijeengebracht. Drie van de zeven full-time medewerkers is reeds ontslag aangezegd.

De oud-directeur van de Evangelische Omroep heeft aangekondigd dat hij zijn woning in Hilversum verkoopt en in een evangelisch centrum gaat wonen. Hij zegt dat het nooit zo ver had mogen komen. „Wij stuurden onze kranten altijd in geloof naar de mensen toe, maar op een gegeven moment wilde de PTT niet meer meewerken.”

De organisatie van Dorenbos, die vooral bekendheid kreeg door de publieke verbranding van bladen vol bloot en door acties op het strand, moet het hebben van giften. Media-coördinator H. Pot, een van de medewerkers die ontslagen zal worden, zegt dat prognoses niet zijn uitgekomen en de mensen minder hebben gegeven.

S413 NOS-TT 413 za 19-aug 23.30:38

1/3

PETITIE TEGEN STRAFVERVOLGING

De Coornhertliga, de vereniging voor strafrechtshervorming, heeft een door 115 personen en instellingen ondertekende petitie aangeboden aan de ministers Korthals Altes (Justitie) en Brinkman (WVC). Ze eisen dat wordt afgezien van verdere strafmaatregelen tegen de Amerikaanse fotograaf Donald Mader en een Amsterdamse fotoboekhandel.

Deze onderneming exposeerde twee jaar geleden kinderfoto's van de fotograaf. Een aantal daarvan werd door Justitie in beslag genomen. Justitie wilde door de rechter laten beoordelen of het hier om porno handelde. De zaak ligt nu bij de Hoge Raad.

Rainbow bepleit nieuw onderzoek kinderporno-zaak

OUDE PEKELA - Het Rainbow Ethisch Instituut voor Normen en Waarden, onder aanvoering van L.P. Dorenbos, wil dat de dossiers van de kinderporno-affaire in Oude Pekela weer worden geopend. Het instituut vraagt minister Korthals Altes van Justitie binnenkort het onderzoek opnieuw op te pakken.

Eigen onderzoek heeft volgens medewerkers van het instituut uitgewezen dat er sprake is van een geraffineerd complot van de kinderporno-mafia met internationale vertakkingen. Officier van Justitie in Groningen, mr. M.H. Severin, ziet geen enkele aanleiding de dossiers opnieuw te openen.

22/8/89 SF. CHRONICLE

San Jose Cops Help Foil A Porno 'Snuff' Video

By Bill Workman
 Chronicle Peninsula Bureau

Three San Jose police undercover officers helped break up a plot on the East Coast by two Virginia men to kidnap or buy a young boy and murder him for a pornographic "snuff" videotape, authorities disclosed yesterday.

The officers, San Jose Police Sergeant Don Brister and officers James Rodrigues and Robert Nallet, were praised by San Jose police Chief Joseph McNamara and FBI agents yesterday at a news conference.

The work of the San Jose officers led to a massive six-month investigation in Virginia that involved more than 100 FBI agents before it ended last week with the arrests of Dean Ashley Lambey, 34, of Richmond, Va., and Daniel T. Depew, 28, of Alexandria.

The two men are being held without bail after they were arraigned on conspiracy charges in federal court in Virginia.

No children were ever kidnaped or harmed in the alleged plot, and Chief McNamara said no Bay Area youngsters were ever targeted for the role of victim in the gruesome scheme.

But McNamara said San Jose police were "delighted with the arrests. This is one of the most despicable crimes known to man — that innocent children would be kidnaped, tortured and murdered for this sick perversion."

Authorities gave few details of how the San Jose Police Department became involved in the investigation other than to say that the undercover officers were contacted in late February in San Jose by Lambey.

Lambey "expressed an interest in sexual contact" with preteenage white boys "and a desire to produce a sexually explicit video involving at least one minor," police said in a prepared statement.

Police said Lambey later introduced the San Jose officers to his co-conspirator, Depew, and talks were initiated about the kidnap or purchase of a young victim for the murder video. The victim was to be held captive for two weeks while sex acts were videotaped, and then he was to be killed as the camera recorded the crime.

Investigators said the conspirators planned to destroy incriminating evidence with acid before disposing of the body.

How Computer Network Helped Foil 'Snuff' Film

By Tracie L. Thompson
Chronicle Correspondent

The arrests of two Virginia men who were planning to make a pornographic "snuff" film may be the first prosecution in the nation initiated on a computer network, San Jose police said yesterday.

Police Chief Joseph McNamara said his department has been regularly checking electronic bulletin boards for several years, looking for computer users who boast about their criminal activity.

Dean Ashley Lambey, 34, and Daniel T. Depew, 28, are accused of conspiring to kidnap a young boy to be filmed as they molested and then killed him.

Undercover San Jose police officers began talking with the two men through a computer network known as CHAOS.

Although the officers put out memos on the bulletin board indicating that they were interested in child pornography, McNamara said the sting was not a case of entrapment.

Any entrapment defense was eliminated when the two suspects allegedly went further with the

plan, McNamara said, including buying chloroform to facilitate a kidnaping.

The bulletin board searches are one area where San Jose has been on the cutting edge of law enforcement, McNamara said.

24/8/89

More charges filed in child-porn case

SEATTLE P-1

By Jack Hopkins 8/4/89
P-I Reporter

A Bothell school bus driver, who claims he has a legal right to possess child pornography as long as he doesn't share it with anyone, was charged yesterday with 24 counts of possessing and duplicating kiddie porn.

Roger Douglas Smith, who was charged in May with three counts of dealing in depictions of minors engaged in sexually explicit conduct, had the additional counts filed against him moments before the start of his trial on the earlier charges.

Smith, 54, pleaded innocent to the new counts and immediately went on trial on all the charges.

The bus driver, who was suspended from his job with the Northshore School District in May, waived his right to a trial by jury and agreed to have King County Superior Court Judge Anne Ellington decide the case.

Smith told Ellington he kept the sexually explicit material — seized by FBI agents during a raid on his house three months ago — solely for his own use.

He said he duplicated some deteriorating films because he wanted to preserve them.

Deputy Prosecutor Dean Lum acknowledged that no evidence was being presented to prove distribution of the material.

Lum disputed Smith's claim that the state's child pornography law unconstitutionally infringes

on his First Amendment rights and his rights of privacy.

The state's compelling interest in preventing sexual exploitation of children overcomes the First Amendment and privacy rights issues, he said.

Defense attorney George Landrum said Smith hadn't exploited any children by possessing and duplicating the material.

Boxes seized from Smith's home contained movies, magazines and photos of children, many of them under 10, engaged in many different acts of sexual intercourse.

Landrum said Smith wasn't denying the contents of the material and was basing his defense on his right to have it for personal use in his own home.

Smith's only connection with pornography, the lawyer said, was as a private viewer. Smith's interest was, in large part, intellectual, he said.

Landrum told Ellington that no one should film children in sexually explicit activities. But possessing the material wasn't the same as filming it, he said.

Lum argued that possession and duplication are serious offenses anyhow. "You exploit that child anew every time you look at that film," he said. "Every time you duplicate this kind of material you exploit children again."

Ellington is expected to hand down her verdict today.

Smith, who has no criminal record, is in the county jail.

Man found guilty of child porn

SEATTLE POST-INTELLIGENCER

By Jack Hopkins 8/7/89
P-I Reporter

Roger Douglas Smith, who was working as a school bus driver in Bothell when FBI agents raided his home and seized large amounts of child pornography, has been found guilty of 27 counts of possessing and duplicating child porn.

Deputy Prosecutor Dean Lum said his office likely will recommend a 15-year prison term for Smith when he is sentenced in the next several weeks.

King County Superior Court

Judge Anne Ellington convicted Smith on Friday of 23 counts of duplicating child pornography and four counts of possessing child pornography after rejecting his claim that he had a legal right to the material as long as he didn't share it with others.

When federal agents raided Smith's home, they took numerous boxes of movies, magazines and photos of children engaged in a variety of sexual acts.

Smith, who has been fired from his position with the Northshore School District, didn't deny the material was his or that it

contained sexually explicit material involving youngsters. Smith, 54, told Ellington he kept the material solely for his own use.

He said its seizure by federal authorities violated his constitutional rights of free speech and privacy.

Ellington, however, said case law supported Lum's contention that the state's compelling interest in preventing sexual exploitation of children justifies any infringement on the free speech and privacy rights of Smith.

Smith is being held in King County Jail pending sentencing.

Akersloter nauw betrokken bij ontwikkeling Kindvriendelijk verhoren levert rijkspolitie prijs op

AC 31-8

(Van onze verslaggeefster)

AMSTERDAM — Een kind is getuige of zelfs slachtoffer van een misdrijf en moet gehoord worden. De politie, de officier van justitie en de rechter-commissaris willen het verhaal horen. Telkens opnieuw moet het kind de traumatische ervaring doormaken. Voor de sectie Jeugd- en Zedenzaken van de Amsterdamse rijkspolitie reden om naar oplossingen voor dit probleem te zoeken. Het resultaat van de zoektocht, een cursus 'horen van kinderen', is in de smaak gevallen. J. Oost uit Akersloot (hoofd jeugd- en zedenzaken) en J. Jans (orthopedagoge bij de hoofdstedelijke rijkspolitie) krijgen maandag 4 september de Innovatieprijs 1989 uitgereikt door inspecteur-generaal Frackers.

„Kijk”, zegt Oost, „de politiewereld is meestal erg behoudend. We werken met de wet en die loopt altijd achter. Deze prijs kwam voor ons als een donderslag bij heldere hemel. Maar we zijn wel tevreden dat onze drang tot innovatie ook door de rest van het korps gewaardeerd wordt. Misschien dat ook anderen geïnspireerd worden.”

Begin 1988 begonnen Oost en Jans met de voorbereiding van hun project. Van meet af aan was er interesse bij de Amsterdamse korpsleiding, maar ook in Den Haag keek men belangstellend toe. De ministeries van justitie en binnenlandse zaken hebben het project betaald. Kosten: 100.000 gulden.

Momenteel zijn zeven zorgvuldig geselecteerde rechercheurs uit heel Nederland bezig met de training. „De laatste tijd is een aantal geruchtmakende zaken met kinderen in het nieuws geweest. De politie bleek niet altijd goed gereageerd te hebben op de situaties. Bovendien wordt tegenwoordig steeds vaker aangifte gedaan van seksueel misbruik. Vroeger werd bekeken of een verhoor al dan niet noodzakelijk was. Tevens werd gezien of het door de politie moest worden uitgevoerd, of door een externe deskundige zoals een orthopedagoge. Maar de laatste heeft natuurlijk een ander uitgangspunt. Bij de politie gaat het toch in eerste instantie om de feiten. Vandaar dat we hebben besloten om mensen binnen het korps op te leiden”, aldus de Akersloter.

Video

Het spanningsveld tussen enerzijds het algemeen belang en anderzijds het persoonlijk belang van het kind, wordt met de cursus natuurlijk niet weggelaten. Een moord moet nou eenmaal opgelost worden. „Maar als we denken dat het voor het kind niet bezwaarlijk is om het verhaal te vertellen, blijft het toch

De prijswinnaars in de verhooruimte.

(Foto Joop Boek)

zaak om deze nare ervaring tot een minimum te beperken”, vervolgt Oost.

Oost en Jans kwamen op het idee audiovisuele middelen in te schakelen, wat bij de politie nog weinig gebeurt. Er werd een studio gebouwd,

met een regiekamer en een ruimte voor het kind. De kamer waar verhoord wordt is kleurig ingericht, om het kind op zijn gemak te stellen. In de vier hoeken van de kamer hangen camera's. In een van de wanden is een grote spiegel aangebracht,

waarachter de regiekamer ligt. Van daaruit kan het verhoor geobserveerd worden door politie en eventueel de ouders.

Van het verhoor wordt een video-opname gemaakt met een tijd-, dagen datum-indicatie. Indien de officier van justitie of de rechter daar belang aan hecht, kan deze opname worden getoond. De tijdsindicatie garandeert dat er niet in de band geknipt is. Oost: „Knippen kan natuurlijk wel, maar wij hebben een ambtseed. Als we niet meer van die eerlijkheid kunnen uitgaan, zijn we nergens.” Het verslag op papier blijft de bewijsvoering.

De videoband wordt tijdens het opsporingsonderzoek opgeborgen in een kluis. Hij wordt 'gekoesterd', zoals Oost zegt. „Het is niet de bedoeling dat Jan en alleman de band te zien krijgt. Het auteursrecht ligt bij de commandant van ons district, hij is eigenaar van de band.” Ouders wordt om toestemming gevraagd voor het verhoor, tenzij zij zelf verdachten zijn. Kinderen vanaf twaalf jaar geven zelf toestemming.

Inzet

De cursus bestaat uit een theoretisch en een praktisch gedeelte. Jans: „Niet iedereen is geschikt voor deze cursus. We vragen veel inzet en het vergt ook wat van de cursisten. Als het over seksueel misbruik van kinderen gaat, dan komen ze zichzelf tegen.”

De selectie is streng, rechercheurs moeten al een aantal jaren in dienst zijn en ongeveer hetzelfde opleidingsniveau hebben. Tijdens de opleiding, die een jaar duurt, verhoren de cursisten kinderen die daadwerkelijk 'slachtoffer' zijn. Jans: „Een goed voorbeeld is een 6-jarig meisje uit Zeeland, dat zag hoe haar moeder werd vermoord. Dat kind is vorige week door een van de cursisten verhoord.”

De training moet geen vast onderdeel worden van de rechercheursopleiding. Wel is het de bedoeling van Jans en Oost de cursus door te sluisen naar andere regio's. Daar zouden dan ook studio's gebouwd moeten worden.

● LAURA VAN TONGEREN

I
F
Ic
Ph
W
Je
V
F

SAP: Robin Hood wil 'rijke zwendelaars' rekening presenteren

door Julie Wevers **TR?**

Dat de 'crème de la crème' van Nederland moeiteloos twintigduizend gulden neer kon tellen om vanachter een goed gedekte tafel Frank Sinatra te zien zingen, illustreert volgens de Socialistische arbeiderspartij (SAP) dat de rijken in Nederland rijker worden en de armen steeds armer.

„Nederlanders stonden er tot nu toe om bekend dat ze hun rijkdom niet aan de grote klok hangen, liever bedekken”, zegt de uit Limburg afkomstige SAP-lijsttrekker Harrie Lindelauff (34). „Maar tijdens dat Sinatra-concert lieten zakenlieden en politici, die ons onophoudelijk vertellen dat we moeten bezuinigen, schaamteloos zien hoe goed ze het hebben.”

De verkiezingsleus 'presenteer de rijken de rekening', laat niets te raden over. Volgens de SAP is er in 'een rijk land als Nederland' geen enkele reden om te bezuinigen op essentiële zaken als gezondheidszorg, uitkeringen en onderwijs. Integendeel, als zij het voor het zeggen zou krijgen, gaan de uitkeringen met 400 gulden omhoog en worden onderwijs, openbaar vervoer en gezondheidszorg gratis. 'Prachtig die voorstellen van de Socialistische arbeiderspartij. Maar is het 'Sinterklaasgehalte' van ons programma niet nog groter dan dat van de Groen Links?', zo staat in het verkiezingsprogramma. 'Nee', er is geld. Geld dat weggehaald moet worden bij de winsten van de ondernemingen, bij het leger en bij de rijke zwendelaars'. In plaats van de wat softe Sinterklaas noemt de SAP zichzelf overigens liever heldhaftig Robin Hood.

Werkvloer

De partij, die in 1982 ontstond uit de Internationale kommunisten bond (IKB), heeft zeshonderd leden van wie velen als kaderlid actief zijn in de vakbond FNV. Hun uitgangspunt is dat politiek niet alleen in Den Haag wordt bedreven maar vooral ook onder de arbeiders op de werkvloer. De leden zijn over het algemeen jong, tussen 20 en 40 jaar en gemiddeld hoog opgeleid.

'Communistisch' wil Lindelauff zijn partij absoluut niet noemen. „Wat zegt dat woord tegenwoordig nog. Het is zo misbruikt door de dictatoriale regimes in de Sowjet-Unie, China en Oosteuropa waar de arbeiders

geen enkele zeggenschap hebben. Door de CPN wordt de partij honoreert trotskistisch genoemd. „Dat is voor hen een scheldwoord”, zegt Lindelauff voor alle duidelijkheid. „Wij zijn een sekte van de Vierde Internationale. Deze werd in 1938 door Trotski opgericht, uit onvrede met het dictatoriale beleid van Stalin.” Nee, zelf omschrijft hij de SAP liever als 'revolutionair socialistisch'. Revolutionair is de partij zeker. Er moeten vooral dingen weg: het leger, de monarchie, de sollicitatieplicht, de Mobiele eenheid, de indirecte belastingen, de milieuvuilende bedrijven, en natuurlijk: Shell uit Zuidafrika.

„Wij een alternatieve club? Misschien wel. Het heeft tegenwoordig weer een positieve bijklank, voor het milieu en zo. Maar als je ons uiterlijk bedoelt, er lopen bij ons geitewollensokkentype's rond. Maar net zo goed ook hele moderne geklede mensen.

Over criminaliteit maakt de SAP, die de regering een van de grootste boeven van Nederland vindt, zich niet zo druk. 'De kans dat de regering je geld pikt is natuurlijk veel groter dan dat een zakkenroller dat doet', staat in het verkiezingsprogramma. De partij vermoedt dat de regering het criminaliteitsprobleem opblaast om politie en justitie meer bevoegdheden te kunnen geven.

Advocatuur eist meer geld voor sociale rechtsbijstand

Van onze verslaggever

AMSTERDAM — De Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN) eist van de minister van Justitie 50 procent verhoging van de vergoeding voor rechtsbijstand aan minder draagkrachtigen. Als de minister niet snel over de brug komt, zal de VSAN de zaak aan de rechter voorleggen.

De sociale advocatuur overlegt, samen met de Nederlandse Orde van Advocaten, al geruime tijd met het ministerie van Justitie over de tarieven van de gefinancierde rechtshulp. Volgens de VSAN gaat dit overleg uiterst traag en levert het steeds maar niets op.

De gemiddelde vergoeding voor rechtsbijstand aan minder draagkrachtigen bedraagt momenteel 80 gulden per uur, inclusief 6 procent btw. Het richttarief van de Orde van Advocaten, dat wordt berekend voor rechtsbijstand aan betalende cliënten, bedraagt 240 gulden per uur, exclusief 18,5 procent btw.

De VSAN vindt dat het uurtarief van 80 gulden zeker verdubbeld moet worden, zodat niet alleen de advocaten een redelijker inkomen kunnen verdienen, maar ook de kantoren beter kunnen worden uitgerust en de administratieve medewerkers van de advocatenkantoren een behoorlijk salaris kunnen verdienen. Als voorlopige stap op de weg naar verdubbeling, moeten de tarieven per 1 oktober met 50 procent omhoog naar 120 gulden per uur, vindt de VSAN.

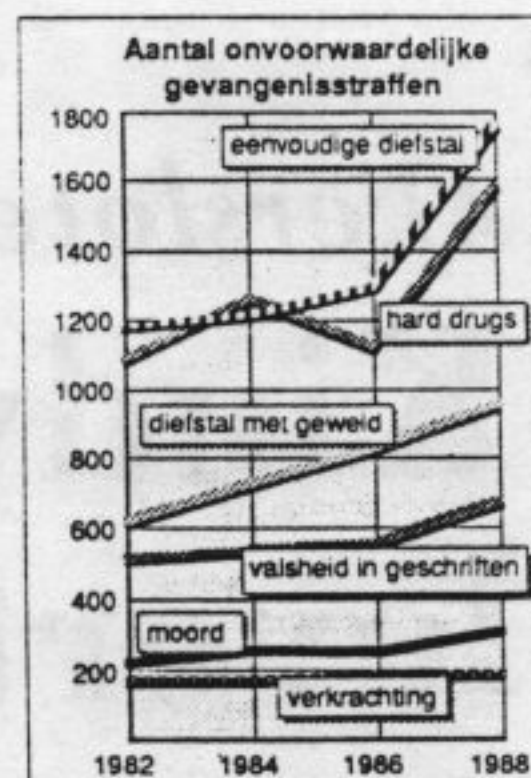
Een doorsnee sociale advocaat werkt wel acht uur of meer per dag, maar niet al die gewerkte uren komen voor declaratie in aanmerking. In de sociale rechtspraktijk bedraagt de jaaromzet per advocaat maximaal 96 duizend gulden. Die omzet wordt bereikt door de vergoeding voor 1200 uren. Van dit bedrag moeten nog alle kantoorkosten worden betaald. Ook gaat de geïncas-

seerde btw er nog vanaf.

Volgens de VSAN is de financiële positie van de sociale advocatuur onhoudbaar. Met werkweken van vijftig tot zestig uur wordt vaak maar net het minimumloon verdiend.

De VSAN overweegt een bodemprocedure aanhangig te maken, waarin aan de rechter wordt gevraagd wat een adequate uurvergoeding is voor de sociale rechtsbijstand. De uitspraak in zo'n rechtszaak kan wel twee jaar op zich laten wachten. Daarom zal — als de minister niet heel snel tot verhoging besluit — in een kort geding tariefsverhoging met 50 procent worden gevraagd.

De rechter heeft zich al eens eerder uitgesproken over de financiële problematiek van de sociale advocatuur. Op 18 mei dit jaar bekrachtigde het hof in Den Haag een eerdere uitspraak van de president van de Haagse rechtbank, waarbij het aan de minister van Justitie werd verboden de vergoedingen in strafzaken verder te verlagen.

Straf VK 26

Er worden langere gevangenisstraffen opgelegd door de Nederlandse rechter. In 1982 was de gemiddelde strafduur 3,2 maanden, vorig jaar was dat 75 procent hoger: 5,6 maanden. Dit valt op te maken uit gegevens van het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS).

Zeven jaar geleden werden 17062 onvoorwaardelijke straffen opgelegd met een totale duur van 4487 jaren. Vorig jaar bedroeg het aantal gevangenisstraffen 16426, maar de totale duur is opgelopen tot 7623 jaar.

Voor diefstal hebben de rechters in totaal vorig jaar 3018 jaar gevangenisstraf opgelegd, 1975 jaar voor handel in hard drugs en 784 voor moord en doodslag. Voor deze categorieën, geldt overigens dat er ook sprake is van een absolute toename van het aantal misdrijven dat door de rechter is bestraft.

Dat het totale aantal opgelegde gevangenisstraffen toch lager ligt dan in 1982, komt vooral door de afname van onvoorwaardelijke voordelingen in de omvangrijke categorie lichte verkeersmisdrijven. Zeven jaar geleden nog 5240, vorig jaar 2188. Omdat voor die misdrijven doorgaans een korte detentie staat, zegt de toename van de gemiddelde strafduur weinig over de strengheid van de Nederlandse rechters.

Handwritten notes: 18-0-89, 18-0-89, 18-0-89

Geweldsonderzoek van Römzens is wetenschappelijk dubieus

Het onderzoek van Renée Römzens naar geweld tegen vrouwen deed onlangs het nodige stof opwaaien. Jan Blokker en Piet Vroon trokken er in de Volkskrant (27 juni, 15 juli) tegen van leer en verschillende lezers maakten zich daarover kwaad. Marten Brouwer, hoogleraar massapsychologie en openbare mening, beticht de participanten in de discussie ervan het onderzoeksrapport van Römzens niet te hebben gelezen. Niettemin is het onderzoek zijns inziens het er aan uitgegeven geld niet waard.

Geweldsonderzoek wordt op emotionele gronden bekritiseerd

Onderzoeken naar (seksueel) geweld als dat van Renée Römzens worden veelal uitgevoerd in het kader van een andere wetenschappelijke traditie dan die waarop critici als Piet Vroon (de Volkskrant 15 juli) en Marten Brouwer (Open Forum 12 augustus) zich beroepen. Maar daarom, aldus onderzoekster Margreet Wegeling, zijn de onderzoeksuitkomsten nog niet irrelevant. Men toetst de levenservaringen van zwarte Zuidafrikanen toch ook niet aan de opvattingen van blanken?

Opmerkelijk is de ijver waarmee sommigen hun wetenschappelijk gewicht in de schaal gooien om te bewijzen dat onderzoeken naar de machtsverhouding tussen de seksen als dat van Römzens naar *Geweld tegen vrouwen in heteroseksuele relaties* (1989) niet deugen.

Piet Vroon en nu weer Marten Brouwer haasten zich de uitkomsten van dit onderzoek te diskwalificeren. Soortgelijke kritiek werd in het najaar van 1988 door Vroon (de Volkskrant 17 september en 1 oktober) ook al geuit op de studie van Draijer naar *Seksueel misbruik van meisjes door verwanten* (1988).

Van waar die ijver? Is het wetenschappelijke *Gründlichkeit*? Op het eerste gezicht lijkt dat van wel: de verwijzen aan de onderzoeksters spitsen zich immers toe op methodologische kwesties. De wijze van gegevensverzameling zou te weinig systematisch en/of te weinig controleerbaar zijn; de uitkomsten zijn te subjectief want niet gecheckt aan de hand het oordeel van anderen dan de slachtoffers. Conclusie: wetenschappelijk is helemaal niet bewezen dat geweld echt voorkomt in zoveel partnerrelaties (Römzens), incest echt voorkomt bij zoveel meisjes (Draijer).

De heren staan kortom pal voor de wetenschap. Ook ik houd van onderzoek dat systematisch wordt verricht en op duidelijke wijze gerapporteerd, en waarvan de stappen achteraf controleerbaar zijn, en ook ik meen dat bijvoorbeeld Römzens wat eenduidiger in haar verslaggeving had kunnen zijn.

Maar is haar onderzoek en of dat van Drayer daarmee onwetenschappelijk en zijn de uitkomsten onwaar? En over welke wetenschap en welke waarheid hebben wij het dan eigenlijk?

Definitiestrijd

Beide critici hebben met name affiniteit met de Amsterdamse psychologische onderzoekstraditie, waarin het zoeken naar objectieve waarheid, dat wil zeggen onafhankelijk van de waarnemer, voorop staat.

In die traditie passen de bekritiseerde studies natuurlijk niet. Draijer en Römzens brengen de subjectieve ervaring van slachtoffers van (seksueel) geweld in gezinsrelaties in kaart door middel van de zogenaamde „*verstehende*” benadering die aan de Universiteiten van Utrecht en van Leiden een lange traditie kent. Deze benadering heeft onder meer bijgedragen aan inzicht in het verschijnsel „definitie-strijd”.

Op het terrein van de sekseverschillen is bijvoorbeeld bekend dat de ervaringen van mannen en vrouwen in de

zelfde situatie nog al eens niet sporen. Wat door de ene sekse levensbedreigend geweld wordt genoemd — bijvoorbeeld het gericht smijten met een zwaar voorwerp naar de partner — is voor de andere sekse een onschuldige uiting van ongeduld. Onderzoekers meten in deze traditie dan ook geen „*waarheid*” maar definiëringen van waarheid en nemen zelf een plaats in in deze definitiestrijd.

Als de inzet van onderzoek is: de ervaringen van slachtoffers op tafel brengen is het dan ook weinig relevant de ervaringen van de dader of van derden daar tegenover te stellen, zoals Brouwer voorstelt. De levenservaringen van zwarte Zuidafrikanen zal men evenmin willen toetsen aan de mening van „blanken” over het leven van zwarten. Brouwer is op zoek naar De Waarheid, maar daarvan bestaan verschillende en tegenstrijdige versies.

Dodelijke schokken

Er zijn dus méér adequate wetenschappelijke benaderingen dan Brouwer en Vroon ons willen doen geloven. Maar het is de vraag of de wetenschappelijke waarde van de genoemde studies hetgeen is waarom alle opwinding draait. Indien dat zo zou zijn, waarom staan dan alleen deze onderzoeken en niet veel meer andere studies naar subjectieve ervaringen onder vuur?

De Amerikaanse psycholoog Milgram ondervond al in de jaren zeventig een soortgelijke kruisocht tegen zijn werk (*Grenzeloze Gehoorzaamheid*, 1975). Hij vermeldt dat de wetenschappelijke waarde van zijn onderzoek naar de bereidheid van mensen anderen (dodelijke) schokken toe te dienen als een autoriteit hen dat opdraagt, jarenlang in twijfel is getrokken.

Met eenzelfde ijver als Vroon en Brouwer aan de dag leggen is ook Milgram indertijd door collega-onderzoekers fel aangevallen op de door hem gekozen steekproeven en proefopstellingen. Herhalingsonderzoeken onder andere condities en met andere steekproeven bleken echter geen wezenlijke verschillen op te leveren: mensen blijken op verzoek voor het overgrote deel vrijwillig afstand te doen van hun individuele geweten en de moraal van hun opdrachtgever als bindend te accepteren. Bijna ieder van ons is in staat en bereid op bevel onschuldige mensen af te maken.

De kritiek bleef echter voortduren. Milgram veronderstelde ten slotte dan ook dat er iets heel anders aan de hand moest zijn: de kern van het probleem was waarschijnlijk niet de onderzoeksmethode maar de *onverteerbaarheid* van de uitkomsten.

Ik heb de indruk dat Vroon, Brouwer en anderen op dezelfde wijze last hebben van de onverteerbaarheid van de uitkomsten inzake de rol van mannen bij machtsgebruik en (seksueel) geweld binnen gezinnen en partnerrelaties.

Toch durf ik wel te voorspellen dat Nederlands herhalingsonderzoek, evenmin als het thans bekende buitenlandse onderzoek, „minder erge” uitkomsten zal opleveren. Hoe graag de critici ook zouden willen dat het huidige onderzoek gewoon slecht is uitgevoerd en dat deze dingen „bij ons” niet, of slechts bij hoge uitzondering, of slechts als vrouwen zelf geweld uitlokken (enzovoort), voorkomen.

MARGREET WEGELING
Schrijfster doet aan de Universiteit van Amsterdam onderzoek naar hulpverlening aan slachtoffers van seksueel geweld.

Eind juni werd er nieuws gemeld over geweld tegen vrouwen in huwelijken en andere volwassen relaties. Renée Römzens had haar desbetreffend onderzoeksrapport aangeboden aan staatssecretaris Dees. Er kwam ook een populaire versie van in de boekwinkels, en WVC deed er een uitgebreid persbericht bij. De krantenkoppen maakten er goede sier mee. Alleen, niet altijd dezelfde sier. In De Journalist van 17 juli geeft Jeanne Doomen een opmerkelijk overzicht over de verschillen. Gaat het om 11 procent of om 20 procent? Gaat het om regelmatige mishandeling dan wel om incidentele? Geen verpletterende duidelijkheid in ieder geval.

Ook columnisten deden hun zegje. In deze krant Jan Blokker, en Piet Vroon. In een badinerend stuk (15 juli) wees Vroon er onder andere op, dat Römzens zich niet had beziggehouden met psychisch geweld. Misschien zou dat wel eens typerender kunnen zijn voor vrouwen dan voor mannen. Hierop reageerde een aantal lezers (22 juli) nogal boos. Dit alles op grond van de krantenberichten. Misschien is het toch beter om het oorspronkelijke onderzoeksrapport te lezen. Dan zou in ieder geval collega Vroon heel anders uit de hoek zijn gekomen.

Het rapport Römzens ziet er op het eerste gezicht heel degelijk uit. Paragrafen systematisch doorgenummerd tot en met, bijvoorbeeld, 11.4.3.2. In de bijlagen een stuk of zestig pagina's tabellen. En de gebruikte vragenlijst — hé, die staat niet afgedrukt! In plaats daarvan wordt in de tekst zelf uitgelegd, hoe de gesprekken zo ongeveer verlopen zijn. Daarbij blijken rare dingen.

Niet iedereen werd op dezelfde manier ondervraagd — Römzens gebruikt hiervoor het eufemisme „flexi-

bele gesprekstijl”. Ook werd de partner, waarover de vrouwen werden ondervraagd, op uiteenlopende wijze gekozen (als er nu geen geweld plaatsvindt, dan maar over een vroegere partner bij wie dat wel zo was). En tenslotte verschilde het optreden van de interviewsters onderling.

Römzens juicht zelfs over „enkele uitzonderlijk getalenteerde interviewsters die beduidend meer dan gemiddeld erin zijn geslaagd vrouwen geweld te laten rapporteren”. Zij gaat er kennelijk vanuit, dat ieder gerapporteerd geweld ook echt zal zijn voorgekomen (en voor echtheid gebruikt zij dan, op zich terecht, de wetenschappelijke term „validiteit”).

Maar van enigerlei behoorlijke validiteit is uiteraard geen sprake. Als je aan Nel vraagt, of er in haar relatie met Jan geweld voorkomt (en wat voor soort geweld), dan is de meest voor de

hand liggende methode van validering: vraag het ook aan Jan.

Dat is natuurlijk lang niet altijd eenvoudig; en je kunt ook denken aan alternatieven, zoals een huisarts. Maar het feit dat deze *check* moeilijk ligt, betekent nog niet dat je die bij voorbaat achterwege mag laten. En het betekent zeker niet dat je de antwoorden van Nel onmiddellijk als valide mag aanmerken, omdat er zoveel geweld in zit.

Geweldsindex

Neem eens een ander voorbeeld. Stel, we doen een onderzoek naar relaties met als hoofdvraag: wie van de twee past zich het meeste aan in jullie relatie? Als iemand zo'n onderzoek zou uitvoeren door alleen de vrouwelijke, of alleen de mannelijke, of alleen de oudste, of alleen de jongste partner te ondervragen — dan kunnen we toch

vraagtekens zetten bij de uitkomsten.

Neem nog eens een ander voorbeeld. Als we een onderzoek zouden doen naar het rijgedrag van partners, die om de beurt het stuur nemen op hun vakantie — dan zouden we toch niet systematisch slechts aan een soort partner mogen vragen, of de ander wel eens gevaarlijk rijdt?

Dit laatste is geen onschuldig voorbeeld. In de geweldsindex van Römzens komt als een van de ijkpunten

naar voren: „gevaarlijk autorijden (als vrouw naast bestuurder zit)”. Dat zou dan een vorm van ernstig gewelddadig gedrag zijn. Dat kan natuurlijk. Maar als je uitsluitend aan Nel vraagt of Jan wel eens gevaarlijk rijdt, en niet aan Jan of dat echt zo is, en al helemaal niet aan Jan of Nel soms ook wel eens gevaarlijk rijdt — wat wil je dan voor „waar” houden?

Römzens geeft overigens wel degelijk enkele gegevens over gewelddadig gedrag van vrouwenkant. In haar steekproef van ongeveer duizend vindt ze zo'n tweehonderd gevallen van eenzijdig geweld van man tegen vrouw; zo'n vijftig gevallen van wederkerig geweld; en zo'n honderd gevallen van eenzijdig geweld van vrouw tegen man. Dat laatste mag verbazing wekken. In een verzameling gegevens die uitsluitend afgaat op informatie van vrouwelijke zijde lijkt dit zelfs een opmerkelijk hoog getal.

Bovendien heeft Römzens een opvallende sluis ingevoerd in haar onderzoek. Als vrouwen zeiden dat ze nooit door hun partner waren mishandeld, dan werd er verder helemaal niet meer doorgevraagd over geweld. Zodoende kon de vraag, of ze zelf ooit hun partner hadden mishandeld, niet meer worden gesteld.

Hoe komt ze dan toch aan die honderd gevallen? Flexibele gesprekstijl misschien?

Conclusies: een vrij waardeloze verzameling gegevens; een wetenschappelijk ondeugdelijk rapport; en een hoop weggegooid geld. Maar ja, je kunt je aan bepaalde krantenkoppen verlustigen.

MARTEN BROUWER
Hoogleraar massapsychologie en openbare mening aan de Universiteit van Amsterdam.

Seksueel geweld

Sommige geleerden valt het zwaar om onderzoeksrapporten zorgvuldig te lezen als de uitkomsten hun onwelkom zijn. Zo beweert M. Brouwer, hoogleraar massapsychologie, dat het onderzoek van R. Römzens naar geweld tegen vrouwen wetenschappelijk niet zou deugen (de Volkskrant van 12 augustus).

Römzens zou de gegevens over het geweld dat vrouwen jegens mannen oplegen hebben vertekend door een „opvallende sluis” in te bouwen: „Als vrouwen zeiden dat ze nooit door hun partner waren mishandeld, dan werd er verder helemaal niet meer doorgevraagd over geweld”, aldus Brouwer.

Deze bewering is echter niet juist. De vraag is aan alle vrouwen voorgelegd die ooit een partner hadden gehad. Vrouwen die meer dan één relatie hadden gehad, werden over slechts één relatie uitgebreid ondervraagd, bij voorkeur de huidige of een eerdere relatie waarin van geweld sprake was. De gegevens over eenzijdig geweld van de kant van vrouwen (10,6 procent) zijn dus niet te vergelijken met die over het eenzijdig geweld dat zij van mannen hebben ondervonden. (Daar is immers wel de „ooit”-vraag gesteld.) Het onderzoek van Römzens, waarin geweld van mannen jegens vrouwen centraal stond, had deze pretentie ook helemaal niet.

Verder twijfelt Brouwer aan de validiteit van de gegevens. Hiermee treedt hij in het voetspoor van collega Vroon die vorig jaar beweerde dat je niet op retrospectieve uitspraken van vrouwen over seksueel misbruik kunt afgaan, omdat bekend is dat ongelukkige mensen hun jeugd negatiever afschilderen.

Zou Brouwer vinden dat je de vragen ook aan de betreffende vaders of broers had moeten voorleggen? Bij een dergelijke aanpak zou het met incest en vrouwenmishandeling in elk geval erg blijken mee te vallen. Over validiteit en betrouwbaarheid kunnen we dan echter maar beter zwijgen.

AMSTERDAM Nel Draijer
Aafke Komter

Bewijs

Marten Brouwer weigert blijkbaar te begrijpen dat geweld tegen vrouwen door hun (ex-)partners schrikbarend veel voorkomt en dat dit geweld moet stoppen!

Beste meneer Brouwer, de „Blijf van m'n Lijf”-huizen zitten na vijftien jaar nog steeds vol. Is dit misschien genoeg bewijs?

AMSTERDAM Annemiek Staarman

'Je beseft dat het niet fout is homo te zijn'

UN
17/8

(Door Anka
van Voorthuysen)

UTRECHT — 'Hoe vertel ik het mijn ouders' en 'Hoe reageerden vrienden en familie toen je ze vertelde homo te zijn'. Die twee vragen komen elk jaar weer uitgebreid aan de orde op de avonden van Beide Pinken. De groep is bedoeld voor alle homojongeren onder de 26 jaar uit Utrecht en omgeving.

De naam werd verzonnen tijdens de oprichtingsvergadering, maart 1987, en is voor velerlei uitleg vatbaar. *Allebei de pinken* (zowel voor jongens als meiden), *bij de pinken zijn* (koppie koppie) en *pink* (het Engelse woord voor roze, het homo-kleurkje).

Beide Pinken houdt eens in de twee weken op dinsdagavond open huis. Vanaf acht uur 's avonds staat het COC-pand aan de Utrechtse Oudegracht dan open voor jongeren. Er zijn thema-avonden, maar af en toe wordt er ook een film gedraaid of is er swingen.

Volgens Lucia Bressers is zo'n jongerengroep onontbeerlijk. "Wanneer je als jongere ontdekt dat je homoseksuele gevoelens hebt, is het moeilijk om ergens op af te stappen. Je weet niet waar je terecht kunt en wat je er precies mee wilt".

Zij zelf dacht ook jarenlang dat 'het' wel over zou gaan en liep elke keer weer aan de deur van het COC voorbij. Lucia: "Ik ben er wel vijf keer langsgelopen voor ik uiteindelijk naar binnen stapte. Ik was toch bevooroordeeld over homo's. Je bent eigenlijk alleen maar bekend met het beeld dat de media schetsen en daar herkende ik niets van. Dat waren van die hele radicalen, of zo'n type als Jos Brink. Dat zei mij weinig. Er zijn weinig vrouwelijke voorbeelden en ik voelde me er helemaal alleen voor staan".

De *coming out* (het vertellen aan vrienden en familie) komt natuurlijk uitgebreid aan de orde op de avonden van de jongerenafdeling. Maar het is niet alleen praten over problemen, benadrukt de studente toegepaste huishoudwetenschappen. "Ik had bijvoorbeeld helemaal geen achtergrond", vertelt ze. "Bij het COC hoorde ik voor het eerst over hoe homoseksuelen in het verleden zijn behandeld en wat er is te krijgen op het gebied van homo-literatuur".

Het uitwisselen van informatie werkte bij Lucia heel positief. "Stap voor stap werd ik zekerder van mezelf. Eerst ontdek je dat je niet de enige bent en zo langzamerhand ontwikkel je het besef dat het niet verkeerd is om homo te zijn".

Groot voordeel van zo'n homojongerengroep is dat iedereen openlijk over zijn of haar seksuele voorkeur kan praten. Sommigen hebben hun vermoeden jarenlang verborgen gehouden en er zelfs met hun beste vrienden nooit over gepraat.

Bij Beide Pinken is iedereen homoseksueel. Lucia: "Dat praat makkelijker. In het dagelijks leven denk je toch vaak dat je de enige bent in een gezelschap. Ook al vermoed je het soms van iemand, dan kun je daar toch niet makkelijk over beginnen, want je weet niet of die ander er wel openlijk voor wil uitkomen".

De meeste jongeren geven hun homoseksualiteit pas toe als ze op kamers wonen. Dan krijgen ze een nieuwe vriendenkring en kunnen ze hun eigen leven inrichten zonder de controle van ouders en kennissen. Sommigen

De Utrechtse homojongerengroep Beide Pinken begint in september met haar programma van het seizoen '89-'90. Vijf september draait er een film en is er een disco-avond in het COC-pand, bedoeld voor alle homoseksuele jongeren tot 26 jaar. In verband met de studenten-introductie zijn leden van Beide Pinken aanstaande woensdagavond aanwezig in het COC-pand aan de Oudegracht om belangstellenden informatie te geven over het homo-leven in Utrecht.

gaan een 'dubbelleven' leiden. Hetero thuis bij pa en ma, homo in de grote stad.

Er zijn natuurlijk altijd mensen die zo'n jongerengroep helemaal niet nodig hebben. Die ontdekken dat ze homoseksueel zijn, vertellen dat blijmoedig aan hun begripvolle ouders en nemen de eerste verkering meten mee naar het eerstvolgende familiefeestje.

Maar meestal gaat het toch anders. Ouders reageren vaak negatief als ze van hun dochter of zoon horen dat die homoseksueel is. Lucia: "Veel ouders hebben natuurlijk het geluk van hun kinderen voor ogen. En gezien de maatschappelijke situatie heb je als homoseksueel met meer problemen te kampen. Dat weten ouders ook en die vragen zich af of hun kind wel gelukkig kan worden".

Beide Pinken heeft altijd maar een paar jaar dezelfde mensen over de vloer. Lucia: "Als je dat hele proces hebt doorlopen en zekerder bent geworden, dan wordt die homoseksualiteit iets van jezelf en is de behoefte er niet meer om het als iets apart te zien. Het is een doorstroomgroep. Je leert er mensen kennen, werkt aan je *coming out* en na 'n tijd heb je de groep niet meer nodig".

Smartegeld na mishandelen van homoseksueel

Door een onzer redacteurs

NRC

DEN HAAG, 23 aug. — De rechtbank in Den Haag heeft vijf mannen die zich schuldig hebben gemaakt aan mishandeling en vernedering van een homoseksuele man veroordeeld tot het betalen van 25.000 gulden smartegeld en 25.000 gulden schadevergoeding aan het slachtoffer.

De vijf moeten ook de kosten van de civiele procedure van ongeveer 10.000 gulden betalen. Het 'potenrammen' gebeurde in mei 1983 toen het slachtoffer door drie mannen in een auto werd getrokken, hij zich moest uitkleeden en werd betast. De man werd daarna gedwongen naakt een café in Delft te betreden waar hij opnieuw te midden van tientallen bezoekers werd lastig gevallen en met drank werd begoten.

Behalve de drie initiatiefnemers van het potenrammen is in deze civiele procedure, die het slachtoffer pas twee jaar na de gebeurtenissen durfde aan te spannen, ook de eigenaar van het café veroordeeld omdat hij niets heeft gedaan om aan de vernederingen een einde te maken. Tevens is een man aansprakelijk gesteld die het slachtoffer na de gebeurtenissen in zijn auto meenam en hem vervolgens halverwege de rit uit de auto heeft gezet. De drie initiatiefnemers zijn voor deze feiten al veroordeeld tot enige maanden onvoorwaardelijke gevangenisstraf.

De verzekeringsmaatschappij van de caféhouder, die WA was verzekerd, heeft het verschuldigde bedrag inmiddels betaald. De

vijf mannen zijn ieder voor het volledige bedrag aansprakelijk gesteld en moeten onderling verhaal zoeken. Volgens de raadsman van het slachtoffer, mr. H. Bruin uit Zoetermeer, is de voor Nederlandse begrippen uitzonderlijk hoge schadevergoeding mede te verklaren uit het feit dat een van de mannen was verzekerd. De initiatiefnemers zelf zouden weinig kapitaalkrachtig zijn. Overigens heeft de verzekeringsmaatschappij aangekondigd tegen het vonnis in hoger beroep te gaan.

De 25.000 gulden materiële schadevergoeding is de man toegekend omdat hij door de gebeurtenissen geen kans zag een kaderopleiding in de verpleging af te maken. Hij heeft daardoor inkomensschade opgelopen.

Advocaat Bruin zegt dat zijn cliënt hoopt dat dit vonnis homoseksuelen met vergelijkbare ervaringen de moed zal geven stappen te ondernemen tegen de daders. Zijn cliënt heeft jarenlang psychische hulp nodig gehad om te herstellen. "De grootste klap is voor hem steeds niet zo zeer de aard van de mishandelingen geweest maar vooral dat niemand in het café ook maar iets heeft ondernomen om hem te helpen."

Foto Jeep van Zelfveld

LUCIA BRESSERS van de COC-jongeren: 'Wanneer je als jongere ontdekt dat je homoseksuele gevoelens hebt, is het moeilijk om ergens op af te stappen'.

Ergernis over seks-excessen

Politie in Hoek van Holland wil verbod op naaktrecreatie in de duinen

HOEK VAN HOLLAND — De politie in Hoek van Holland wil effectiever kunnen optreden tegen excessen die zich in toenemende mate voordoen in het duingebied nabij het nudistenstrand tegen de grens met 's-Gravenzande. Commissaris A. van der Werff van het vijfde district van de Rotterdamse gemeentepolitie, waaronder Hoek van Holland ressorteert, heeft de deelgemeenteraad geadviseerd artikel 63 van de Algemene Politie Verordening aan te passen in die zin, dat naaktrecreatie in het duingebied alleen nog op het daarvoor gereserveerde strandgedeelte wordt toegestaan en dat het in de duinen wordt verboden.

Aanleiding tot dat voorstel is een vernietigend rapport, dat is uitgebracht door adjudant P. A. Versluis van de politie in Hoek van Holland. Versluis constateert dat het duinterrein, dat grenst aan

het nudistenstrand, de laatste jaren een ontmoetingsplaats is geworden van homofiele mannen die het duinterrein niet — of nauwelijks — gebruiken voor het doel waarvoor het in feite is bestemd.

„Het duinterrein wordt steeds meer gebruikt voor het plegen van seksuele handelingen tussen mannen onderling,” vindt Versluis. „Dat gebeurt op een zeer aanstootgevende manier, zodanig zelfs dat andere andere naaktrecreanten daar aanstoot aan nemen en het gebied zelfs gaan mijden.”

Volgens de Hoekse politie-adjudant krijgt het gebied het karakter van een 'tippelzone', waar geheel of gedeeltelijk ontklede mannen op zoek zijn naar seksgenoten. De contacten nemen volgens hem een steeds brutelere en agressievere vorm aan. Er zou zelfs sprake zijn van verkrachting van mannen.

De berichten komen bij de poli-

tie binnen via andere homofielen, die zich van dit gebeuren distantiëren en die er door verontrust zijn.

Versluis: „Repressief optreden van de politie heeft geen enkel effect. De groep heeft een eigen waarschuwingssysteem, dat goed functioneert. Als politie kunnen we alleen verbaliseren wanneer mensen zich buiten het afgebakende gebied ontkleed bevinden en dat is al een aantal malen gebeurd.”

Andere naaktrecreanten zijn volgens de politie ongewild getuige van openbare schennis der eerbearheid, zoals omschreven in de artikelen 239 en 247 van het Wetboek van Strafrecht.

Eén van de klachten komt van de chef van de Plantsoendienst van de deelgemeente Hoek van Holland. Hij omschrijft de situatie als 'zeer smerig' en 'ongezond'. De

medewerkers van de Plantsoendienst werken met tegenzin in het gebied, omdat ze allerlei zaken tegenkomen die ze liever niet willen opruimen, zoals gebruikte condooms en dergelijke.

Ook de agenten van de bereden brigade spreken van een 'ergerniswekkende en smerige situatie'. Hun incasseringsvermogen is volgens adjudant Versluis groter dan dat van de gemiddelde burger, maar ook voor hen is de grens van het toelaatbare ruim overschreden.

Maar de nadering van de agenten te paard is voldoende om seksuele contacten te doen eindigen. „Algemeen geldt een acceptatie van andere seksuele gaardheid, maar wat in het duingebied plaats vindt zijn excessen,” vindt de politie-adjudant, die er op wijst dat er in de maand juli twee aanhoudingen zijn verricht in verband met

seksuele contacten van volwassenen met jongens van 15 en 10 jaar. Sindsdien is de tactiek van de bereden politie om de contacten zoveel mogelijk te verstoren. Men doet dat door constant door het betreffende duingebied te rijden.

Maar zonder een aanpassing van de politieverordening, waarin naaktrecreatie in de duinen wordt verboden, staat de politie toch tamelijk machteloos.

Overigens is in de deelgemeenteraad al eens voorgesteld om in het duingebied een officiële nudistencamping te vestigen. Die kan dan worden afgesloten en de beheerder is verantwoordelijk voor de orde. De politie vreest, dat de huidige situatie kan leiden tot een vorm van criminaliteit die rechtstreeks verband houdt met de aanwezigheid van de homofielen. Afpersing en bedreiging zouden kunnen voorkomen.

• BIEBEL •

Door onze redacteur
HERMAN AMELINK

NRC

ROTTERDAM, 5 aug. — Waren de jaren zestig en zeventig op het gebied van de moraal in het Westen een periode van toenemende tolerantie en vrijheid, het einde van de jaren tachtig laat in elk geval op het terrein van de abortus een aanscherping zien van de publieke gedragscodes. Zowel in West-Europa als in de Verenigde Staten en Canada is sprake van een terugwinnen van het terrein door degenen die de onvoorwaardelijke eerbied voor het ongeboren leven hoog in het vaandel hebben.

Het meest recente voorbeeld daarvan is de uitspraak van het Amerikaanse Hoogerechtshof die afzonderlijke staten de mogelijkheid geeft om beperkende regels te stellen voor het uitvoeren van abortus. Deze uitspraak werd mogelijk na de benoeming van enkele conservatieve rechters door president Reagan. Op 3 juli sprak het Hoogerechtshof met vijf tegen vier stemmen uit dat de staat Missouri het recht heeft om het uitvoeren van een abortus in een overheidsziekenhuis te verbieden. Ook mogen ambtenaren vrouwen niet meer van advies dienen als ze om een abortus vragen.

Inmiddels hebben ook de staten Florida en Michigan soortgelijke wetten ingevoerd, terwijl Indiana, Kentucky en Minnesota dergelijke wetten overwegen in te voeren. Sommige waarnemers houden er zelfs al rekening mee dat het Hoogerechtshof het uit 1973 daterende Roe versus Wade-arrest, waardoor abortus in de hele Verenigde Staten werd gelegaliseerd, ongedaan zal maken. In elk geval heeft de recente uitspraak van het Hoogerechtshof de anti-abortuscampagne, die bij de laatste verkiezingscampagne vooral werd belichaamd door dominee Pat Robertson, een flinke steun in de rug gegeven. President Bush, die zich in de campagne eveneens op de *pro-life* lijn stelde, liet in reactie op de uitspraak van het Hoogerechtshof weten: „Wij geloven nog steeds dat Roe versus Wade een

onjuiste beslissing was en dat die ongedaan moet worden gemaakt." Amerikaanse feministen overwegen nu een eigen politieke partij op te richten om het recht op vrije abortus overeind te houden. Molly Yard, voorzitter van de Nationale Organisatie van Vrouwen (NOW), zei dezer dagen: „We vormen meer dan de helft van de bevolking en we worden genegeerd." Tweederde van alle Amerikanen is overigens nog altijd voor de legale status van de abortus.

Canada

In Canada is een soortgelijke ontwikkeling aan de gang. Begin vorig jaar sprak het Canadese Hoogerechtshof uit dat de bestaande wetgeving met betrekking tot abortus ongrondwettelijk is. Vanaf die tijd is regeling van de abortuswetgeving overgelaten aan de afzonderlijke provincies. De recente weigering van een hof van beroep in Québec om een 21-jarige vrouw een abortus toe te staan heeft de discussie weer doen oplaaien. Het hof sprak namelijk uit dat een foetus „een levende menselijke entiteit is die als onderscheiden van de moeder dient te worden beschouwd en die het recht heeft op leven en bescherming tegen degenen die het verwekt hebben". Het proces was nodig geworden omdat de aanstaande vader, met wie de vrouw inmiddels had gebroken, zich tegen de abortus verzette. Daarover zei de rechter: „Het is net zoveel zijn kind als dat van de moeder." Premier Brian Mulroney, van wie wordt gezegd dat hij persoonlijk sympathie heeft voor de tegenstanders van abortus, heeft nu beloofd dat hij in de herfst met een nieuw wetsvoorstel zal komen. Het Canadese parlement, dat op dit punt verdeeld is, lijkt vooralsnog weinig voor

In de VS en West-Europa verschuiven de opvattingen Abortusmoraal wordt strenger

Molly Yard (rechts), voorzitter van de Amerikaanse National Organization of Women, tijdens een recente demonstratie in Cincinnati voor het legaal houden van de abortus in de Verenigde Staten. (AP)

snelle wetgeving van deze gevoelige materie te voelen.

Ook in West-Europa is sprake van een duidelijke verschuiving van opvattingen. Zo overweegt men in het Groot-Brittannië de termijn voor een legale abortus te beperken van 28 naar 18 weken zwangerschap. Het Conservatieve parlementslid Ann Wid-

combe heeft zich daar de afgelopen tijd sterk voor gemaakt. De Britse Vereniging tot Bescherming van het Ongeboren Leven (SPUC) voert momenteel campagne tegen het uitvoeren van medische experimenten op embryo's en in het kader daarvan hopen *pro-life*-parlementsleden, zoals zij zichzelf graag noe-

men, de bovengrens voor legale abortussen te verlagen.

Italië

De in Londen zetelende International Planned Parenthood Federation (IPPF) voorziet ook toenemende anti-abortusactiviteiten in Italië, Spanje en Frankrijk. Het Italiaanse parlement keurde in 1978 een socialistisch ontwerp voor een abortuswet goed dat in de jaren daarna zwaar is bestreden. Een poging drie jaar later van een *pro-life*-beweging om die tamelijk liberale wet per referendum ongedaan te maken, haalde het echter niet. Tweederde van de Italianen wilden de wet houden zoals die was. Voorstanders van legale abortus in Italië zeggen te vrezen dat het resultaat van een soortgelijk referendum op dit moment helemaal niet hetzelfde hoeft te zijn. Nu zou nog maar de helft van de Italianen het met de wet van 1978 eens zijn. Een toenemend aantal Italiaanse artsen, vooral in het zuiden van het land, zou ook bezwaren tegen abortus hebben.

In 1983 namen de Ieren per referendum met tweederde meerderheid een amendement op de constitutie aan waarin het recht op leven uitdrukkelijk werd vastgelegd, hoewel abortus in Ierland op dat moment al verboden was. Men wilde op die manier voorkomen dat de abortuspraktijk op een al te gemakkelijke manier, via een eenvoudige wetswijziging of door bemoeienis van het Europese Hof van Justitie, zou kunnen worden versoepeld. In 1986 sprak het Ierse Hoogerechtshof zelfs uit dat het strafbaar was om namen, adressen of telefoonnummers van abortusklinieken in het buitenland te verspreiden. Voorstanders van legaliteit wijzen erop dat de invoering van het amendement op de grondwet niet

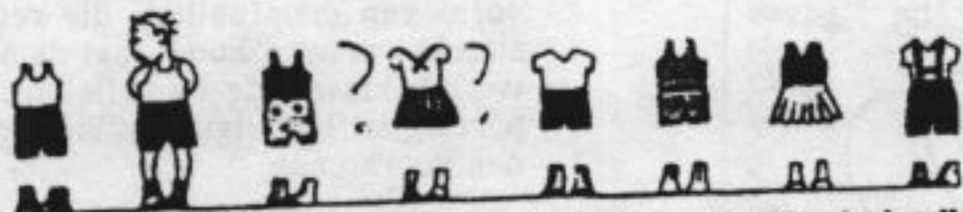
heeft geleid tot een substantiële daling van het aantal abortussen bij Ierse vrouwen.

Verplaatsing

Verscherping van de regels leidt er meestal toe dat abortussen elders worden uitgevoerd. Vooral in de Westduitse deelstaat Beieren, maar ook in Neder-Saksen, Baden-Württemberg en Rijnland-Palts wordt vrouwenartsen die bereid zijn abortussen uit te voeren en die daar publiekelijk voor uitkomen het leven zuur gemaakt. Sommigen zijn daardoor ook met hun praktijk gestopt. Het Westduitse weekblad *Der Spiegel* sprak vorig jaar september al van een heksenjacht tegen aborterende artsen. Vooral de recente veroordeling van de arts Horst Theissen tot twee en een half jaar gevangenisstraf en een beroepsverbod van drie jaar heeft de emoties hoog doen oplopen. Hij werd veroordeeld omdat hij al te snel van oordeel zou zijn geweest dat er sprake was van de noodsituatie die in de Bondsrepubliek als voorwaarde voor een legale abortus wordt gesteld. Bovendien zou hij de belastingen hebben ontduken.

De regeringspartij CDU en CSU werpen zich op als hoeders van de publieke moraal. Voorstanders van een vrije abortus zijn van mening dat de CSU het liefst zou zien dat de indicatie van de noodsituatie verdwijnt en iedere vrouw gedwongen wordt een zwangerschap uit te dragen. De Beierse minister van justitie Mathilde Berghofer-Weichner heeft zich steeds sterk gemaakt voor bestrijding van de al te gemakkelijk uitgevoerde abortus, onder andere door scherpere controle op de rekeningen van gynaecologen. Het gevolg van deze ontwikkeling is dat veel Duitse vrouwen te horen krijgen: „Reist u dan maar naar Holland".

De recente opkomst van de abortuspil en de kwestie van proefnemingen op levende embryo's zal de discussie over de vraag wat de overheid kan en mag doen ter bescherming van het ongeboren leven nog meer voedsel geven.

50,000 children a year are abducted for "foul play"

John Walsh, who launched a campaign for missing children after the disappearance of his son, Adam, came up with the estimate of 50,000 abductions per year after speaking with missing-children organizations around the country. Parents were alarmed, the faces of missing children appeared on milk cartons, and the Justice Department created a National Center for Missing and Exploited Children, which has spent several million dollars. The center later quietly slashed its estimates to 4,000 to 20,000 kidnappings by strangers per year.

Yet FBI figures for 1986, the latest available, show the number of confirmed abductions to be a bit lower—57, in fact. The center now says it no longer gives out estimates. A spokesman says

that in its four years of operation, the center has received 459 confirmed reports of kidnappings by strangers—about 100 per year.

Walsh also claimed that a total of 1.8 million children are missing each year. But most of those are kids who run away for a day after a family dispute and return.

Another widely cited figure is the supposed 626,000 kidnappings committed each year by parents in custody battles. Yet, notes William Treanor of the American Youth Work Center in Washington, that suspiciously precise number is "absurd on its face." According to census data, there are 6.1 million children of divorce in the country. "If 600,000 were abducted each year," says Treanor, "every one of them would have disappeared over 10 years."

Surgery leaves doctor hopeful for mutilated boy

by Blake Morrison and Carol M. Ostrom 8/19/89
Times staff reporters

SEATTLE TIMES

TACOMA — Dr. Robert Modarelli had never done the operation before.

But he had made a promise to the 7-year-old Tacoma boy, sexually assaulted and mutilated in May.

He'd promised to reconstruct a penis cut off during the attack in South Tacoma woods, and with the help of another doctor, he's begun to deliver.

Modarelli called the first phase of the reconstructive surgery a success yesterday, and said he hopes to complete the remainder of the two-step operation by Christmas.

"From the day of the injury, he's always asked me when he'll get his penis," said Modarelli, a Tacoma urologist.

Modarelli said the boy should be able to experience all normal functions, including fathering children.

The boy was stabbed, raped, choked and mutilated May 20.

Earl Shriner, 39, is charged with first-degree rape, assault and attempted murder in connection with the attack.

Modarelli and Dr. Edward Tank, a Portland doctor, are hoping to undo the physical damage, at least partly.

"All I did was try to put back together what was there," Modarelli said. "This was a relatively simple and seemingly effective" operation.

Modarelli explained the Aug. 10 operation using a diagram of a cross-section of the pelvic region.

He said he cut ligaments attaching the penis to the pubic bone in the hip girdle so that a part of the penis usually contained within the

body will be available. He said about half of an ordinary penis is within the body.

Modarelli said the boy's penis was then placed within the skin of the scrotum. For now, the boy urinates through his urethra, which exits near the bottom of the scrotum, Modarelli explained.

During the boy's Christmas vacation, the penis will be separated from the scrotum and the outer layer of skin wrapped around it. Modarelli said it's expected to grow in proportion to the boy's body as he matures.

He said it was the first time he had performed such surgery, but that Tank, who assisted, had done similar operations twice previously. Modarelli said the operations were deliberately scheduled for times the boy would be out of school.

He said infection is a possibility, but not a major worry.

"The biggest problem," he said, "is if everyone goes around and tells him he's a freak."

But it was life as usual for the boy after he was released Aug. 12 from Mary Bridge Children's Hospital.

Two days after the surgery, the little boy was out playing with friends, said his grandmother, Betty Foote, and the next day, he went to church.

"He's feeling fine," she said. "He just rebounds like you would not believe."

The boy has asked many questions about the surgery, she said, which the doctor has answered. "He really doesn't seem to have any fears," she said.

Yesterday, the boy and his mother visited the Island County Fair on Whidbey Island.

"I would say he's back to his rambunctious self," his mother, Helen Harlow, said after the two returned. "You couldn't tell from watching him he's been through any of this kind of trauma."

Foote said the family is planning a large party for his 8th birthday soon, to be paid for by Pepsi-Cola.

Pepsi will bring a "pumper truck," a restored 1943 fire truck and a clown, and will give cake, drinks and rides on the truck to the little boy and his friends, said Marc Patient, manager of Pepsi's Tacoma branch.

"We're not doing it for the publicity," said Patient, a father of three boys who said the crime against the little boy disturbed him deeply. "We want to let him know that there are good people left in the world and there are people who care about him."

Amerika in vertwijfeling na de seksuele revolutie

W ANNEER JACK BONNER in Minneapolis terugkomt na een

trektocht van een jaar door het Verre Oosten, besluit hij een oude vriendin op te bellen. Hij wil haar vertellen over zijn avonturen: kamperen in China, met een oude Harley de Himalaya inrijden, leven in de schitterende viezigheid van Calcutta, bijna doodgaan aan een geheimzinnige ziekte in Kathmandu. Dat is het soort verhalen dat een snel levende vrouw van 25 leuk vindt.

Maar er is iets mis in haar stem. Bonner hoort het meteen. "Ik moet je echt iets vertellen", zegt zij. "We wisten niet hoe we je moesten bereiken. Ik deed de Aids-test toen je weg was..." Geen van haar andere sekspartners die zich liet onderzoeken, is besmet, stelt zij Bonner gerust. Maar het is waarschijnlijk verstandig wel even een test te laten doen.

Eerst stelt Bonner het uit, maar na een paar weken bezoekt hij toch de kliniek. Tien dagen nadat hij zijn bloed heeft laten prikken, gaat hij terug voor de uitslag. Hij weet hoe die luidt, zodra hij de uitdrukking op het gezicht van de verpleegster ziet. Nog een paar weken later wordt hij opgenomen met een type longontsteking dat meestal in verband wordt gebracht met Aids.

In *Burning Desires* geven Steve Chapple en David Talbot wat zij noemen een ooggetuigenverslag van de stand van zaken op seksgebied in Amerika. Chapple en Talbot zijn journalisten die in de traditie van Tom Wolfe en Gay Talese door met honderden mensen te praten via kleine verhaaltjes het grote geheel laten zien.

Aids is de rode draad die door het hele boek loopt. Mensen die bang zijn Aids te krijgen; die zichzelf overschreeuwend stellig beweren dat zij — meestal hetero's — geen enkel gevaar lopen; die als dokter de ziekte Aids onderzoeken; die campagne voeren om tegen Aids te waarschuwen; die Aids aangrijpen als excuus om alle en met name homoseksuele seksualiteit fanatiek te bestrijden.

Chapple en Talbot verhalen van de „swing clubs" die in de jaren zeventig en nog even daarna in verschillende Amerikaanse steden furor maakten. Keurige, meest middelbare, echtparen die zich op afgesproken avonden van de kleren ontdoen en met anderen dan de wettige partner seks hebben. Slechts twee Aids-gevallen waren nodig om deze clubs tot het verleden te doen behoren.

De auteurs bezoeken de vroegere centra van zonde Key West en Aspen, waar de nadruk intussen meer ligt op geld en macht dan op seksueel genoeg. Zij praten met producenten van „gewone", harde porno, van — het bestaat echt — safe sex-porno waarbij geen enkel lichaamsap wordt uitgewisseld zonder een beschermend omhulsel, en feministische porno waarbij minder wordt gepompt en meer wordt gevreeën.

Zij praten met scholieren, met de strijdsters van sex in popmuziek, met politici die na een seksschandaal van het politieke toneel zijn verdwenen, met bekende feministes, met mannen die in groepen het beest in zichzelf willen heroveren, met dertigers die alsnog kinderen krijgen, met homoseksuele mannen

die in aftrek-groepen op een veilige manier tot seksuele ontlading proberen te komen.

Burning Desires is een boeiend boek. De flaptekst trekt een vergelijking met het werk van Gay Talese, maar dit boek overtreft het eerdere *Thy Neighbour's Wife* op alle fronten. Niet alleen omdat Chapple en Talbot met meer en onderling verschillende mensen spraken, maar ook omdat uit alles blijkt met hoeveel belangstelling zij dat deden. En vooral omdat zij zichzelf en hun eigen reacties daarbij niet buiten schot laten.

Een van de auteurs wordt, als hij meeluistert hoe een vrouw telefoon-sex verstrekt, aanvankelijk tegen zijn zin betrokken in het spel. De klant die een „kinky nurse" wil, vraagt of er ook „een dokter" aanwezig is, en de journalist komt er niet onderuit zich tot bevrediging van de beller creatief te uiten. Hij geeft toe dat hij zich afgewezen voelt, als de klant — wanneer hijzelf net goed op dreef raakt — zegt: „Geef nu de verpleegster maar weer."

Een van hen meldt zich voor een intake-gesprek bij een affickcentrum voor seksverslaafden en blijkt al snel in aanmerking te komen voor opname. Het positief beantwoorden van vragen als: „Wil je wel eens in een korte tijd steeds opnieuw seks hebben?" blijkt voldoende om als seksverslaafde te worden beschouwd.

Maar ook bij de traditionele interviews wordt steeds duidelijk waarom de auteurs bepaalde vragen stellen. Zij vermelden hoe de gesprekspartner op hen overkomt en wat hun zelf in de antwoorden wel en niet aanspreekt. Sensatie en voyeurisme schuwen Chapple en Talbot daarbij niet. Maar evenmin de verbazing, de twijfel en de oprechte ontroering.

JEANNE DOOMEN

Steve Chapple & David Talbot:
Burning Desires - Sex in America; a report from the field.
Doubleday, importeur Van Ditmar,
f 48,90.
ISBN 0 385 24412 6.

Death for Teens

The U.S. Supreme Court has committed the gravest of political injustices in allowing capital punishment for 16- and 17-year-olds (July 10). It has granted the state the right to take the lives of people who, because of age, are denied the vote and consequently the power to affect the course of the state, its policies and laws. It is unquestionably a case of execution without representation.

Ken Wagner
Seaford, N.Y.

This ruling is not barbaric or cruel and unusual punishment, as bleeding-heart liberals insist. If these teenagers have the means, the capacity, the perversion, the insensitivity and the physical ability to commit the most gruesome murders, why should they be allowed to evade punishment on the basis of their age?

Alberto Mayorga-Gomez
Miami Beach

Kees M. Paling

NRC 12-8

Toen Krishnamurti drie jaar geleden overleed, ontviel de wereld een bijzonder filosoof. Jiddu Krishnamurti, of 'K', zoals zijn biografen hem wel noemen, zou de geschiedenis ingaan als de goeroe die geen goeroe wilde zijn, als de leermeester die zich geen volgelingen wenste. Tijdens zijn gehele leven — K werd 90 jaar — zou zijn filosofie nauwelijks enige verandering ondergaan. Hoewel zich accentverschuivingen voordeden en ook het woordgebruik aan verandering onderhevig was, zou zijn 'lering' in essentie dezelfde blijven: Slechts door zich vrij te maken van alle opgeslagen en opgelegde kennis en ervaring is de mens in staat om iets van de Waarheid te bevroeden.

KRISHNA

Jiddu Krishnamurti werd geboren op 12 mei 1895 in Madnapalle, Andhra Pradesh, in het zuiden van India. Als achtste kind van Jiddu Narayanaiah en Jiddu Sanjeevamma, werd hij traditiegetrouw vernoemd naar de God Krishna. ('Jiddu' is een verwijzing naar het dorpje Giddu of Giddu, waar K's voorouders oorspronkelijk vandaan kwamen.) Narayanaiah, zijn vader, had een betrekking als districtssambtenaar, waardoor het gezin naar Indiase maatstaven een betere welstand kende. Hongersnoodziekte zouden hen echter niet belemmeren. Sanjeevamma bracht kinderen ter wereld, waarvan er slechts zes de volwassen leeftijd zouden bereiken. De familie behoorde tot de kaste der Brahmanen. In deze laagste kaste werd men als priester geboren, en was omgang met leden van andere kasten aan strenge regels gebonden. Hun voedsel — in Zuid-India volgden Brahmanen een strikt vegetarisch dieet, waarin zelfs het eten van eieren was verboden — werd niet slechts door kastegenoten bereid en geserveerd. Aangezien K's moeder het sterke voordeel had, dat haar achtste kind een jongere broer zou zijn, stond ze erop dat het ter wereld kwam in het jaar van de Puja-vertrek, het heiligdom van de Puja-vertrek. Voor Indiase begrippen was dit een onvoorstelbare gebeurtenis. Immers, het Puja-vertrek betreedt slechts betreden worden na uitgebreid ritueel bad, terwijl de geboorte en dood juist werden gezien als oorzaken van rituele reiniging.

HOROSCOOP

Op grond van de horoscoop die na de geboorte werd getrokken, werd voorspeld dat K zou uitgroeien tot een bijzonder mens en tot een leraar. Drie jaar later, in 1898, bracht Sanjeevamma nog een kind ter wereld. Hij kreeg de naam Nitya (Nitya), wat 'eeuwige waarheid' betekent. Tijdens de eerste jaren van K's jeugd moesten de ouders zich meer dan eens hebben gevraagd of de astroloog het betreft wel bij het juiste eind was. K werd namelijk regelmatig geplaatst door zware malarieën die hem op tweejarige leeftijd zelfs bijna fataal werden. Hij werd last van krampen en werd er lang van school gehouden. Toen hij aanhoudende neusbloedingen kreeg, werd Nitya zich op school afzonderend betoonde, riep K zichzelf beeld op van een dagdromer zozeer, dat bij zijn leraar vermoeden rees dat de jongere broer krankzinnig was. Geheel in tegenstelling daarmee was trouwens zijn belangstelling voor mechanische dingen. Op een dag haalde hij een uurwerk van zijn vader uit elkaar en weigerde alle eten en drinken tot de werking van het uurwerk was hersteld en het weer normaal slaagde had teruggebracht. In december 1921, na een afwezigheid van bijna 10 jaar, keerden K en Nitya naar India terug. Ze bezochten er — naar later zou blijken voor de laatste keer — hun vader, met wie zij gedurende al die jaren geen

THEOSOFEN

In december 1921, na een afwezigheid van bijna 10 jaar, keerden K en Nitya naar India terug. Ze bezochten er — naar later zou blijken voor de laatste keer — hun vader, met wie zij gedurende al die jaren geen

BLAVATSKY

Hoewel een orthodox Brahmaan, was K's vader al vele jaren lid van de Theosofische Vereniging (TV) en een trouw bezoeker van de bijeenkomsten in het hoofdkwartier te Adyar. In zijn autobiografische notities beschrijft K hoe in het Puja-vertrek van zijn ouderlijk huis naast afbeeldingen van Indiase goden ook een foto hing van Annie Besant, destijds hoofd van de TV. De Theosofische Vereniging werd in 1875 opgericht door kolonel Henry Steel Olcott, een veteraan uit de Amerikaanse burgeroorlog met grote belangstelling voor het occulte, en de van oorsprong Russische Madame Helena Petrovna Blavatsky die beweerde langs telepathische weg boodschappen te ontvangen van geestelijke leiders in de Himalaya. Rond de eeuwwisseling waren de leden van de TV vooral in afwachting van de grote 'wereldleraar'. In 1907, na de dood van Olcott, kwam Annie Besant aan het hoofd van de TV te staan, met aan haar rechterhand de voormalige anglicaanse geestelijke Charles Webster Leadbeater, die over helderziende gaven meende te beschikken. Na zijn pensionering in 1908 zag K's vader geen kans meer om van zijn schamel inkomen zijn familie te onderhouden (hij had inmiddels ook de zorg voor het gezin van zijn zuster). Na lang aandringen wist hij mevrouw Besant zover te krijgen dat zij hem een baantje aanbood, en in 1909 verhuisde de familie naar Adyar. Het was daar, op het strand van Adyar, dat K door Leadbeater werd ontdekt. Leadbeater en Besant (die voor K een tweede moeder zou worden) ontfermden zich over K en Nitya, terwijl K's vader, trouw lid van de TV als hij was, er geen bezwaar tegen maakte dat de vereniging de verdere opvoeding van zijn zoons ter hand nam. Later, toen hij vrijwel geheel van zijn zoons was afgeschermd en de geruchten over de homoseksuele gaardheid van Leadbeater (die wel vaker jongetjes 'ontdekte') sterker werden, zou hij nog via gerechtelijke stappen proberen om zijn ouderlijk gezag te herstellen, maar deze procedure werd door hem in laatste instantie verloren.

Krishna en Nitya werden ingewijd in de geheimen van de Theosofie. Tevens kregen zij een volledige (westerse) heropvoeding, en werden als gevolg daarvan bijvoorbeeld geacht om alleen in de Engelse taal te converseren. In deze periode verscheen K's eerste boek, *At the Feet of the Master*, waarvan beweerd wordt dat het door Leadbeater is geschreven. Toen K vele jaren later werd gevraagd wie de werkelijke auteur was, antwoordde hij slechts dat 'de man die het boek schreef er niet meer was'; daarmee in het midden latend of hij doelde op de jonge K of op de inmiddels overleden Leadbeater. In 1912 vertrokken K en Nitya naar Engeland voor hun verdere opleiding. Ze werden er opgevangen en begeleid door lady Emily Lutyens, de vrouw van architect Edwin Lutyens die New Delhi had ontworpen. Hun dochter Mary zou één van de vertrouwelingen van K worden en later een biografie van hem publiceren. Tijdens de jaren in Engeland was het de beurt aan Annie Besant om te twifelen aan de rol die Leadbeater voor K had voorzien. K leek alleen nog maar belangstelling te hebben voor kleren en auto's en toen hem tijdens een receptie gevraagd werd naar de last van de messiasrol antwoordde hij dat hij op dat moment slechts interesse had voor de tenniswedstrijden op Wimbledon.

contact hadden gehad. Vervolgens gingen zij weer op reis; eerst naar Australië en daarna naar Ojai, Californië, waar de inmiddels zwaar zieke Nitya zou achterblijven om te herstellen. Gerustgesteld door de verzekering van leidende theosofen dat Nitya zou genezen, vertrok K naar Nederland, waar op dat moment een machtsstrijd woedde binnen de TV. Dit alles vond plaats in het 'Ster Kamp' nabij Ommen, genoemd naar de 'Orde van de Ster van het Oosten' die in 1911 was ingesteld rond de persoon van K. In een poging om haar gezag te handhaven maakte Annie Besant bekend dat zij en enkele medestanders toegelaten waren tot de hoogste inwijdingsgraad van de occulte hiërarchie en dat de 'Meesters' haar verzoekt hadden een werelduniversiteit op te richten en een wereldgodsdienst te

stichten. Tot verbijstering van mevrouw Besant weigerde K de nieuw ingewijden te accepteren en toonde hij zich uiterst sceptisch over de door haar ontworpen plannen.

NITYA'S DOOD

Onderweg naar India, waar de TV haar 50-jarig jubileum zou vieren, bereikte K het bericht van Nitya's dood. Het verlies van zijn jongere broer, met wie hij jarenlang lief en leed had gedeeld in een voor hen zo vreemde wereld, trof hem wellicht nog meer dan destijds het heengaan van zijn moeder. Welke rol het overlijden van Nitya precies gespeeld heeft zal wel nooit duidelijk worden, maar feit is dat K zich in de daarop volgende jaren steeds nadrukkelijker ging afzetten tegen de leerstellingen van de Theosofie. In de zomer van 1929 kwam het tot een definitieve breuk. K hief de 'Orde van de Ster' op en predikte de vrijheid van elke godsdienst of autoriteit: "Geloof is een puur individuele zaak die je niet kunt of mag organiseren. Ik wil geen religie stichten, noch een nieuwe sekte, noch wil ik nieuwe theorieën of filosofieën vestigen." Met deze houding zou K zich een geheel eigen plaats verwerven onder de belangrijke oosterse filosofen; wellicht zich daardoor zelfs boven hen verheffen. Terwijl zijn 'collega's' zich lieten aanspreken met titels als 'Maharshi', 'Acharya', 'Swami' of 'Bhagwan', vermeidde K elke vorm van persoonsverheerlijking. Zijn grondige afkeer van volgelingen illustreert Jayakar aan de hand van een ontmoeting tussen K en een Indiase goeroe, die zich bij die gelegenheid laat vergezellen door een grote groep discipelen. Overtuigd van het vreselijke lot dat zijn collega ten deel is gevallen, betuigt K zijn deelneming met de omvang van de schare volgelingen. Zoals in de visie van K 'geen organisatie de mens tot spiritualiteit kan brengen', zomin bestaat er een speciale methode waarlangs men tot inzicht kan geraken. "Studie, onthouding, celibaat, je kunt het allemaal doen, maar het brengt je nergens: De Waarheid is een land zonder paden." K's 'lering' — voorzover je daarvan kunt spreken — is in feite even simpel als complex. De mens kan tot inzicht komen, wanneer hij erin slaagt om al zijn kennis en ervaring, kortom zijn gehele *conditionering*, terzijde te zetten. Wellicht de grootste hindernis wordt gevormd door ons eigen brein, dat altijd in beweging is en ons de indruk geeft dat er een scheiding bestaat tussen de denker en de gedachte, tussen de waarnemer en het waargenomene. Wanneer die beweging tot staan

wordt gebracht, ontstaat er volgens K een zuivere vorm van waarnemen die een geheel nieuw venster op de werkelijkheid opent. In zekere zin veronderstelt K een soort meta-werkelijkheid waarin tijd geen factor van betekenis meer is. Het is zeker niet toevallig dat K hierover meer dan eens in discussie trad met een wetenschapper als David Bohm. Van deze Engelse natuurkundige en Nobelprijslareaat zou in 1980 het boek *Wholeness and the implicate order* verschijnen, waarin ook het bestaan van een tweede werkelijkheidslaag suggereert. Een deel van hun discussies is opgenomen in het boek *Waarheid en Werkelijkheid*, dat in 1979 in Nederlandse vertaling verscheen. Wie zich op de publicaties van en rond K oriënteert, zal be-

merken dat vrijwel alle teksten in de dialoogvorm zijn gesteld. Het is niet meer dan een logisch gevolg van het feit dat K's 'lering' nu eenmaal geen handleiding kent, en K zich de rol van leraar niet wil laten opdringen. Voor hem is ieders bijdrage aan de discussie even waardevol, omdat niemand de waarheid in pacht heeft. "De lering is niet het boek. De enige lering is: neem jezelf waar. Onderzoek jezelf — overstijg jezelf. Het begrijpen van jezelf is de enige lering."

BREUK MET DE TV

Na zijn breuk met de Theosofische Vereniging in 1929 zou K de rest van zijn leven de wereld rondreizen om juist dit inzicht te verbreiden. Hij zou bijeenkomsten leiden in o.a. Amerika, India en Engeland en er zouden in zijn naam scholen worden opgericht. Veel van zijn lezingen en vooral zijn discussies met belangstellenden zouden in boekvorm verschijnen. Hij zou ontmoetingen hebben met vele bekende persoonlijkheden, van Westerse intellectuelen, waaronder Huxley, Isherwood en Buckminster Fuller, tot Indiase politici als Nehru en Indira en Rajiv Ghandi. Hoewel hij nooit enige concessie zou doen aan welke religie of ideologie dan ook, zou hij zich altijd zeer betrokken voelen bij de gebeurtenissen in zijn geboorteland. Het is met name de relatie tussen K en India en zijn contacten met Indiase politici die deze biografie de moeite waard maken. Voor de rest dringt zich onvermijdelijk een vergelijking op met de eerder door Mary Lutyens geschreven biografie. En dan blijkt dat de mens Krishnamurti bij Lutyens aanzienlijk beter uit de verf komt dan bij Jayakar. Het is zonder meer verdienstelijk dat Jayakar een deel van haar boek heeft ingeruimd voor een toelichting op de lering — veelal in de vorm van discussies tussen K en Jayakar — maar verrassende nieuwe inzichten komen daarbij niet naar voren. Hetzelfde geldt voor K's recent verschenen *Laatste Dagboek*, waarin hij beschrijvingen geeft van de natuur en gesprekken voert met zichzelf. Een welkome aanvulling, gezien het weinige autobiografische materiaal dat van K voorhanden is, maar ook hier is er weinig nieuws onder de zon. Waarschijnlijk had men dat ook niet mogen verwachten van een filosoof die al meer dan een halve eeuw 'recht in de leer' was geweest. Tijdens de laatste jaren van zijn leven had K duidelijke richtlijnen gegeven over hetgeen er na zijn dood met hemzelf en met zijn gedachtengoed diende te gebeuren. K's overlijden mocht geen aanleiding zijn voor rituelen, terwijl er evenmin gedenktokens mochten verrijzen op de plaats waar zijn as begraven werd. De leraar was onbelangrijk; slechts de lering was van belang. "In de lering is geen plaats voor hiërarchie of autoriteit; er is geen opvolger, noch een representant die in mijn naam doorgaat met de leringen. Nu niet en ook in de toekomst niet." Jiddu Krishnamurti stierf op 17 februari 1986 in Ojai, Californië. Zijn as werd in drie delen verdeeld: een derde bleef in Ojai, een derde ging naar Engeland, en een derde ging naar India, waar het wederom in drie delen aan de heilige rivier de Ganges werd toevertrouwd: een deel werd halverwege de rivier bij Rajghat in Varanasi uitgestrooid, een tweede deel bij Gangotri waar diep in de Himalaya de rivier zijn oorsprong heeft, en een derde deel werd vanaf het strand van Adyar door een ranke catamaran over de golven meegevoerd om vervolgens aan de oceaan te worden toevertrouwd.

Krishnamurti, een biografie
door Pupul Jayakar
575 blz., geïll., Altamira 1988, f 69,50
ISBN 90 6963 029 X

Laatste Dagboek, in gesprek met zichzelf
door J. Krishnamurti
144 blz., geïll., Ankh-Hermes 1988,
f 29,50
ISBN 90 202 3027 1

JIDDU KRISHNAMURTI

De goeroe die geen goeroe wilde zijn

Kinderen bezetten 'hun' circus wegens conflict met leiding

GRONINGEN (ANP) - Enkele tientallen kinderen, in hun vrije tijd artiest bij het kindercircus Santelli uit Groningen, hebben gistermiddag het clubgebouw van hun circus in Groningen bezet. De kinderen eisen het vertrek van hun artistiek leider L. Akker die volgens hen is veranderd in „een dictator“.

Volgens de kinderen heeft Akker veel verdiensten voor het kindercircus, maar worden ze tegenwoordig door hem „onmenselijk behandeld“. De kinderen houden het gebouw bezet totdat Akker heeft toegezegd zich niet meer met de artistieke leiding te zullen bemoeien. De bezetting duurde gisteravond nog voort.

Ontbijt met sociale desintegratie

De meester denkt dat zijn leerlingen niet (goed) ontbijten en te laat naar bed gaan. De dokter en de diëtist denken dat ontbijten goed, en niet ontbijten slecht is voor mensen. Over laat naar bed gaan weten ze nog zo zeker niet hoe slecht dat is, maar er is genoeg reden tot zorg. En waar zorg is, doen we onderzoek.

In Den Haag is aan bijna vijf-honderd leerlingen van lagere scholen gevraagd wat ze 's ochtends wel of niet aten en dronken, en hoe laat het gisteravond werd. De resultaten van het vragenspel zijn gepubliceerd in het *Epidemiologisch Bulletin*, een kwartaalblad van de Haagse GG en GD.

Een op de vijf kinderen gaat na tien uur 's avonds naar bed. De meeste kinderen moeten ergens tussen acht en tien gaan slapen. Niks eten 's ochtends vroeg (volgens ons een uitstekende gewoonte) doet een op de vijf kinderen. Acht procent van de kinderen eet niets en drinkt niets, 11 procent drinkt alleen wat als ontbijtje. Van de 70 procent van de kinderen die brood aan 'het ontbijt neemt, doet meer dan de helft daar iets hartigs op. Kaas wint het ruimschoots, pindakaas staat twee. Pap, dat getverdemde ontbijt uit de jaren vijftig, komt nog maar bij een paar kinderen 's morgens op tafel.

De onderzoekers trekken de conclusie dat veel kinderen niet (goed) ontbijten, en dat daar verandering in moet komen. Maar hoe? Dan moet je je eerst eens stevig wat afvragen. Is het ontbijt een „individueel gedragsfenomeen?“ Of moeten we het „interpreteren in samenhang met een gedragspatroon in bredere betekenis?“ Doe dat laatste maar.

Dan is er is nog meer om je af te vragen. „Hangen ontbijtgewoonten wellicht samen met het extreem late naar bed gaan? Hangen deze gewoonten op hun beurt weer samen met het bestaansritme van het hele gezin? Is dat ritme een bewuste keuze, of houdt het verband met een zekere mate van sociale desintegratie, die op haar beurt samenhangt met werkloosheid, of wellicht transculturele spanningen?“

Als je het zo bekijkt zit er nog voor jaren onderzoek in de kinderen van Den Haag.

W.K.

VK 26-00

Kinderen aan de lijn

ROTTERDAM — Kinderen die nog aan het handje met pa of ma de straat op moeten, hebben vaak de neiging zich los te rukken en er in hun eentje vandoor te gaan. In de drukte van de straat, in warenhuizen, of bijvoorbeeld op het perron kan dat gevaar opleveren, of minstens een paniekerige zoekactie.

Een praktische oplossing is het pas nieuwe 'wandelkoord' van stevig nylondraad. Het is aan beide uiteinden voorzien van een polsbandje dat met een klittebandsluiting op elke gewenste polsdiameter afgesteld kan worden. Het koord is rekbaar tot 2 meter, zodat het kind voldoende bewegingsvrijheid heeft. In ieder geval meer dan aan 't handje. Bovendien heeft de begeleid(st)er beide handen vrij.

Het 'Jippie's wandelkoord' is voor f7,95 in babyzaken en warenhuizen verkrijgbaar.

Touw

Onder de kop 'Kinderen aan de lijn' wordt op de HVV 'Goed Leven'-pagina van 22 augustus het 'Jippie's wandelkoord', een nylon draad met klittenband voor om de pols, besproken.

Mijn kinderen speelden vroeger al aan een doodgewoon touw en dat was zo lang dat ze niet van de stoep konden. Ook nam ik ze 'aangelijnd' mee als ik boodschappen moest doen, maar dan hoorde je vaak zeggen: 'Ook zielig voor dat kind!' Met mijn kleinkinderen heb ik zo ook wel gewandeld. Mijn oudste is nu 55 jaar, dus is het idee, aangekondigd in de rubriek 'Nieuw', niet zo nieuw. Wel veilig, als er tenminste niet met fiets of brommer op het trottoir gereden wordt.

MEVR. A. DRÖGE, Schiedam

Bizarre babyhandel in de onderbuik van New York

Tijdens een interview in 1986 zei Andrew Vachss, de advocaat-thrillerauteur uit New York, dat hij drie boeken zou schrijven met zijn harde held Burke in de hoofdrol. Vachss kan kennelijk moeilijk afscheid nemen van het karakter dat hij heeft geschapen, want in zijn vierde thriller *Hard Candy* speelt Burke toch weer een belangrijke rol.

Wat voor *Blue Belle*, het derde deel in de Burke-serie, al een beetje opging, geldt helemaal voor *Hard Candy* (in *hard cover* verschenen). We weten zo langzamerhand wel dat het niet pluis is in de onderbuik van New York, en dat alleen de paranoïde levensstijl van Burke overlevingskansen biedt. De bijrollen zijn ook dit keer weer voor restaurant-eigenares Mama, de doofstomme Max, de hond Pansy en de altijd rappende Prof. In *Flood* en *Strega* konden ze nog boeien, nu is de verrassing eraf.

Een oud thema van Vachss is de kindermishandeling, waarmee hij zich ook als advocaat bezighoudt. Burke moet dit keer een meisje uit een sekte terughalen en krijgt te maken met een bizarre organisatie die baby's verhandelt. Bovendien loopt in New York een huurmoordenaar rond, die zijn zaakjes niet al te kleinschalig aanpakt. Burke slaat hard en vernuftig terug. Hij laat de Mole, een schuwe man die op een autosloperij leeft, een dodelijk springmechanisme in zijn auto bouwen. Dat veroorzaakt een hoop smerige rotzooi op zijn voorruit. Het maakt Burke er niet sympathieker op. (RB)

Knopf, import Van Ditmar; f 45,65. ISBN 0 394 57791 4.

PAGINA 5

Jongeren steeds eerder zelfstandig

DEN HAAG — Jongeren gedragen zich op steeds jongere leeftijd zelfstandig, maar hun mening wijkt nauwelijks af van die van hun ouders. Het traditionele generatieconflict lijkt daarmee langzamerhand verleden tijd. De jeugd van nu veroordeelt het gebruik van alcohol in het verkeer. Zestig procent is voorstander van een harde aanpak van soft — en harddrugs. Ook roken in het algemeen vindt geen genade in de ogen van ruim de helft van de jongeren.

Deze cijfers zijn afkomstig uit het zevende Nationaal Onderzoek Jongerenbladen, dat vanmiddag in Laren aan minister Brinkman van WVC is gepresenteerd. Het onderzoek is verricht door AGB Intomarkt in opdracht van onder meer het VNU-concern, dat een groot aantal jongerenbladen uitgeeft.

Het vroeg-zelfstandige gedrag van de jeugd hangt waarschijnlijk samen met een groeiend zelfvertrouwen. Ze zeggen steeds vaker hun eigen gang te gaan en zich minder van anderen aan te trekken. Met hun vertrouwen in de maatschappij is het overigens aanmerkelijk minder gesteld. Slechts 31 procent van de meisjes en de helft van de jongens verwacht vooruit te komen in de wereld. Over de toekomst van de wereld laat de meerderheid zich vaag uit. Zij weten niet goed weg met de stelling dat „het leven op aarde na 2000 ondraaglijk is geworden door milieuproblemen“.

Niet verrassend is dat de jeugd van nu nog steeds materialistisch is ingesteld. Ten slotte blijkt de overgrote meerderheid van de jongeren zwaar te hechten aan het plichtsbef bij het werk.

Duizenden kinderen verblijven in cellen

GENÈVE — Een meisje van negen jaar zit op verdenking van drugssmokkel vijf maanden geketend in een Pakistaanse gevangenis. Een achtjarige zit al vanaf zijn geboorte met zijn moeder in een Etiopische gevangenis en is geestelijk onderontwikkeld. Een 16-jarig meisje dat verkracht en gemarteld is, zit eerst twee weken op een Turks politiebureau en gaat daarna drie maanden de gevangenis in. Voor deze en duizenden andere gevallen van kinderen in gevangnissen hebben twee organisaties maandag aandacht gevraagd bij de Verenigde Naties.

In een rapport aan de VN-mensenrechtencommissie, dezer dagen bijeen in Genève, slaan de hulporganisaties Terre des Hommes en Défense des Enfants Internationale (DEI) alarm. Het probleem van kinderen in gevangnissen is „universeel en serieus“, zo stellen zij. Over de hele wereld leven duizenden kinderen onder erbarmelijke

omstandigheden in gevangenschap. De hulporganisaties vinden dat de internationale gemeenschap moet eisen dat kinderen gescheiden van volwassenen gevangen worden gehouden.

In Turkije, aldus het rapport komt het regelmatig voor dat kinderen langer dan een jaar worden vastgehouden. Tweederde van de kinderen in Turkse gevangnissen maakt melding van slechte behandeling.

In Haïti komt het „veelvuldig“ voor dat kinderen vanaf een jaar of tien gevangen zitten en geslagen worden. Het rapport meldt het geval van een 31-jarige man in Myanmar (voorheen Burma) die vanaf zijn eerste jaar met zijn moeder gevangen zit.

In Chili is de situatie nog altijd zorgwekkend. De organisaties noemen in hun rapport verder nog schrijnende voorbeelden uit Uganda, Mexico, Tibet en Peru.

VK 29/08

Nog veel kinderarbeid in Portugal

Door onze correspondent
WILLEM OFFENBERG

GENÈVE, 11 aug. — Hoewel kinderarbeid in Portugal bij de wet is verboden verrichten naar schatting 200.000 Portugese kinderen onder de veertien jaar lichamelijk werk. In het armste EG-land gebeurt dat onder vaak erbarmelijke omstandigheden, zo schrijft de oudste organisatie ter wereld voor de mensenrechten, de Britse Anti-Slavery Society in een rapport. De Society, die dit jaar 150 jaar bestaat, maakt de Verenigde Naties attent op deze wat genoemd wordt schrijnende misstand.

De subcommissie voor de rechten van de mens, een adviserend orgaan met achttien experts onder wie de Nederlandse hoogleraar Theo van Boven, buigt zich deze weken onder andere over het lot van kinderen: kinderprostitutie, gedwongen arbeid, kinderen be-

trokken bij oorlogsoperaties, enzovoort.

Van alle lidstaten van de EG zijn de Portugese kinderen er het slechtst aan toe. De kindersterfte is twee maal zo hoog als in buurland Spanje — 17 per 1000 geboortes. Lissabon gaf in 1969 tijdens de jaarvergadering van de ILO, de Internationale Arbeidsorganisatie, een aantal van 168.000 kinderen van onder de veertien jaar die een volledige baan hebben. Sindsdien is dit aantal volgens conservatieve schattingen gestegen tot 200.000.

Kinderen in Portugal werken op boerderijen, in de dienstverlenende sector, of, ver weg van de toeristische trekpleisters aan de Costa Verde, in de textiel- en schoenenindustrie in het noordwesten van het land. Vooral in de steden Braga, Viseu, Aveiro, Vianho do Castelo en Vizela en in de haven van Oporto komt kinderarbeid op grote schaal voor. Deze

kinderen, in leeftijd variërend van negen tot vijftien jaar, nagenoeg zonder schoolopleiding, ontberen een fatsoenlijke toekomst, aldus de Society. Ze werken soms vijftien uur per dag en verdienen tussen de 100 en 150 gulden per maand.

Met een groeipercentage van gemiddeld 4,5 procent per jaar profiteren de schoen- en textielfabrikanten het meest van kinderarbeid. Eén werkgever komt er in het rapport rond vooruit dat hij niet zonder kinderarbeid kan rondkomen: „Hij beweerde dat hij allang bankroet zou zijn wanneer hij volwassenen tewerk zou stellen. Van talrijke families, ouders van grote gezinnen, ontving hij smeekbeden om hun kinderen werk te geven”.

Victor de Vale van de overkoepelende vakorganisatie CGTP: „Ik ken de zones waar kinderuitbuiting voorkomt maar al te goed. Ik inspecteer die gebieden al ze-

ven jaar. Ik heb anonieme brieven ontvangen, ben telefonisch bedreigd, niet alleen ikzelf maar mijn hele gezin. Ik ben een keer in elkaar geslagen”. Een anonieme ambtenaar van het Arbeidsministerie voegt er in het rapport aan toe: „De arbeidsinspectie bekrachtigt de eigen wetgeving niet. Er bestaat een zekere verbondenheid met de economische krachten in dit land. Corruptie komt voor. Totdat kinderarbeid met gevangenisstraf wordt beboet, zonder mogelijkheid tot strafvermindering of betaling van boetes, gebeurt er niets. De wet blijft een dode letter”.

Portugal is het enige EG-land dat een speciale ILO-conventie over kinderarbeid niet heeft ondertekend. De Society dringt er bij de VN op aan stappen te ondernemen om Lissabon ertoe aan te zetten het verdrag te ratificeren en strikt op naleving toe te zien.

Kinderarbeid niet altijd tegen de wet

(Van onze Haagse redactie)

DEN HAAG (GPD) — Het is een maatschappelijk aanvaard verschijnsel dat kinderen tussen 12 en 15 jaar in hun vakantie lichte werkzaamheden in de landbouw verrichten.

Dit antwoordt minister De Koning (sociale zaken) op vragen van het Tweede Kamerlid Nypels (D66). Volgens de democraat verrichten jonge kinderen met name in de kop van Noord-Holland werkzaamheden in kwekerijen. Nypels zegt dat dit in strijd is met de wet.

De Koning geeft dat toe, maar stelt tevens dat de wet het toestaat dat kinderen vanaf 13 jaar in het landbouwbedrijf of winkel van hun ouders werken als bedrijf en woonhuis één geheel vormen.

'Miljoen kinderen gedwongen tot seks'

GENÈVE (Reuter) — Eén miljoen kinderen, verspreid over de hele wereld, komen jaarlijks onder dwang op de seksmarkt terecht. Dit cijfer staat in een rapport van de Noorse regering dat is aangeboden aan de werkgroep van de Verenigde Naties voor de bestrijding van slavernij.

Volgens het onderzoek komt gedwongen kinders seks vooral voor in Thailand, en in mindere mate op de de Filipijnen en Sri Lanka. Maar ook in Parijs worden 5000 meisjes en 3000 jongens onder de 18 jaar tot seks gedwongen.

Miljoenen kinderen in Zuid-Azië doen gedwongen werk

GENÈVE (AFP) — Twintig miljoen kinderen tussen de vijf en veertien jaar verrichten gedwongen arbeid in India, Pakistan, Nepal, Bangladesh en Sri Lanka, zo heeft een onafhankelijke Indiase werkgroep gemeld aan de VN-commissie die zich bezighoudt met moderne vormen van slavernij.

Volgens een woordvoerder van de werkgroep weigeren de regering van de Zuidaziatische landen te erkennen dat het systeem van gedwongen arbeid een vorm van slavernij is, terwijl er toch sprake is van dwang en marteling, van loon dat onder elk minimum ligt en van vrijheidsbeperking. De kinderen zouden vooral in de landbouw moeten werken en in tapijtweverijen. Gedwongen arbeid komt echter ook voor in de bouw en bij huishoudelijk werk.

In India worden de kinderen van ouders die gedwongen werk moeten verrichten daar automatisch bij betrokken, alleen vallen zij niet onder de wettelijke bescherming die hun ouders wel genieten. „Ze bestaan niet,” aldus de werkgroep, die hun aantal in India schat op vijf miljoen. Andere kinderen worden door hun ouders „verhuurd” voor gedwongen werk voor bedragen die tussen de vijftig en tweehonderd dollar liggen.

Profeet huwde niet met een kind

In het artikel 'Egypte in de greep van huwelijkspaniek' van correspondent Harm Botje in NRC Handelsblad van 19 juli wordt de indruk gewekt dat volgens de islamitische shari'a de wettelijke huwelijksleeftijd (in Egypte en dus ook binnen de islam) zes jaar is. Dit lees ik in de volgende passage van het artikel:

„Een echt verbod op kinderhuwelijken en het vaststellen van een wettelijke huwelijksleeftijd zoals in Nederland is in Egypte onmogelijk omdat het niet strookt met de shari'a. Het plichtenrecht baseert zich op het voorbeeld van de profeet Mohammed, die, toen hij de vijftig al gepasseerd was, een huwelijk sloot met een zes jaar oud kind, Aisha, de dochter van zijn latere opvolger Abu Bakr.”

Het feit dat moslims in een merendeels door moslims bewoond land dit wel doen, betekent niet dat de islam het huwen met een zesjarig kind toelaatbaar acht. Zelfs als een overgrote meerderheid van moslims over de gehele wereld dat zou doen, zou een dergelijke conclusie onjuist zijn.

In het boek 'Mohammed, de levende leer van een levende profeet' van de geleerde islamitische schrijver Muhammad Ali, dat enkele weken geleden in Nederlandse vertaling is verschenen, staat in een terechte noot het volgende

Door A.S. Hoeseni

omtrent het onderhavige onderwerp:

„Met betrekking tot de leeftijd waarop Aisja door de Profeet tot vrouw werd genomen, bestaat er een groot misverstand. Ibn Sa'd schreef in de *Tabaqaat*, dat toen men Aboe Bakr van de zijde van de Profeet benaderde, hij als antwoord gaf dat het meisje reeds met Djobair verloofd was en dat hij de aangelegenheid eerst met hem moest regelen. Dit toont aan dat het meisje in die tijd bijna geslachtsrijp was.

„In de *Isaba* staat met betrekking tot Fatima, de dochter van de Profeet, vermeld, dat zij geboren werd vijf jaren vóór de Roeping en dat zij ongeveer vijf jaar ouder was dan Aisja. Dit toont aan dat Aisja ten tijde van haar verlovings met de Profeet omstreeks tien jaar oud geweest moet zijn, en niet zes jaar zoals in het algemeen wordt verondersteld.

„Dit vindt verder zijn bevestiging in het feit, dat er vermeld staat dat Aisja zelf heeft gezegd, dat toen het hoofdstuk 'De Maan' (vierenvijftigste hoofdstuk) werd geopenbaard, zij nog een meisje was dat speelde en dat zij zich be-

paalde verzen herinnerde die toen werden geopenbaard. Welnu, het vierenvijftigste hoofdstuk werd ongetwijfeld vóór het zesde jaar van de Roeping geopenbaard.

„Dit alles kan slechts tot één conclusie leiden, namelijk dat Aisja ten tijde van haar *nikaah*, die in werkelijkheid slechts een verloving was, niet jonger dan tien jaar kon zijn geweest. En er is ten minste één bericht in de *Tabaqaat*, dat zegt dat Aisja ten tijde van haar *nikaah* negen jaar oud was. In het algemeen wordt als vaststaand aangenomen, dat de *nikaah* van Aisja plaatshad in het tiende jaar van de Roeping in de maand *sjawwaal*, terwijl er ook belangrijk bewijsmateriaal voorhanden is dat de consummatie van haar huwelijk heeft plaatsgehad in het tweede jaar na de vlucht, in dezelfde maand. Hetgeen aantoonst dat tussen de *nikaah* en de consummatie een tijdvak van vijf volle jaren ligt. Daarom kan er niet de minste twijfel over bestaan, dat Aisja ten tijde van haar verloving op zijn minst negen of tien jaar oud was en veertien of vijftien jaar toen zij in het huwelijk trad.”

De auteur is voorzitter van de stichting *Ahmadiyya* voor het propageren van de islam te Den Haag.

PSYCHIATER BEKEEK „SCHOOT VAN HET GEZIN” MET GROTE ACHTERDOCHT

De gemengde erfenis van Ronald Laing

Nieuwsdienst The Guardian
DUBLIN — Ik kwam voor het eerst in aanraking met Ronald D. Laing toen ik begin jaren zestig als medisch student in Dublin zijn boek *Het verdeelde zelf* las. Het maakte diepe indruk op mij vanwege de verbazingwekkend heldere en overtuigende manier waarop hij „gekke” demystificeerde, de scheiding tussen gewoon en gek afbrak.

Maar ik zou de Schotse psychiater Laing eerst meer dan tien jaar later ontmoeten, tegen de tijd dat hij afstand had genomen van de fenomenologische analyse van de schizofrene ervaring en neigde naar een samenwerkingsmodel van geestesziekte, waarin hij de psychotische patiënt tegelijk afschilderde als de zondebok, die door vijandige en kwaadwillende ouders tot waanzin was gedreven, én als een reiziger op een semi-mystieke tocht van zelf-ontdekking, transcendentie en groei.

Zijn overweldigende boodschap gaf vorm aan, en weerspiegelde de ideeën en hartstochten die aan het eind van de jaren zestig leefden. Hij droeg ook bij aan het opnemen van de psychotische patiënt samen met de misdadiger, het slachtoffer van rassendiscriminatie, de persoon met een afwijkende seksuele voorkeur en de politieke dissident in één grote coalitie van onderdrukten, die een authentieke opvatting over het wezen van de mens hebben.

Laing's teksten werden cruciaal in de groeiende anti-psychiatrie beweging en hij werd op een lijn gesteld met Thomas Szasz. Maar in werkelijkheid hadden ze weinig gemeen.

Hij was zijn loopbaan als psychiater begonnen, geworteld in de fenomenologische traditie van de Europese psychiatrie. Maar zijn groeiende publieke bekendheid viel samen met zijn afstand nemen van de hoofdstroom in de Britse psychiatrie. Hij werd een afvallige en een randfiguur, die veel meer invloed had in literaire en artistieke kringen. In 1985 interviewde ik hem in mijn

radiorubriek. Hij deed veel moeite te ontkennen dat hij ervoor verantwoordelijk was geweest dat de ouders van een patiënt met schizofrenie de schuld krijgen, en gaf gretig toe dat als hij ooit depressief zou worden hij niet zou aarzelen een recept voor antidepressiva te vragen en die tabletjes ook zou slikken.

Het leek een opmerkelijke ommekeer voor iemand die tot de meest uitgesproken critici van het gebruik van geneesmiddelen in de psychiatrie had behoord, en ik kon me niet aan de indruk onttrekken dat Laing met aanzienlijke twijfel en zelfs spijt terugkeek op veel van zijn vroegere beweringen en stellingen.

Laing's nalatenschap is een gemengde. Voor mij is zijn belangrijkste verdienste dat hij de geïsoleerde en verwaarloosde „binnenwereld” van de zwaar psychotische patiënt ontrukte aan de ziekenzalen van de mistroostige grote psychiatrische ziekenhuizen en op de voorpagina's van invloedrijke kranten, weekbladen en literaire tijdschriften bracht.

Hij legde er de nadruk op dat psychiatrische patiënten rechten hebben en eigen inzichten en hij streed tegen de stompzinnigheid van een verblind psychiatrisch reductionisme. Natuurlijk leidde zijn buitengewoon krachtige retoriek tot „overkill” en veel verwanten en familieleden die worstelden met hun omgang met psychiatrische patiënten, kunnen het hem moeilijk vergeven dat hij had gesuggereerd dat ze zelf verantwoordelijk waren voor de situatie.

Maar zoals hij zelf onthulde, had hij zeer persoonlijke redenen gehad om de „schoot van het gezin” met achterdocht te bekijken. Zijn jeugd in een eenvoudige driekamerwoning in Glasgow was naargeestig en liefdeloos geweest. Hij leed persoonlijk onder een verwrongen gezinsleven, dat hij, als polemicus en criticus, zo levendig wist te schilderen in zijn latere professionele geschriften.
 ANTHONY CLARE

Anthony Clare is hoogleraar klinische psychiatrie in het St Patrick's Hospital in Dublin.

Baarmoeder maakt vrouw tot eeuwige slachtoffer van de geschiedenis

VK 5-0

DE BRITSE HISTORICA Rosalind Miles beoogt in *Stiefdochter van de Tijd* (de vertaling van *The Women's History of the World*) niets minder dan „het aandeel van vrouwen in de wereldgeschiedenis” in kaart te brengen. Zij doet dat in een bestek van slechts 268 pagina's. Grote stappen, snel thuis, zal zij hebben gedacht, en het moet worden gezegd dat haar in lyrische bewoordingen weergegeven geschiedschrijving meeslepend is.

Miles is als een gids die de lezer in korte, tot de verbeelding sprekende anekdotes een weg wijst door de vrouwen-wereldgeschiedenis en daarbij de aandacht voortdurend gevangen weet te houden. Zij heeft onder andere twee romans op haar naam staan en haar literaire aspiraties blijven ook in dit historisch overzicht volop zichtbaar.

Opvallend is dat *Stiefdochter van de Tijd*, dat als klagerige ondertitel *De vrouw als paria van de geschiedenis* heeft, is doorspekt met uitspraken van vrouwen en beschrijvingen van vrouwenlevens, die dikwijls het karakter hebben van encyclopedische weetjes. In het gezelschapsspel *Trivial Pursuit* zouden ze niet misstaan.

Zo lezen we bijvoorbeeld dat de Japanse Murasaki Shikibu in het begin van de elfde eeuw *Genji monogatari* schreef, de eerste roman ter wereld, en dat Brigid in de vijfde eeuw de eerste vrouwengemeenschap in Ierland stichtte. De Bastille werd bestormd onder leiding van de operazangeres Théroigne de Mericourt. In de Indiase staat Mysore stonden vrouwen hun echtgenoot, zoon, mannelijke familieleden en minnaars gewoonlijk bij als ze hun natuurlijke behoeften deden; als ze klaar waren, wisten zij hun „geheime delen”.

Miles' kroniek is chronologisch van opzet en begint zo'n vijfhonderdduizend jaar voor Christus, „toen Femina

Erecta nog maar pas rechtop door een zonovergoten oerravijn liep naast Homo Erectus”.

Voor Miles staat vast dat onze gemeenschappelijke voorouder een vrouw is. „De grootmoeder van Eva” vormt de oorspronkelijke genetische maatstaf, waarvan mannen een biologische bijkomstigheid zijn: voor het voortbrengen van een man is een afwijkend chromosoom nodig, het y-chromosoom, dat niet meer is dan een defect vrouwelijk x-chromosoom.

In de prehistorie worden vrouwen ervaren als de belichaming van alles wat leeft. Mannen nemen een marginale positie in. Vrouwen zijn de belangrijkste voedselproducenten en verzamelen noten en zaden. In tegenstelling tot wat veel antropologen willen doen geloven, is de opbrengst van de door mannen beoefende jacht namelijk te gering en te instabiel om de continuïteit van de gemeenschap te waarborgen. In deze periode is het godsbeeld van de gemeenschap ook de vrouw, de Grote Godin. Het symbool van de vruchtbaarheid.

De mannelijke overheersing begint wanneer de rol van de man bij het maken van kinderen duidelijk wordt. De fallus wordt onderwerp van mateloze verering. Miles beschikt over het vermogen dergelijke zaken plastisch te omschrijven: „In Griekenland schoten de fallussen als asperges uit de grond.”

De opkomst van de georganiseerde godsdienst levert een aanzienlijke bijdrage aan de opvatting dat „de Vrouw een wezen van een aparte en minderwaardige orde” is. Slechts de man is nog naar de gelijkenis van God geschapen; hij is de vertegenwoordiger van God op aarde. In het Japan van de achttiende eeuw betekent dit bijvoorbeeld dat een vrouw alles moet bedenken wat zijn genot zou kunnen vergroten, zonder hem ook maar iets te weigeren. „Als hij van jon-

getjes houdt, laat zij die dan nabootsen door te knielen, zodat hij haar van achteren kan nemen”, aldus een etiquetteboek uit die tijd.

In grote delen van de wereld overheerst tot op de dag van vandaag het idee dat het lichaam van de vrouw toebehoort aan de man. De „besnijdenissen” van vrouwen in landen in Afrika en het Midden-Oosten en het verbranden van weduwen in India zijn hiervan de gruwelijkste bewijzen.

Wanneer je Miles' levendig opgetekende versie van de geschiedenis leest, vraag je je herhaaldelijk af waarom vrouwen niet wereldwijd en met onafwendbare gevolgen in opstand zijn gekomen. Een expliciet antwoord geeft Miles niet. Maar uit haar betoog valt te distilleren dat vrouwen de eeuwige slachtoffers van de geschiedenis zijn doordat ze een baarmoeder bezitten. Moederschap kluistert de vrouwelijke mensheid aan huis en haard, en zadelt haar op met gedrag en gevoelens die zich niet of nauwelijks laten combineren met oproer en verzet.

Een ernstig bezwaar van deze benadrukking van de rol van vrouwen bij de voortplanting is dat zij Miles aanzet tot verheven beschrijvingen van de „stiefdochter”. De vrouwen die zij ten tonele voert, zijn stuk voor stuk Engelen en Redsters der Mensheid, al dan niet in mannenkledij gehuld. Zij trokken integer, uitermate gevoelig, op en top sociaal bewust en niet in de laatste plaats barstensvol vredelievende bedoelingen ten strijde.

Het lijkt erop alsof de vrouwen uit het verleden uitsluitend bezig zijn geweest met het verwerklijken van wat we nu als „feministische idealen” betitelen. Dit maakt het wel heel moeilijk aan te nemen dat Miles weer „evenwicht aanbrengt in de wereldgeschiedenis”, zoals zij volgens de flaptekst van het boek schijnt te doen. Want waar zijn

ze gebleven: de alleenheersers, de verraadsters, de egoïsten, de terroristes van toen? Of moeten we uit Miles' geschiedschrijving concluderen dat vrouwen volgens haar niet tot dit soort gedrag in staat zijn?

De *Grande Parade* van Sterke Vrouwen die Miles opvoert, maakt nog geen vrouwen-wereldgeschiedenis. De eeu-

wige scheefgroei van de geschiedenisbeoefening kent vele wortels.
 INEKE HOGEMA

Rosalind Miles: *Stiefdochter van de Tijd - De vrouw als paria van de geschiedenis*.
 A.W. Bruna; f 39,90.
 ISBN 90 229 7822 2.

Trouw MAANDAG 28 AUGUSTUS 1989

**Klachtenbureau voor
ouderen mishandeling**

Alleenstaan mag ook

Brinkman erkent tweede hoeksteen naast gezin

Van onze redactie samenleving EDE - Demissionair minister Brinkman van WVC heeft zaterdag duidelijk afstand genomen van de nadruk die het CDA legt op het gezin als hoeksteen van onze samenleving. Hij sprak zich als minister zaterdag nadrukkelijk uit voor een geïntegreerd alleenstaanden- en gezinsbeleid om zo in te spelen op de veranderende samenleving in Nederland.

De minister wil een bundeling van de organisaties die zich met alleen-

staanden bezighouden. Hij sprak ter opening van Solo '90, een bijeenkomst van het platform van organisaties voor alleenstaanden (PLOA). Zowel het PLOA als een van de andere betrokken organisaties, de Stichting Relatievoorlichting, bleken ingenomen met de ministeriële aankondiging.

Ten behoeve van een brede maatschappelijke discussie over het alleenstaanden- en gezinsbeleid, dat Brinkman zich voorneemt, wil hij advies ontvangen van de gebundelde alleenstaandenorganisaties en de Nederlandse Gezinsraad.

Het PLOA streeft naar erkenning en behartigt de belangen van alleenstaanden. Dat houdt onder meer in dat het kritisch het regeringsbeleid begeleidt dat alleenstaanden aangaat. De voorzitter van het PLOA, A. G. Van der Stoel, zei dat de politieke maatregelen steeds in het nadeel voor alleenstaanden uitvallen. Bij de nieuwe belastingregels zijn alleenstaanden de enige categorie die in elke tariefgroep er op achteruit dan wel er minder op vooruit gaat.

Hij verweet Brinkman een tekort aan politieke aandacht voor de alleenstaanden, maar de minister weigert alleenstaanden in hun geheel als een maatschappelijk zwakke groep te typeren. Daarom wil hij geen speciaal alleenstaandenbeleid. Wel wil hij zorg aanbieden aan alleenstaanden die het op eigen kracht niet redden. Van der Stoel kondigde het ontstaan van een alleenstaandenbewe-

presentatie van hun leefstijl en wensen zullen de oude opvattingen over huwelijk en gezin het overheidsbeleid blijven bepalen," zei Tielman. Onder de twee en half miljoen alleenstaanden bestaat een algemeen verlangen naar een vaste partner. De sociologe mevrouw Jacqueline van Duin zei dat de top van de organisaties van alleenstaanden niet voldoende aandacht geeft aan deze behoefte onder de achterban.

ging aan en prof. dr. Rob Tielman gaf alvast een recept, ontleend aan de homo- en vrouwenbeweging, hoe de alleenstaanden zich maatschappelijk kunnen emanciperen. Niet door middel van een alleenstaandenpartij, maar door een sterke eigen organisatie op te zetten en zich tegelijkertijd te integreren als alleenstaanden in de bestaande kaders. „Zonder zelforganisatie van alleenstaanden, zonder duidelijke

van onze correspondenten
UTRECHT - De Algemene Nederlandse bond van ouderen (ANBO) wil een klachtenbureau voor ouderen mishandeling. Het hoofdbestuur heeft gisteren besloten subsidie bij het ministerie van WVC aan te vragen voor een beroepskracht.

TR 30

Het is de bedoeling dat ouderen die thuis of in een tehuis op een of andere manier mishandeld worden zich tot het bureau kunnen wenden. Als er nader onderzoek of hulp nodig is, worden de klachten doorgespeeld naar GGD, maatschappelijk werk of andere hulpinstanties. Zelf heeft de ouderenbond geen mensen om het bureau te bemannen. Volgens recent onderzoek van het Nederlands Centrum geestelijke volksgezondheid, komt mishandeling van ouderen minder vaak voor dan werd vermoed. Het beeld kan vertekend zijn doordat ouderen die

worden mishandeld of verwaarloosd, er niet over praten. De cijfers worden niet onrustbarend genoemd, maar ook niet geruststellend.

Gerustgesteld is de bond allerminst. „We denken dat het probleem veel groter is", aldus hoofdbestuurster E. Barnard. Zij noemt het onderzoek slechts een eerste aanzet. Een onderzoek voor vervolgonderzoek werd echter afgewezen door minister Brinkman van WVC.

Pas wanneer het probleem in kaart is gebracht, wil de minister maatregelen nemen. Vertrouwensarts of klachtenlijn hebben volgens hem geen zin als niemand er gebruik van wenst te maken.

Om die vicieuze cirkel te doorbreken, wil de bond nu zo snel mogelijk een klachtenbureau. In de vakantietijd zijn er tien meldingen binnengekomen. „Als het probleem niet zo groot is als wij vrezen, is dat mooi meegenomen. Maar elk geval van mishandeling is er een te veel."

Paus: 'Zedenverwildering is even zorgwekkend als milieuvervuiling'

TR 21

SANTIAGO DE COMPOSTELA (AFP, DPA, CIC, AP) - Paus Johannes Paulus II heeft de jongeren van de hele wereld gewaarschuwd voor de vervuiling van ideeën en zeden. „Deze vervuiling is net zo zorgwekkend als de milieuvervuiling", aldus de paus zaterdagavond voor ruim 400 000 jongeren in het Spaanse bedevaartsoord Santiago de Compostela. De toespraak van de paus was het hoogtepunt van de vierde Wereldjongerendag, die zondagochtend met een speciale mis werd afgesloten.

Santiago is, zo betoogde de paus zaterdag aan het begin van zijn derde bezoek aan Spanje, nog steeds een christelijk pelgrimsoord van groot belang. „Het christendom is ook vandaag nog een van de machtigste bindende factoren van Europa", aldus het hoofd van de r.-k. kerk. „De kerk bereidt zich nu voor op een nieuwe evangelisatie".

Hij riep de deelnemers aan de vierde Wereldjongerendag op de verzoeken van de duivel, „de vader van de leugen", te mijden, en veroordeelde egoïsme, hedonisme, abortus, echtscheiding en het gebruik van voorbehoedmiddelen, die „in duidelijke tegenspraak zijn met Gods gebod en de leer van de kerk". Hij wees de katholieke jeugd erop dat liefde tegenwoordig al te vaak beperkt wordt tot puur seksueel genot.

De paus vroeg de jongeren ook zich in te spannen voor de strijd tegen milieuvervuiling. Hij zei de gevoelens van de meeste jongeren te delen die geschokt zijn door het slechte gebruik van de goederen van de aarde. Er is volgens hem grote behoefte aan gecoördineerde en verantwoordelijke acties voordat „onze planeet onherstelbare schade oploopt". Ook riep hij de jongeren op tot een duidelijk christelijk

getuigenis en tot actieve inzet voor de wereldvrede. Hij bad samen met hen voor Libanon, voor de andere landen in het Midden-Oosten en voor alle landen die getroffen zijn door oorlog en geweld.

Hij herhaalde van plan te zijn 'eventueel binnenkort' naar Libanon te reizen en voegde hieraan toe dat enkele niet nader genoemde regeringen 'een zekere interesse' hadden getoond in zijn wens om naar dat land te gaan. Zijn indruk is dat, ondanks de bemiddelingspogingen van de VN en zijn oproep tot een wapenstilstand, het erop begint te lijken dat „het de bedoeling is de stad Beiroet te verwoesten, vooral de woonwijken waar christenen wonen."

Voordat de paus vandaag naar Rome terugvliegt zal hij nog een ontmoeting hebben met premier Felipe Gonzalez.

'Een schoolplein? Dan valt hier niet meer te studeren'

ROTTERDAM - „Komt er hier een school? Nou, eh, daar weet ik niets van. Weet jij iets van een school, Kees-Jan?", zegt economie-student Ate Osinga tot zijn medebewoner Kees-Jan Groen. „Ja, wel," zegt Kees-Jan. „Ze zijn van plan hierachter een basisschool te bouwen. Daar is die bewonerscommissie al een tijd mee bezig. We hebben nog van die postertjes gehad, voor de ramen. Ja, ik ben er ook tegen. Al dat lawaai, niet echt lekker als je 's ochtends om negen uur in je bed ligt. Het zal mijn tijd wel duren, ik ben hier binnenkort weg, maar zoiets is voor de volgenden natuurlijk niet leuk."

In de Rotterdamse wijk Crooswijk is een conflict ontstaan over de bouw van twee nieuwe basisscholen. De gemeente wil één van de scholen neerzetten op een onbebouwd binnenterrein, vlak achter

de studentenflat De Kerk aan de Goudse Rijkweg. Het terreintje, dat nu nog uitzicht biedt op een speeltuintje en een betegeld basketbalveld, zal plaats maken voor een school met bijbehorende speelplaats, zo blijkt uit het bestemmingsplan van de gemeente.

Buurthuis De Arend en de Zee-meeuw heeft namens de buurtbewoners protest aangetekend. De school zou te veel geluidsoverlast geven. Bovendien zou de gemeente eerder hebben toegezegd dat de plek, waar vroeger ook al een schooltje stond, voortaan groen kon blijven. Ook de studenten dienden een bezwaarschrift in. Omdat zij overdag vaak thuis moeten studeren, vrezen zij veel last te hebben van het lawaai van de spelende kinderen.

Tijdens een hoorzitting in de commissie ruimtelijke ordening,

eerder deze week, werd duidelijk dat de raadsleden niet gevoelig waren voor de protesten van de studenten. Hans van Breukelen, studentenbeheerder van De Kerk en tevens rechtenstudent, kan er niet over uit. „In de gemeenteraad hebben ze lacherig gereageerd. Het idee: wij, studenten, zouden overlast hebben van kinderen! Die academici uit de raad hebben zeker de tijd nog meegemaakt dat studenten de hele dag op hun bed konden liggen. Ze schijnen het niet te begrijpen. Juist door de tweefasenstructuur moet de student tegenwoordig keihard doorwerken en heeft hij rust nodig om te studeren."

Hoewel het protest van de één wat fanatieker klinkt dan van de ander, steunt het merendeel van hen het bezwaarschrift van de bewonerscommissie. Economie-stu-

dente Desirée Haring: „Het schoolplein is één meter uit onze gevel gepland. De school komt daar vlak achter. Ik zou gek worden van al dat geschreeuw als ik achter mijn bureau zit."

Ook studente econometrie Paula Pilaar reageert fel: „Als 'ie komt, wil ik een andere kamer." Paula's kamer bevindt zich op de begane grond. Ze zegt nu al last te hebben van spelende kinderen, die aarde naar binnen gooien of voor de ramen koekeloeren.

Beide studentes hebben niet veel hoop dat het protest effect zal hebben. Desirée Haring: „We kunnen hoogstens de procedure vertragen, in feite is alles al beslist." Hans van Breukelen zucht: „Voor het studeren zullen we weluit moeten kijken naar de studiezaal."

TR 17-c 8

Begin jong met vriendschappen

Ver 24

Pearl Dykstra leidt zaterdag congres over emancipatie alleenstaander

door Aldert Schipper

„Het is beangstigend dat mensen zo weinig in staat zijn op wat hogere leeftijd nieuwe vriendschappen aan te gaan.“ Pearl Dykstra's belangrijkste raad voor haar veertig- tot vijftigjarige medeburgers is dan ook nu al te zorgen voor een vriendschapsnetwerk.

„Want als je 65 bent en écht aangevoelen op vrienden, is het heel moeilijk nog eens zo'n netwerk te gaan breien. En je hebt dan nog twintig jaar voor de boeg.“

Een vriendschapsnetwerk kun je bewust opbouwen. Bij voorkeur niet door contactavonden af te lopen. Daar heeft de sociaal-psychologe weinig fiducia in, omdat ze speciaal toegesneden zijn op het leggen van relaties.

„En als dat niet meteen lukt, leidt dat tot teleurstellingen. Je kunt beter een eetavond of een telefoonsessie organiseren of napraten na de kerkdienst.“

Ook vindt Dykstra het zinnig dat er tegenwoordig cursussen zijn voor leven met eenzaamheid. „Bijvoorbeeld bij ons aan de Vrije Universiteit, speciaal voor hulpverleners en pastores.“

De 32-jarige sociaal-psychologe Pearl Dykstra is zaterdag voorzitter van het congres over contactmogelijkheden voor en emancipatie van alleenstaanden, dat dan in Ede wordt gehouden. Zij hoopt deze winter te promoveren op een dissertatie over de persoonlijke relatienetwerken van ouderen met en zonder partner.

Contract

Zelf is ze niet alleenstaand of alleenwonend. Zij woont samen met een man, met wie ze een samenlevingscontract heeft gesloten. Ze vindt het feit dat ze zelf niet tot die groep behoort niet een nadeel voor haar studie. „Ik sta er min of meer objectief tegenover,“ zegt zij.

Onder relatienetwerken verstaat men het geheel van vrienden, familieleden, burens en kennissen met wie iemand te maken heeft. Volgens de Wageningse gezinssociologe Iteke Weeda worden vooral de vriendschapsnetwerken steeds belangrijker in verhouding tot de traditionele huwelijkspartner. „Kan zijn“, zegt Pearl Dykstra. „Ik

heb er zelf geen bewijs voor. Het mooie van vriendennetwerken is dat het vrijwillige relaties zijn, maar het is ook het angstige. Er is geen ritueel dat ze vanzelf in stand houdt, zoals wanneer je familie bent. Dat beangstigt mij. Voor een vriendschapsnetwerk heb je vaardigheden nodig, die vooral hoger opgeleiden hebben.“

Interviews

Mevrouw Dykstra heeft in de jaren 1986 en '87 interviews gedaan of laten doen bij 320 mensen over de zes belangrijkste relaties die zij op dat moment met vrienden, familieleden en kennissen hadden.

Er werden vragen gesteld over wat de mensen samen met die vrienden/kennissen of familieleden doen, waarover men onderling praat, of men ook emotioneel wat aan elkaar heeft en of men wel eens wat voor elkaar doet, zoals boodschappen of een klusje.

Je moet alleenstaanden en alleenwonenden onderscheiden. Alleenstaanden zijn mensen die niet met een partner samenwonen, maar misschien wel samen met een broer of zus in een huis wonen.

Pearl Dykstra heeft onder anderen 89 alleenwonenden van 65 tot 75 jaar die vroeger een partner hadden, ondervraagd. Van hen bleken er maar liefst elf nu een lat-relatie te hebben. Dykstra is - gezien het beperkte aantal ondervraagde mensen - voorzichtig met het trekken van een conclusie, maar ze vindt het toch wel een verrassend cijfer. Het kan betekenen dat ruim tien procent van ouderen die alleen zijn komen te staan er een lat-relatie op na houdt.

Jongeren verlangen van de partner dat je er mee kan praten, maar veel oudere mensen die zelf vinden dat ze een goede relatie hebben, vinden het niet altijd nodig dat er veel gepraat wordt. En zeker niet over intieme dingen zoals de aard van de relatie zelf. Het bleek dat mensen een relatie heel prima vinden, ook al spreekt men alleen maar over koetsjes en kalfjes.

„Men heeft aan elkaars gezelschap en een half woord of een veelzeggende vette knipooig genoeg.“

'Stelcontacten'

Mensen die nooit een partner hadden, bezitten het kleinste relatienetwerk. Dat is begrijpelijk, want zij

hebben weinig schoonfamilie en ook geen kinderen. Zij hebben het meest contact met niet-familieleden en de minste 'stelcontacten', relaties met een (echt)paar. Mensen die getrouwd zijn of samenwonen met een partner hebben een groter netwerk, onder andere bestaande uit kinderen, kleinkinderen en schoonfamilie. Maar deze groep heeft weer weinig contact met niet-familieleden.

Pearl Dykstra vroeg deze mensen en ontdekte tot haar verbazing dat van deze groep mensen maar liefst zeventig procent met geen enkele vriendschap met een niet-familie lid op de proppen kwam. „Het is gewoon om te janken“, luidt haar korte commentaar.

Vroeger gold alleen staan uitsluitend als iets akeligs. Het deed denken aan mensen aan wie geen behoefte was, vrouwen en mannen die overbleven, muurbloempjes, winkeldochters en kneusjes. Sinds enkele jaren lees je in de krant dat alleenstaanden trots op hun status zijn.

De nieuwe alleenstaande kan zich goed redden, hij of zij is weerbaar en treedt in de openbaarheid. Hij is het ook, die het heeft over de alleenstaanden-emancipatie. Toch is alleen staan niet altijd iemands ideaal. Het beeld van de nieuwe welgestelde alleenstaande jongere dekt niet de hele groep.

Velen staan alleen maar willen dat helemaal niet. Dat is vooral bij oudere vrouwen die weduwe worden het geval. Die merken dat het hele sociale leven op paren is ingesteld. Dykstra denkt dat 15 tot 18 procent van de Nederlanders en bijna de helft van de alleenstaanden zichzelf eenzaam vindt.

Torschlusspanik

„Er is een omslagpunt rond de 35 jaar, zegt Dykstra. „Vrouwen kunnen uit eigen verkiezing jarenlang alleen blijven, maar met een jaar of 35 ontstaat de 'Torschlusspanik'. Men realiseert zich dat men toch liever een gezin wil. Tot dan toe heeft men het alleen staan als een tijdelijk ongemak gezien.

Ouderen zijn wat vaker ongewenst alleenstaand. Onder hen vind je de wat oudere mannen, die zaterdagavonds voor de tv zitten, met in de ene hand een zak chips en in de andere een bierglas.“

Dykstra: „Maar je moet het alleen staan niet uitsluitend negatief

schetsen. Het geeft veel vrijheid, maar het vergt heel wat vaardigheden en die bezitten veel mensen niet.“

Pearl Dykstra komt in haar dissertatie met de term 'relatiestandaard', waarmee de waarde wordt aangegeven die de mensen hechten aan hun relatie, bijvoorbeeld met een partner. Wie pas alleen is komen te staan hecht veel meer waarde aan het hebben van een partner, dan degene die al een paar jaar alleen is.

Onthand

Het verschil tussen mannen en vrouwen is wat dit betreft groot. Dykstra heeft gevonden dat mannen meer voordeel aan een relatie toekennen dan vrouwen. Misschien komt dat doordat mannen bij het wegvalen van een partner het meest onthand zijn.

„Zij snakken naar een partner. Die kan voor hen koken en de contacten naar buiten onderhouden.“

'Brokkenmakers' in première

Van een onzer verslaggeefsters **MVHN 19**
HOOGEVEEN/ZWOLLE - Het videoproduktiebedrijf CTV in Zwolle legt momenteel de laatste hand aan 'Brokkenmakers', een verkeersfilm voor de schoolgaande jeugd van Hoogeveen, Ruinen en Zuidwolde. De film, die in opdracht van deze drie gemeenten wordt gemaakt, gaat zaterdag 9 september in première in de Mauritsshal. "Het is een produkt dat het onbewuste verkeersgedrag van kinderen van 11 en 12 jaar laat zien," aldus Gerard de Boer, schrijver van het script. "Het is beslist geen instructiefilm, het waarschuwend vingerje is doelbewust weggelaten."

'Brokkenmakers' vertelt het verhaal van Alex, een scholier van 12 jaar. Op de morgen van zijn verjaardag krijgt hij een nieuwe fiets. Op weg naar school hoort hij op zijn walkman dat zijn ouders een nummer van Michael Jackson voor hem hebben aangevraagd. Hij gaat helemaal op in de muziek, waardoor hij onvoldoende aandacht heeft voor het verkeer om hem heen. Het gevolg is dat hij achter op de auto van zijn leraar botst. De schade valt gelukkig mee, en beiden vervolgen hun weg naar school. Later

• **Hoofdrolspeeler Alex de Groot uit Zwolle met 'zijn' nieuwe fiets.**
 (Foto: Jan Drost)

zit Alex in de klas wat voor zich uit te staren. In een droomscène

beleeft hij opnieuw het ongeluk van die morgen. De gevolgen zijn

ditmaal echter veel groter...

De rol van Alex wordt gespeeld door Alex Groot (12) uit Zwolle. "Een bloedmooi en energiek ventje, dat heel natuurlijk speelt en met wie we uitstekend kunnen samenwerken," zegt regisseur Benjamin Koolstra. "De film heeft niet alleen serieuze, maar ook humoristische en cynische trekjes.

Het totaalprodukt moet zo goed mogelijk op de belevingswereld van de jeugd aansluiten. Ik ben ervan overtuigd dat veel kinderen zich in de rol van Alex herkennen. Net zoals in de verkeerssituaties overigens."

Die verkeerssituaties zijn voor het overgrote deel opgenomen in de gemeenten Ruinen, Zuidwolde en Hoogeveen. "De scholieren voor wie de film is bedoeld zijn bekend met de routes die ze afleggen als ze naar het voortgezet onderwijs in Hoogeveen gaan. Daarom hebben we, in samenwerking met de intergemeentelijke verkeerswerkgroep, voor deze herkenbare

wegen gekozen. Het heeft geen zin een Zwols 'scholieren-traject te vertonen," verklaart De Boer.

Het doel van 'Brokkenmakers' is kinderen bewust te maken van wat er zoal fout kan gaan in het verkeer. Gemeentevoorzitter F. Lansens spreekt in dit geval van een 'eye-opener'. "We hebben al soltuut niet de illusie dat het verkeersgedrag van de fietsende jeugd hierdoor zal veranderen. Wel hopen we dat de kinderen iets van oppikken, dat ze in de toekomst beter opletten in het verkeer."

De première van de film is onderdeel van een groot verkeersfestival dat op 9 september in de Mauritsshal plaatsheeft. Politie, brandweer, Veilig Verkeer Nederland en de organiserende gemeenten zijn die dag te tegenwoordig met informatiestands en een bots- en rijssimulator. Daarnaast kunnen langstellenden eens ervaren het is om op een motor te rijden

Het is bijna onmogelijk anonieme bellers te pakken

Homoseksualiteit was normale zaak in het oude Griekenland

Op een basisschool gaat de telefoon. Een man aan de andere kant van de lijn zegt de vader van een leerlinge te zijn; hij moet haar dringend spreken. Het meisje wordt uit de klas geroepen en zij loopt geschrokken naar het toestel. Als ze de hoorn in haar hand neemt, blijkt niet haar vader aan de telefoon te zijn, maar een

onbekende man die obscene taal uitslaat...

Volgens Peter Huijbregts van de Utrechtse kinderen zedenpolitie komt het steeds vaker voor dat kinderen met vnzige praat worden lastig gevallen. Wie zijn die opbellers en waarom is het moeilijk, zonet onmogelijk, die mensen te pakken?

UN 7

„Dat is een groot probleem”, zegt Peter Huijbregts. „Het is heel moeilijk om uit te zoeken wie zo iets doet. Zo'n man belt eigenlijk altijd maar één keer. Heel soms wordt nog een keer teruggebeld. Een enkele keer gebeurt het dat met het kind een afspraak wordt gemaakt. Maar als wij vervolgens gaan posten, komt er nooit iemand opdagen. Het is bijna onmogelijk iemand te pakken en dat is voor ons vreselijk frustrerend.”

Achterdochtig

„We hebben de indruk dat de bellers meestal mensen zijn die moeilijk contacten kunnen leggen. Via de telefoon komen ze aan hun gerief”, zegt hij. Wel zijn ze doorgaans heel bedreven in het voeren van telefoongesprekken. „Soms lijkt het net of hij heel veel van het kind weet. Ouders zeggen dan ook vaak dat het een bekende moet zijn en dat maakt ze angstig en achterdochtig. Maar de meeste dingen die zo'n man zegt, heeft het kind ongemerkt vaak zelf verteld. Ook kunnen dergelijke telefoongesprekken heel ver gaan. Ik heb wel eens gehoord dat een meisje bij zichzelf of bij haar broertje van alles moest doen.”

De vraag hoe mensen die kinderen bellen aan de telefoonnummers komen, is volgens Huijbregts gemakkelijk te be-

antwoorden. „Als je lid bent van een sportclub krijg je eens per jaar een ledenlijst. Op scholen worden adreslijsten uitgedeeld zodat ouders elkaar kunnen bellen en als een kind aan een kleurwedstrijd van een supermarkt heeft meegedaan worden daar de namen van de prijswinnaars bekend gemaakt. Je weet natuurlijk nooit wie die lijsten in handen krijgen. Iemand die er op uit is komt altijd aan namen en telefoonnummers.”

„Maar moet je dan zeggen 'ik geef geen adressen meer mee'? Ik weet het echt niet. Via die lijsten worden op sportclubs bijvoorbeeld bardiensten geregeld. Dus in dat opzicht heeft het verstrekken van adressen zeker wel zin. Maar aan andere kant, als je vervelende telefoontjes kunt voorkomen, is dat ook heel belangrijk.”

De kinder- en zedenpolitie raadt ouders aan dergelijke telefoontjes altijd te melden. Vaak volgt dan een gesprek met ouders en kind. Kinderen kunnen zich volgens Huijbregts misschien bepaalde dingen herinneren die in het gesprek zijn gezegd en die zouden kunnen leiden naar de dader.

Niet strafbaar

„Het vervelende is dat deze mensen geen strafbare feiten plegen. Iedereen mag opbellen wie hij wil en mag ook zeggen

wat hij wil. Ook wat dat betreft staat de politie machteloos. Als we iemand pakken, zullen we hem zeker op het bureau laten komen en een gesprek voeren. Want iedere opbeller minder is er een.”

Hoe kinderen vieze praatjes verwerken is voor een belangrijk deel afhankelijk van de reactie van de ouders, meent Huijbregts. „Sommige kinderen zeggen uit zichzelf al 'viezerik, donder op'. Andere kinderen laten zich gemakkelijk verleiden tot een gesprek, want wat doe je als iemand zegt dat hij de schoolarts is. Ik denk dat ouders het niet erger moeten maken dan het is. Het beste kunnen ze er gewoon met het kind over praten en er daarna niet steeds op terugkomen.”

Ouders kunnen hun kind volgens hem ook instrueren hoe ze de telefoon op moeten nemen. Als mannen bellen die zeggen dat ze de schoolarts zijn of als ze rare dingen beweren, zouden kinderen hun ouders kunnen roepen, of de hoorn op de haak gooien.

Cora van der Meer, woordvoerder van de PTT in Den Haag, bevestigt dat het voeren van dergelijke smakeloze telefoongesprekken niet strafbaar is. „Iedereen mag het telefoongesprek voeren wat hij wil. Daar heeft de PTT niets mee te maken.”

(Door Berber Schrijver)
UTRECHT — „Ouders zijn heel verontrust als hun kind iemand aan de lijn heeft gehad die rare dingen zei. En dat kan ik me heel goed voorstellen”, zegt Peter Huijbregts. „Maar aan de andere kant is het zo dat iemand meestal maar één, hooguit twee keer belt. Als je het zo bekijkt is er eigenlijk niet zo heel veel aan de hand”, is zijn nuchtere oordeel. „Ouders denken dat hun kind door iemand kan worden opgewacht. Wij kunnen wel zeggen dat zo iets zo goed als nooit gebeurt, maar die angst is er.”

De Utrechtse kinder- en zedenpolitie krijgt het laatste jaar steeds vaker te maken met mensen, bijna altijd mannen, die kinderen opbellen. Getallen kan Huijbregts niet noemen, omdat waarschijnlijk lang niet alle ouders een dergelijk voorval melden. „Soms krijg je in een bepaalde periode een aantal telefoontjes en dan weet je haast wel zeker dat er weer iemand bezig is”, zegt hij.

Een tijd geleden werden veel leerlingen van een Utrechtse basisschool opgebeld. De man deed zich voor als schoolarts en praatte met kinderen over seksuele aangelegenheden. Even dacht de Utrechtse politie te weten wie de beller was, maar uiteindelijk heeft zij niemand kunnen pakken.

In heel het oude Griekenland was mannelijke homoseksualiteit een geaccepteerd verschijnsel. Hoe dit ontstaan, gegroeid is, ligt in het duister, maar op een gegeven moment was het gewoon zo. Dover vergelijkt dit een beetje huiselijk met zaken als: wie was de eerste die vlees niet meer rauw opat, maar het braadde of kookte. Of heel dichtbij omdat de gewoonte pas de laatste jaren ontstaan is: welke Japanse mokaak waste het eerst zijn knollen in zeewater?

Het lijkt me overigens geen goede vergelijking, het gaat hier niet om een ontwikkeling, een vondst die eventueel navolging kreeg, maar om de vraag: zoekt de mens (en het dier) allereerst genot of wil hij zich enkel voortplanten. Ik ben ervan overtuigd dat hij in de eerste plaats op genot uit is en 'dus' zoekt hij het mooiste om zijn lust mee te bevredigen. De klassieke Griek vond een mooie jongeman begeerlijker dan een mooie jonge vrouw. Dat althans is een vaststaand feit, talloze malen in geschrifte bevestigd.

In andere tijden mag anders geoordeeld worden en over smaak valt niet te twisten, maar nog steeds is toch ook ten onzent de opvatting algemeen dat mannelijke dieren veel mooier zijn dan de vrouwtjes. De voorkeur van de Griek ging dan speciaal uit naar de adolescent, van de puberteit tot het volledig man-zijn. De beperkingen die men daarbij maken moet zijn talrijk, ook wat tijd en plaats betreft. In de klassieke periode en in Athene was het zo dat vrije burgers er naar streefden de aantrekkelijke zonen van andere

vrije burgers, de heersende klasse dus, tot hun geliefden te maken. Iedereen, minnaars, jongens, de ouders, wist dat en niemand nam er aanstoot aan.

Regels

Toch golden er allerlei strikte regels en als die niet in acht genomen werden stond de eer van alle partijen op het spel. Het werd als ideaal gezien dat de oudere minnaar (de erastes) in alle opzichten een leidsman en een voorbeeld voor zijn geliefde (de eromenos) was, dat hij hem alle wijsheid en deugden bijbracht, hem een zo volmaakt en nobel mogelijk mens maakte. Wist de e-ras-tes de jongen in te palmen, dan gaf de jongen als tegenprestatie zichzelf. Maar hij moest daarbij terughoudend blijven, hij mocht niet laten merken dat hij het prettig vond of gevleid was. Hij mocht geschenken aanvaarden, gebruikelijk was zelfs dat de erastes zijn eromenos een volledige wapenrusting schonk, maar... waar zullen in werkelijkheid de grenzen gelegen hebben? Dat een vrije jongen geld aanvaardde, zich dus verkocht, prostitueerde, maakte hem voorgoed tot een uitgestotene. Maar was een kostbaar paard, een stel jachthonden geen betaling?

Prostitutie

Jongens- en mannenprostitutie kwam zeer veel voor, maar de

Atheense burger die zich eraan bezondigde werd automatisch uitgesloten van deelneming aan het politieke leven. Het is interessant dat de 'Aanklacht tegen Timarchus' juist daarop gebaseerd is. Timarchus

was politicus, maar in 346 kwam aan het licht dat hij in zijn jonge jaren zijn lichaam verkocht had, en zo iemand viel volgens Atheense begrippen uit die tijd niet te vertrouwen.

Niet de homoseksuele daden werden veroordeeld — zelfs de aanklager komt er duidelijk voor uit knapenminnaar te zijn geweest — maar het veil-zijn werd als onvergeeflijk beschouwd in die positie. Dit is niet

zo vreemd als we bedenken dat ook thans in westerse landen een politicus maar beter op kan stappen als blijkt dat hij zich bij voorbeeld met een call-girl heeft afgegeven. De redeneringen zijn vrijwel eender gebleven.

Iets anders wat weinig werd gewaardeerd was een enigszins vrouwelijk gedrag van de eromenos. Hij moest immers in alles ook zelf weer een voorbeeldig mens worden: de voortschrijdende leeftijd maakte hem vanzelf eenmaal tot erastes, tot man die op jongens ging jagen. Het was zelfs mogelijk dat

een en dezelfde persoon enige tijd de eromenos van een oudere man en de erastes van een knaap was. Ook hier veranderden de opvattingen en het schoonheidsideaal in de loop der tijden. Als men althans de vazenschilderingen mag geloven vereerde men in de vroegste eeuwen sportlieden en soldaten en later wat verfijnder types als lierspelers en dansers.

Haasje

Voor het lagere volk, slaven, vreemdelingen, bestonden nauwelijks gedragsregels wat de erotiek betreft. Hoe over hun homoseksuele handelingen geoordeeld werd kan men in de grofste termen lezen bij de komediedichters.

Dan heeft Dover ook nog uit talloze vaastekeningen proberen af te

leiden hoe het homoseksuele liefdesspel in zijn werk ging, vanaf de schuchterste pogingen als het aanbieden van een haan of haasje als geschenk, het uitstrekken van de hand naar kin of geslachtsdeel, tot de copulatie toe. Of hij daarbij altijd even correct interpreteert betwijfel ik. Zo lijkt mij het door hem beschreven staande paren, hoe vaak ook op vazen afgebeeld, nogal onwaarschijnlijk, maar het noopt in elk geval tot zelf scherp observeren, afleiden en nadenken.

Een apart hoofdstuk werd gewijd aan de vrouwelijke homoseksualiteit in Griekenland, waarover zeer weinig bekend is. De Griekse vrouw bleef nu eenmaal in huis, haar leven was verborgen. Het fascinerende van dit boek is

dat het zoveel verbanden legt, dat men al lezend allerlei zijwegen in kan slaan, er rondom heen gaat lezen en dan nieuwe mogelijkheden ziet. Want welk een voortreffelijke gids Dover ook is, hoe uitputtend veel materiaal hij ook aandraagt, er blijven vele onzekerheden.

Vrijende homoseksuele paren werden vaak afgebeeld met één mantel om zich heengeslagen. Daaronder is veel gebeurd waar ook Dover maar naar moest raden.

HANS WARREN

(K.J. Dover, Homoseksualiteit in het klassieke Griekenland. Uitgeverij Bert Bakker, f 45,00)

GOENEPROFIEL

Batman

Hamlet in vleermuiscape

Vijftig jaar geleden creëerde de jonge Amerikaanse tekenaar Bob Kane de eerste aflevering van een strip die wereldwijde faam zou verwerven: Batman. Anno 1989 breekt een film met deze tragische held in vleermuiscape alle kassarecords in de Verenigde Staten en Canada. Hier zijn de nieuwe avonturen van de grootstedelijke prins der duisternis pas vanaf oktober te zien, maar de film heeft zijn schaduw al vooruitgeworpen in de vorm van een enorme run op Batman-prullaria. Wat is de aantrekkingskracht van Batman? Een profiel van een chronische topper.

GA 16-8-89

Tegen het einde van de jaren dertig werden aan Amerikaanse stripelden hogere eisen gesteld dan tot dan toe gebruikelijk. De dreiging van betrokkenheid bij weer een oorlog en de bittere nasmaak van de Grote Depressie ver-eisten zwaarder geschut dan een detective met een gladgeschoren kaak om als beschermheilige van de jeugd te dienen. De Superheld werd geboren. In 1938 werd voor het eerst melding gemaakt van de verrichtingen van Superman, een blauwe reus van de planeet Krypton, die in zijn eentje een soort SDI-schild vormde tegen interplanetair opererende monsterbendes.

Een jaar later, in mei 1939, bracht het stripblad Detective Comics een nieuwe held: Batman, de prins der duisternis, de gevleugelde wreker van de grote stad. De onderlinge verschillen tussen deze zwaarbeladen ikonen van de Amerikaanse mythologie zijn levensgroot: ze vormen de tegenstelling tussen platteland en stad, pastorale en neurose, goed en kwaad. Bij Batman en Superman scheiden zich definitief de wegen van de Amerikaanse ziel.

Superman is een soort science-fiction-Mozes. Als zuigeling werd hij in een ruimtecapsule geplaatst toen zijn moederplaneet ten onder ging. Op aarde wordt hij liefdevol opgevangen door een bejaard koppel plattelanders, om op jonge leeftijd zijn buitenaardse krachten in dienst te stellen van zijn padvinderlijke neigingen. Superman vliegt met straal-aandrijving boven de steden, last enorme dammen dicht met een simpele laserstraal uit zijn ogen, helpt oude vrouwen over straat, houdt met een duim een flat op poten, redt een kat uit de boom en blust en passant een brandende olieraffinaderij door er de inhoud van een meer op te spuwen. Een onophoudelijke stroom dankbetuigingen, bakers en medailles gaat de richting op van deze held. Wanneer hij niet in zijn elastische gympak de hemel doorklieft is dit produkt van bijna verstikkende braafheid werkzaam op een kantoor van een dagblad. Ook dit alterego, luisterend naar de naam Clark Kent, belichaamt de ideale schoonzoon (of soldaat): braaf, zeer autoriteitsgevoelig, vlijtig en niet gehinderd door

welke erotische interesse dan ook.

Ook Batman kent deze alter-ego-constructie. Maar in zijn geval is de karakterdeling veel dramatischer. Wanneer de welgestelde en excentrieke nietsnut Bruce Wayne naar de geheime kelder van zijn patriciërshuis afdaalt en zijn vrijetijdsvest vervuult voor vleermuiscape en dito masker, transformeert hij in een soort engel der wrake. De Batman-biografie leert dat de jonge Wayne op tienjarige leeftijd beide ouders verloor bij een nachtelijke straatoverval in zijn woonplaats Gotham City, een zusterstad van New York met de expressionistisch-dreigende accenten van Fritz Langs Metropolis. De verweesde aristocraat kan zijn wraakzucht slechts botvieren door in het holst van de nacht over de daken van de stad te dolen, eeuwig op zoek naar de moordenaar van zijn ouders en al diens trawanten. Het ritueel van de maskerade, die stap in het duister, was ongetwijfeld de sleutel tot Batmans wereldwijde populariteit en navolging. De afzet van Batman-capes en -maskers was zowel in de Verenigde Staten als in Europa een miljoenenbedrijf, om nog maar te zwijgen van het trieste legertje Batman-klonen met gehaakte beddespreien over hun schouders.

In tegenstelling tot Superman geniet de orthodoxe Batman allerminst de sympathie van zijn stadgenoten. Hij is niet uit op diensten aan de gemeenschap, maar laat heel de wereld meertillen in zijn hyperindividuele, bizarre vendetta. De nabijheid van het Batman-embleem ('Batsignal'), dat de tragische held in zijn psychotische roes via schijnwerpers op de muren van de stad projecteert, staat gelijk aan groot onheil, als een of ander middeleeuws duivelssymbool. Batman staat los van de wereld, hij is het moorddadige visioen van een hevig geïsoleerde dandy die zijn leven slijt in existentialistische eenzaamheid en broeierige onlustgevoelens, produkt van een getourmenteerd onderbewustzijn. Ondanks zijn Amerikaanse bakermat is Batman een bijna Europees-decadente figuur. Vergeleken met hem is Superman een krachtpatser met de spirituele diepgang van een marmot.

De wereld van Batman heeft veel weg van een nooit eindigende demonische opiumdroom. Zijn tegenstanders uit het rijk van het kwaad (luisterend naar namen als Tweedledum, Tweedledee, Clayface, Two-Face, Catwoman, Professor Hugo Strange en The Joker) lijken zo weggelopen uit Lewis Carolls *Alice in Wonderland*, waar niets is wat het lijkt. Transformaties en metamorfosen zijn er aan de orde van de dag, als in een kermis van toegepaste kwantummechanica. Heel deze carnavalesk-kwaadaardige biotoop versterkt de eenzaamheid van de protagonist nog eens extra. De rol van de vrouw is daarbij cruciaal. Waar Superman zich gestaald weet door de devote aanbidding van Doris Day-achtige kantoorjuffers, leeft Batman op het scherpst van de snede. De vrouwen met wie hij te maken krijgt hebben niets lieflijks: gemaskerde duivelinnen zijn het, even verlokkelijke als verdorven schepsels, met maar één missie: Batman meevieren naar gene zijde van het bestaan.

In dit onheilspellende universum geniet slechts één personage het onvoorwaardelijke vertrouwen van de held: zijn jonge assistent Robin, de *Boy Wonder*. In de nobele wetenschap van de Batman-psychologie wordt deze tiener veelal gezien als een reminiscentie aan Batmans eigen jeugd. Het innemende weesjongetje, die zijn patroon en huisgenoot bij gezamenlijke operaties stevast begeleidt in een kleine gele cape, korte broek en elegante groene muiltjes, dient voortdurend beschermd tegen aanslagen op zijn leven. Telkens moet Robin uit een netelige positie worden bevrijd: gekneveld in een aquarium, in de klauwen van een prehistorisch monster, hangend aan een rots. Hij is Batmans veruitwendigde onschuld, een kwetsbaar wezentje in een verwilderde wereld.

Vanzelfsprekend zijn de speculaties over homo-erotische betrekkingen tussen Batman en Robin nooit van de lucht geweest (wat dat betreft zijn ze de Rimbaud en Verlaine van de Amerikaanse stripkunst). Vooral in de Verenigde Staten stak er in tijden van morele zuiveringswoede, zoals in de McCarthy-era, benepen irritatie de

kop op over de innige band tussen de Mefisto uit Gotham City en diens kortgerokte vriendje. In de jaren vijftig was het met name de Amerikaanse psycholoog F. Wertham die met zijn tegenverderfelijke stripverhalen gerichte pamflet *Seduction of the Innocent* hoge ogen gooide. Tot in de kolommen van De Groene Amsterdammer weerklonk de echo van Werthams klopjacht op zedenverwilderende stripelden: *'De seks van vrijwel al die boekjes is sadistisch gekleurd. En dan spreken we nog niet eens van die boekjes die een duidelijk homoseksueel karakter dragen, in die zin, dat zij vrijwel uitsluitend over mannen of over vrouwen handelen, die met elkaar verkeren in een ondefinieerbaar troebele sfeer.'* Het leidde onder meer tot nieuwe richtlijnen voor de confectie van de jonge assistent, en zelfs zijn - tijdelijke - verwijdering van het toneel.

Het zijn niet de enige retoucheringen waaraan de Batman-sage door de decennia heen heeft blootgestaan. Op zich geen wonder aangezien in dit miljoenenbedrijf tientallen tekenaars en scenarioschrijvers hebben gewerkt. De schepper van de figuur, de tekenaar Bob Kane, haalde zijn inspiratie uit uiteenlopende bronnen als B-films en tekeningen van Da Vinci, en gaf zijn held iets van de Transsylvanische kilte mee die zijn handelsmerk zou worden. De producenten die na Kane volgden brachten met uiteenlopend succes hun eigen aanvullingen en preoccupaties aan in het verhaal. Zo zijn er - godbetert - ook talrijke afleveringen waarin Superman en Batman gezamenlijk opereren, terwijl eind jaren zestig een tragische trend werd geboren om Batmans avonturen ergens in een surrealistisch Melkwegstelsel te lokaliseren (deze Verschrikkelijke Wreker hoort natuurlijk in de grootstedelijke atmosfeer thuis). De tv-serie met Batman van midden jaren zestig beklemtoonde vooral de camp en de speelse plooibaarheid van het genre, terwijl het sociale engagement van de jaren zeventig Batman in de strips reanimeerde als stadsheld, ditmaal vechtend tegen racisten en drugsdealers.

In het begin van de jaren tachtig zag

het er naar uit dat het idool van het toneel zou verdwijnen. De formuleek uitgewerkt. De gemiddelde tienerige liet zich niet meer imponeren door een bizar hoofddekseel. De Amerikaanse filmindustrie leverde aan de lopende band nieuwe superhelden, die weer even snel uit de herinnering verdwenen. De rentree van Batman is grotendeels de verdienste van tekenaar Frank Miller, die met een zeer art aanpak vooral de nadruk legde op de innerlijke verscheurdheid van de *Cape Crusader*. In Millers *The Dark Knight Returns* worden de voorheen net onder de oppervlakte verscholen Hamlet-trekken van Batman juist opgeblazen tot megaformaat. Millers publiek werd dan ook vooral gevonden in kringen van nostalgische gestemde consumenten van de vroegere Batman-strips, die in diens peperdure luxe albums de avonturen van hun vroegere idool tegen bewerkt tot een lange noodlot: zwangere klaagzang.

De nu in roulatie gebrachte film borduurt voort op dezelfde lijn en geeft met Wagneriaans pathos een Robin-loze, chronische topper te zien. Die nieuwe Batman slaat aan: tot nu toe heeft de film in de Verenigde Staten en Canada 250 miljoen dollar opgebracht. Blijkbaar was de wereld toe aan een ongebreidelde depressieve vleermuisman. Zo is Batman op vijftigjarige leeftijd toch nog een volwaardig lid geworden van de familie der verdoemden helden. Moge hij nog lang lijden.

RENÉ ZWAA

„HOND TRAPT NIET IN POPPENSPEL!”

Oplossing
asiel dieren-probleem
nu al aangevochten

door PATRICK
VAN WEERDENBURG

UTRECHT/LELYSTAD, donderdag 24
Kun je met behulp van een aangeklede pop-op-wieltjes vaststellen of een asielhond geschikt is voor een gezin met kinderen? Ja, zegt de Dierenbescherming, die deze week bekend maakte dit systeem vanaf volgend jaar te gaan toepassen om voor de tienduizenden asielhonden een geschikt tehuis te vinden.

Dierengedrags-deskundige Martin Gaus kan slechts smakelijk lachen om de poppenmethode: „Ha, ha, ik heb nog nooit zulke onzin gehoord. Een hond heeft onmiddellijk in de smiezen of hij met een kind of een levenloos ding van doen heeft, die trapt niet in zo'n poppenspel. Absoluut! Als een gezin een asielhond wil hebben, laat men er dan een met de kinderen uitzoeken en kijken hoe het dier op ze reageert. Heel simpel.”

Het nu al omstreden „poppenspel” is een van de onderdelen van de door bioloog drs. W. Netto ontwikkelde 'gedragstest voor asielhonden.' Netto is er zeker van een prima bruikbare test geconstrueerd te hebben. „Maar zolang je met levende

■ Is een hond geschikt voor kinderen, of juist niet. Foto: Interpress

wezens omgaat, kun je nooit een waterdichte test afleveren,” zegt hij. „Het gaat uiteindelijk niet om een autokeuring.”

„We kunnen bij zo'n test natuurlijk geen blik echte kinderen opentrekken,” verdedigt Netto, die deze gedragstest ontwikkelde in opdracht van de Dierenbescherming. „Voorbeeldje: een boxer die we onlangs testten, viel de pop aan. Dus werd het dier op ons advies meegegeven aan een ouder echtpaar. Dat ging prima... tot op een dag hun kleinkind op visite kwam: de hond viel het onmiddellijk aan.”

Netto: „Tot nu toe moest er bij de vraag of een bepaalde hond bij de nieuwe eigenaar paste, alleen afgegaan worden op het inzicht van de asielbeheerder. Dat ging nogal eens mis. Er zijn honden die drie tot vier keer teruggebracht werden...”

Vernielzucht

Naast de poppenmethode worden de asielhonden getest op vernielzucht, zindelijkheid, spelgedrag, angsten, agressiviteit. Er wordt daarbij gekeken hoe honden reageren op dreigende bewegingen of hoe ze zich bij voor-

Dierenbescherming wil met gedragstest teleurstellingen voorkomen

heel terzake kundig zijn. Netto is dat zeker, maar als je zo'n test ontwikkelt voor allerlei asielbeheerders dan moeten die wél worden opgeleid. En dat is een enorme klus. Je moet minstens een half jaar met gestoorde honden gelopen hebben om te weten waar je op moet letten.

„Ach, meneer Gaus weet veel van honden,” zegt drs. Netto. „Maar hij doet gewoon te weinig onderzoek. De hoofdtrainer van het Dierenhotel van Gaus vroeg mij een test te ontwikkelen om pups te selecteren om opgeleid te worden als blindegeleidenhond. Die trainer was van de eigen methode blijkbaar ook niet geheel overtuigd.”

beeld gedragen als hun voerbak wordt weggegrist.

„Voerbaktraining?” roept Gaus verbaasd uit. „Dat is knap stom! Volslagen overbodig. Als een roedel honden aan het eten is, laten ze elkaar altijd met rust, ondanks de rangen en standen. Als je een etende hond plotseling de voerbak ontftuseld, heb je kans dat hij instinctief naar je hapt. Zeker als je een vreemde bent. Iets wat hij in elke andere omstandigheid misschien nooit gedaan zou hebben. Ach, wanneer een hond in huis een voerbak voor de neus heeft staan en hij broemt er wat bij, dan is er echt niets aan de hand. Kijk, wanneer je de keuken niet meer in durft als hondlief eet, dan is het uit de hand gelopen.”

Martin Gaus is verbaasd dat drs. Netto geen ruggespraak met hem heeft gehouden bij het ontwikkelen van de gedragstest. „Immers, wij hebben in de zestien jaar dat het Dierenhotel bestaat een voortreffelijke gedragstest ontwikkeld. Die test is in die tijd gebruikt op zo'n 17.000 gestoorde honden. De faculteit in Utrecht had al ons materiaal zo kunnen krijgen. Maar ik begrijp het wel. In deze wereld is het nu eenmaal

zo dat iedereen opnieuw het wiel wil uitvinden. En dan is het heel vervelend als iemand anders dat al heeft gedaan.”

Enorme klus

„Trouwens,” gaat hij verder, „gedragstesten bij honden kunnen niet door iedere willekeurige malloot afgenomen worden. Dan moet je

VAN LUNSEN OVER DE GROTE VERWARRING

„Mannen en vrouwen praten nog steeds niet over sex”

Vrouwen willen tederheid en mannen platte sex. Dit is een bijna onuitroeibaar cliché. „Ik denk dat we er nu zo langzamerhand achter komen dat kiezen voor intimiteit of lustbeleving niet gekoppeld is aan sexe of relatievorm”, aldus de sexuoloog Rik van Lunsen, hoofd van de afdeling Sexuologie van het Academisch Medisch Centrum (AMC). „De dialoog tussen mannen en vrouwen is op het terrein van de sex nog het minst op gang gekomen.”

BEA GIJSBERTSE & MARTIN ZUITHOF

„Studenten hebben op zich niet meer specifieke problemen met sex dan andere jongeren”, zo meent Rik van Lunsen. „Samen met Gerda van Dijk, hoogleraar sexuologie, zal ik tijdens de Intreeweek voor de eerstejaars een praatje houden. Als ik één boodschap voor studenten heb, dan is dat: volg je eigen gevoel een beetje. Doe geen dingen omdat het erbij hoort, maar alleen omdat je er zelf zin in hebt. En dan kan alles.” Rik van Lunsen heeft meer dan 10 jaar ervaring op het gebied van gynaecologie en psychiatrie en is van daar uit de sexuologie 'ingegroeid'. De afdeling Sexuologie van het AMC doet met name onderzoek naar sexualiteit en ziek zijn, potentiële stoornissen bij mannen en pijn bij de gemeenschap bij vrouwen. Onlangs kwam de afdeling ongewild nog in de publiciteit rond het fenomeen 'wurgsex'. Van Lunsen: „Op dat moment was ons onderzoek nog niet afgerond. Het positieve effect van publiciteit is dat het onderwerp bespreekbaar wordt. Nadeel kan zijn dat mensen worden aangeemoedigd tot experimentergedrag.” Naar aanleiding van recente publicaties legden wij de sexuoloog Van Lunsen een aantal vragen voor. De socioloog Paul Vennix constateerde in zijn proefschrift dat mannen nu meer plezier in vrijen hebben dan in de jaren zeventig. Is er voor vrouwen in bed iets verbeterd? De Oostenrijkse Elfriede Jelinek beweert dat sexualiteit geweld is. Vrouwen weten dat, mannen niet. Hoe staat het dan met de verhouding lustbeleving versus intimiteit? De Franse filosofe Elisabeth Badinter voorspelt dat binnenkort alle verschillen tussen mannen en vrouwen zullen wegvallen: „De zwangere man zal niet lang meer op zich laten wachten”. Is de oorlog tussen de sexen echt voorbij? In deze eeuw hebben een tweetal visies op sexualiteit de boventoon gevoerd. Eerst werd uitgegaan van het 'drift-model'. Van Lunsen: „Sexualiteit werd gezien als een dierlijke drift die door socialisatie gekanaliseerd moest worden. Bij mannen was lustbeleving nog

Uit het proefschrift van de Utrechtse socioloog Vennix, 'Seks en sekse, verschillen in betekenisgeving tussen mannen en vrouwen', bleek onlangs opnieuw dat vrouwen nog steeds minder lol in bed hebben dan mannen. Vrouwen vinden intimiteit belangrijker, mannen vinden sex belangrijker.

Van Lunsen: „Ik heb wat problemen met zo'n stelling. Je moet ervoor uitkijken zoiets altijd maar te projecteren op individuele situaties. Dat stigmatiseert ontzettend en kan leiden tot een nieuw paradigma waarin vrouwen geen lust mogen beleven en je aan de andere kant mannen verbiedt intimiteit belangrijk te vinden. Ik denk dat we naar een situatie toe gaan, waarin de verdeling van wat vrouwelijke en mannelijke eigenschappen werd genoemd, alleen maar anders komt te liggen. Ik geloof niet in de androgyn wereld van Elisabeth Badinter. Het is nu zo langzamerhand wel denkbaar dat in een relatie de man meer 'vrouwelijke' en de vrouw meer 'mannelijke' eigenschappen heeft.”

Maar is er eigenlijk wel iets veranderd in de seksuele verhoudingen tussen mannen en vrouwen?

„Ja en nee. Mannen staan nu in principe wel open voor seksuele wensen van vrouwen. Maar nog steeds geldt dat mannen vaak niet in de gaten hebben wat vrouwen leuk en belangrijk vinden. En vrouwen weten dat ook niet goed aan te geven. In de sexuologische praktijk ben je dan ook het meest met die communicatie bezig.” Van Lunsen wijst er op dat het 'geen zin'-probleem een extreem gevolg van falende communicatie is: „Dat is het meest gepresenteerde probleem in onze praktijk. Aan de andere kant zijn er ook vrouwen die soms zoiets krijgen van: ik krijg wat van dat gestreel en geknuffel.”

Als de wil om de sexualiteit van de partner te begrijpen er wel is, waarom is het praten over sex dan moeilijk?

Van Lunsen: „Vooral omdat sexualiteit door de meeste mensen toch wordt beschouwd als het meest intieme wat ze

wel toegestaan. Bij vrouwen werd het orgasme lange tijd als ziekelijk beschouwd. Dit leidde zelfs tot krankzinnige behandelingen als het verwijderen en later ook nog bestralen van clitoris en de VS.”

De ontkerkelijking en de komst van de anti-conceptie leidde na de Tweede Wereldoorlog tot wat het 'relatie-model' is gaan heten. „Anti-conceptie was de aanzet tot ont koppeling van voortplanting en sexualiteit. Sex werd steeds meer gezien als de manier van expressie in een relatie, als uiting van de kwaliteit van die relatie. Nog steeds stond daarbij het belang van de man in het algemeen meer op de voorgrond. Hij kon nu permanente beschikbaarheid van zijn

vrouw eisen.”

In hoeverre is iemands sexualiteit een indicatie voor diens persoonlijkheid?

Rik van Lunsen: „Ik denk dat sexualiteit iets is waarbij je meer dan in welke andere situatie dan ook met jezelf geconfronteerd wordt. Het illustreert heel treffend hoe je met anderen en met jezelf omgaat. Mensen denken vaak dat sexualiteit vanzelf komt, maar het is in hoge mate aangeleerd gedrag.

„Voor veel vrouwen is het een ontdekking geweest dat ze nooit hebben aangeleerd om hun wensen en verwachtingen uit te drukken. Ze hebben zich altijd afhankelijk gemaakt of laten maken van een ander. Er wordt wel eens gezegd dat vrouwen zichzelf meten aan wat de buitenwereld van ze vindt. Terwijl mannen meer zijn wat ze van zichzelf vinden.”

Anne, 22 jaar

„Vroeger had ik nooit iemand willen hebben die van voetballen houdt of van postzegels verzamelen. Ik heb vriendjes gehad die het allebei deden. Momenteel heb ik twee vriendjes, waarvan de ene zestien jaar is. Volgens mij is het niet de leeftijd waar het om gaat, maar de manier van denken. Er zijn natuurlijk wel verschillen. Hij woont nog bij zijn ouders en zit op de HAVO en ik studeer en heb al jarenlang mijn eigen leven. Soms is het ook zo'n onwijze puber, zijn vrienden zijn van die hardcore punkers. Geef mij maar Beethoven. Het is helemaal niet volgens het rollenpatroon. Mijn vriendje is niet groter en ouder en slimmer. (Zucht) Het is helemaal mis.

„Mannen waarmee ik over het algemeen omga, vinden het bijzonder als je over sexualiteit praat. Als vrouw mag je zeggen 'Tjee, wat een mooie vent', maar zelf zijn ze ontzettend bang om voor sexist versleten te worden. Ik heb het gevoel dat met name mannen die niet sexistisch willen overkomen, bang zijn om vrouwen te versieren. Je moet bijna altijd de eerste stap zetten, anders kun je wachten tot je een ons weegt.” (MK)

Sjon, 28 jaar

„Toen ik op 21e samen ging wonen, kwam ik er pas achter wat het is om je emoties te delen en hoeveel ik daarin miste. Daarom koos ik waarschijnlijk ook voor de opleiding tot psychiatisch verpleegkundige. Ik ging bij dramatische expressie, waar ik voor het eerst zomaar lichamen van meisjes aan mocht raken.

„Praten over wat ik zou willen in bed gaat moeilijk. Dat heeft met mijn opvoeding te maken, maar ook met niet precies weten wat ik wil. Toch lijkt praten me niet essentieel voor een relatie. Vaak is het non-verbale aspect veel groter: elkaar laten merken wat je lekker vindt. Ik voel een soort schroom om aan te geven wat ik wil. Ik ben ook bang voor de consequenties. Dingen worden soms absoluut. Het scheidsrechtje in mijn hoofd zegt dat als ik vandaag iets wil, dan morgen ook.

„Ik heb ook gevochten met de nieuwe ideeën over mannelijkheid die de vrouwenbeweging verkondigde. Ik mag van mezelf nu het haantje zijn in de slaapkamer. Dat betekent niet dat Ellen niet ook het initiatief neemt. Wel geef ik aan wanneer ik zin heb en ik zal respect tonen voor de ander.

„Hoewel geen haar op mijn hoofd er aan denkt om het te gaan doen, merkte ik laatst enigszins opgewonden te raken van de SM-reportage in Vrij Nederland. Mijn fantasieën daarover gaan in de richting van ondergaan en het niet hoeven nemen van initiatief. Het jezelf niet bloot hoeven geven.” (MZ)

hebben. Daar praat je dan niet zo makkelijk over, zelfs niet met je partner en ook niet met vrienden. Naar mijn idee praten vrouwen onder elkaar makkelijker over sex dan mannen. Mannen hebben het wel over hun seksuele prestaties, maar dat is wat anders.

„Toch zie je de nodige tekenen dat mannen meer bezig zijn met hun eigen sexualiteit. Kijk maar naar de gynaecologie. Dat was vroeger een typisch 'snijdend' specialisme met botte dokters. Nu is dit vakgebied steeds meer mensen gaan trekken die hun best doen zich in te leven in de positie van vrouwen die op het spreekuur komen.

„Het feminisme heeft een enorme invloed op het denken van veel mannen gehad. Het denken over de eigen sexualiteit door mannen is, misschien wel meer dan men denkt op gang gekomen door de confrontatie die vrouwen op persoonlijk vlak met mannen zijn aangegaan.”

In reactie op de stelling van Badinter dat de 'oorlog tussen de sexen' afgelopen is, zegt Van Lunsen: „Op individueel niveau is de 'oorlog' nog lang niet voorbij. Ik heb het dan vooral over de verschillen

in wensen en verwachtingen van partners en het onvermogen om daar over te communiceren. Verder denk ik dat sex altijd iets van strijd in zich zal hebben, omdat twee individuen hun eigen wensen en verwachtingen willen realiseren. Dat bots. Om te voorkomen dat er altijd één de verliezer is, moet er tussen de partijen een zeker machtsevenwicht zijn.

„In dat verband kun je stellen dat mannen nog steeds machtsmisbruik plegen. Ik heb het dan niet over seksueel geweld. Mannen zijn toch geneigd hun eigen wensen belangrijker te vinden dan die van een ander, terwijl vrouwen nog steeds de neiging hebben de verwachtingen van 'de ander' belangrijk te vinden.”

Sex en geweld

Elfriede Jelinek beschrijft in haar nieuwste boek 'Lust' sexualiteit als geweld. „Vrouwelijke lustbeleving is niet mogelijk omdat vrouwen altijd het object en nooit het subject van begeerte zijn. Daarom is er ook geen taal voor vrouwelijke sexualiteit”, aldus Jelinek. Rik van Lunsen: „Iemand als Jelinek is misschien uit op seksuele lustbeleving, maar wordt dan gedwongen dat te verpakken als iets wat met intimiteit te maken heeft. En dat is iets wat veel vrouwen natuurlijk ook geleerd hebben. Bij veel mensen is er sprake van verwarring tussen sexualiteit en intimiteit.

Marijn, 23 jaar

„De eerste keer dat ik met een meisje naar bed ging, was ik 21. Tot mijn achttiende was het feit dat ik geen seksuele ervaring had een enorme frustratie. Je vrienden hadden de wildste verhalen en dus gaf je niet toe dat je van niets wist. Na mijn achttiende kwam er een omslag. De overtuiging dat het gebrek aan seksuele ervaring niet het einde van de wereld betekende, gaf uiteindelijk rust. Het voordeel bleek toen ik eenmaal een relatie kreeg. Het ging heel ontspannen. Je hoort ook altijd dat de 'eerste keer' zo'n lullige ervaring is. Wij waren zo op ons gemak dat het gewoon goed ging.

„Ik denk dat het leuk is om fantasie in je liefdesspel te betrekken. Bijvoorbeeld bepaalde personages spelen, patiënt en verpleegster, of zo. Rubber vind ik verschrikkelijk lekker ruiken, afgezien van condooms, die stinken. Toen ik de eerste keer een surfpak aantrok, kon ik me voorstellen dat mensen dat opwindend vinden. Niet dat ik nou eens lekker ga vrijen met een regenpak of een motorpak aan. Dat blijft een ieders individuele keuze. Je moet wel steeds kunnen blijven zien waar de essentie ligt. Bij het dragen van dat rubberpak, of bij het vrijen met die ene persoon.” (BG)

Hugo, 26 jaar

„Ik voel op het hoogtepunt van mijn huidige relatie soms nog de behoefte in iemand anders te kruipen. Je zou elkaar iedere liefdesheid moeten kunnen vertellen en toch geborgenheid bij elkaar moeten kunnen vinden. Ik ken mijn emoties niet goed genoeg, maar de vrijheid lijkt het mij waard.

„Dat mannen het slechter doen, gaat niet op bij ons. Wij hebben een praktisch perfecte seksuele relatie. We hebben vaak op dezelfde momenten zin, weten van elkaar wat we willen en stellen het klaarkomen zo nodig nog even uit. Bij het vrijen is de spanning wat verminderd hierdoor. Doordat wij zo ontzettend vaak en goed met elkaar vrijen. Daardoor heb ik wel eens een soort verlangen naar een incidentele, nieuwe partner.

„Op dit moment ben ik nieuwsgieriger naar het andere geslacht, maar er was een tijd dat ik over jongens nadacht. Ik denk dat de meerderheid van de mensen bisexueel is. Ik weet uit ervaring dat als ik een mooie jongen zie, ik daar ook warm voor loop, zonder directe seksuele fantasieën. Mensen erkennen in ieder geval te weinig dat ze meerzijdig zijn.” (MZ)

„Voor vrouwen is het niet toegestaan om wensen en verwachtingen ten aanzien van lust en opwinding duidelijk te maken. Heb je het over intimiteit, dan zijn vrouwen zeer goed in staat om te verwoorden wat ze willen. De verwarring komt bij slachtoffers van seksueel geweld en vooral bij slachtoffers van incest duidelijk naar voren. Hun behoefte aan aandacht en tederheid werd beantwoord met platte sex. Het kan een automatisme worden: vragen om aandacht wordt later direct vertaald in seksueel gedrag. Je ziet dat zij in een bepaalde periode extreem promiscuë worden. Terwijl ze absoluut niet weten wat 'echte' intimiteit is.

Het onderzoek van Nel Draaijer naar de omvang van seksueel geweld leverde angstige cijfers op. Eén op de zeven vrouwen heeft te maken met expliciete vormen van seksueel geweld, zoals incest, verkrachting, aanranding, enz. Van Lunsen: „Dit onvoorstelbare probleem mag absoluut niet gebagatelliseerd worden. Helaas lijkt dat een trend te worden. Ik heb mij in hoge mate gegergd aan discussies als de Bolderkar-affaire. Vanuit bepaalde kringen werd ongehoorlijk ingehakt op een situatie waar misschien in het diagnostisch proces het een en ander is fout gegaan. Dat neemt niet weg dat in een meerderheid van de gevallen - ook in de Bolderkar - er absoluut wel sprake was van seksueel geweld.”

